

DE TAAL KANAÄNS

Een gesprek tussen twee reizigers naar de eeuwigheid

DE SPRAAK VAN KANAÄN

Preek over Jesaja 19: 18, in de vorm van vraag en antwoord.
Gehouden op Pinkstermaandag, 5 juni 1854, 's voormiddags.

Door

Dr. H. F. Kohlbrugge
1803-1875

Predikant te
Elberfeld, Duitsland

STICHTING DE GIHONBRON
Voltaweg 18
MIDDELBURG
2010

TOELICHTING

Dr. H. F. Kohlbrugge schreef in 1855: — ik heb immers ook "*de tale Kanaäns*" nog niet af!

Het gaat hier om het geschrift *De Taal Kanaäns*. Een gesprek tussen twee reizigers naar de Eeuwigheid. Voor het Volk, dat pas in 1884 gepubliceerd werd en verscheen bij de Amsterdamse uitgever Scheffer & Co. Het werd na Kohlbrugge's overlijden in zijn nalatenschap onder andere manuscripten aangetroffen. Het is niet bekend waarom dit geschrift niet eerder werd gepubliceerd. Kohlbrugge beschouwde het in 1855 blijkbaar als 'nog niet af'. Hij wilde er nog verder aan werken. Een jaar na Kohlbrugge's overlijden verscheen de bundel *Pfingst Predigten*, Elberfeld 1876. Daarin is de preek opgenomen, die Kohlbrugge op Pinkstermaandag 5 juni 1854 in de morgendienst gehouden heeft. Deze preek draagt de titel *Die Sprache Kanaäns*. Deze preek werd in de bundel *Feeststoffen*, (Leerredenen, verschenen bij uitgeverij Van Bentum, Utrecht 1878) in Nederlandse vertaling opgenomen onder de titel *De sprake Kanaäns*. Deze preek uit 1854 is ongetwijfeld een samenvatting van wat hem hij het schrijven van *De Taal Kanaäns* voor ogen stond.

In 1886 verscheen te Elberfeld *Die Sprache Kanaäns*. een Duitse vertaling van *De Taal Kanaäns* met een voorwoord van Kohlbrugge's opvolger, Pastor Julius Künzli.

(Kohlbrugge en Westendorp, deel 1, 2 door Ds. J.K. Vlasblom; Boekencentrum, Zoetermeer)

VOORREDE

Sedert het overlijden van DR. H. F. Kohlbrugge zagen in Duitsland en in ons vaderland veel van zijn nagelaten geschriften het licht. Tot nu toe waren dit leerredenen of meer breedvoerige verklaringen van Schriftuurplaatsen, die, behalve de in 1882 verschenen: "Betrachting over de eerste Psalm", uit het Hoogduits vertaald waren. Thans is het ons vergund een werk te mogen uitgeven, dat door onze ontslapen leraar niet alleen in de Nederlandse taal bewerkt werd, maar ook wat de inhoud aangaat, enig is onder de werken van deze schrijver. Om welke reden dit stuk, dat naar wij vermoeden omstreeks 1850 geschreven is, zolang verborgen bleef, weten wij niet, maar toen het voor enige tijd onder andere manuscripten gevonden werd, hebben wij niet gearzeld, het in wijder kring, dan tot nu toe het geval was, bekend te maken.

Het werkje heeft zijn ontstaan te danken aan het alom bekende werk van de Engelse predikant Bunjan, namelijk aan zijn: "Eens Christens reis naar de Eeuwigheid", dat, zowel om zijn ware godsdienstige inhoud, als ook om zijn dichterlijke waarde in zeer veel talen overgebracht werd, en waarvan wij de inhoud wel als bekend mogen veronderstellen.

Op verzoek van enige vrienden had DR. Kohlbrugge eertijd begonnen verklaringen te schrijven op het bovengemelde boek. Dit werk heeft DR. Kohlbrugge in de eigenlijke zin nooit voltooid, maar in de plaats hiervan een stuk nagelaten, dat zeker een veel groter waarde heeft dan het eerst begonnene.

Het is niet te verwonderen dat DR. Kohlbrugge zich door een man aangetrokken gevoelde, die - al heeft hij ook twee eeuwen vroeger geleefd - toch zoveel overeenkomst, ten opzichte van zijn pelgrimreis door dit dal van de ellende, met hem had. Beiden zijn onder bekrompen omstandigheden opgevoed, beiden eerst voor een geheel ander levensdoel bestemd, dan waarin zij zou eindigen, beiden zijn op wonderbare wijze door het eeuwige Woord getrokken geworden en hebben toen om de waarheid veel druk moeten lijden. Bunjan werd door een

twalfjarige gevangenisstraf en Kohlbrugge door een zestienjarige kerkelijke ballingschap beproefd, en beiden zijn wel de meest miskende leraren van hun tijd geweest.

Vergelijkt men nu Bunjan's werk met "De taal Kanaäns", dan zou men het laatste wel een inlassing in het eerste kunnen noemen. Hierin lezen wij namelijk, dat toen Christen en Getrouwe in de Stad van de ijdelheden kwamen, zij een grote opschudding teweegbrachten onder de mensen, die hier kermis hielden en dat wel: "wegens hun kleding. En ten andere was men niet minder verwonderd over hun taal. Want daar waren er weinigen die haar verstaan konden, zij spraken natuurlijk de taal Kanaäns." Hier vinden wij dus de titel van ons boek, en de inhoud toont ons aan, wat voor een taal dit is, waarvan wij eveneens korte verklaringen in de gesprekken tussen Christen en Getrouwe en naderhand uit de mond van hopende bij Bunjan vinden.

Het is hier niet ons doel deze twee bewerkingen van het leven eens Christens verder te vergelijken, het zal voldoende zijn te zeggen, wat iedereen bij het lezen spoedig zal opmerken, dat "De taal Kanaäns" anders volkomen onafhankelijk staat tot "Eens Christens reis naar de Eeuwigheid." Degenen, in wier handen de in 1878 verschenen Feeststoffen van DR. Kohlbrugge zijn, herinneren wij, dat de hierin opgenomen preek ook de titel "De sprake Kanaäns" dragende, in 1854 door hem naar aanleiding van het voorliggende boek werd uitgesproken.

De Christen in zijn wezen, doen en laten, de weg met zijn bekommernissen, de wereld daarbuiten met haar ijdelheden, en de mensen, die daarin wonen, dit zijn de vier onderafdelingen, waarin men het werk zou kunnen splitsen, hoewel deze vier stukken zo in elkaar overvloeien, dat het niet wel doenlijk was dit ook uiterlijk bij de druk te doen uitkomen. Zo veel mogelijk hebben wij getracht geen woord in het manuscript te veranderen, wat de schrijver, als hij het bij zijn leven voor de druk gereed gemaakt had, wellicht gedaan zou hebben. De lezer gelieve hierop te willen letten.

Zo geven wij dan hier aan de lezer een werk, waarvan wij hopen, dat het ook hem moge strekken tot vertroosting, dat het dienen moge ter onderwijzing en versterking van velen, die de ingang zoeken tot de enge poort, die tot de weg van het leven leidt. Dat het voor hem zij een kompas door donkere dalen waar de schaduwen van de dood hem omgeven, dat hij juichen moge, als hij een broeder in de Heere vindt, die met hem dezelfde dierbare taal spreekt. Immers er zijn weinigen, die ze spreken en verstaan, die onze Heere Jezus niet alleen met het verstand maar ook met het hart begrijpen en omhelzen.

"Mogen er tegenstanders opstaan, die deze taal verachten, zij mogen weten, dat de Vader, die zijn kinderen aldus leert spreken, ook hen zal verachten, en die ze eens geleerd heeft, bedenke door wie hij haar geleerd heeft, opdat hij Hem vreze en eerbiedig aanbidde voor al Zijn geduld" (K.) Maar de letterklanken van het gebed, de akkoorden van de Psalmen, de geur van de offeranden, alles is dood, zo de Geest niet in de harten van de kinderen Adams werkt. Zo zal zich menigeen een kind Gods wanen en zich met de naam Jakobs noemen, en toch van de duivel zijn. Alleen hij zal Gods kind genoemd worden, voor wie de taal Kanaäns niet een holle klank, maar een ware hartetaal is. En hij alleen zal zijn ook reiziger verstaan, wiens hart ook zijn hart is. Want daar is: "één wet, één weg, één keus, één wil, één geest, één doop, één Heere, één lijden, één kennen, één Psalm en één Vader, Wiens kinderen zij zijn", en: - "Hij heeft ons liefgehad met een eeuwige liefde."

DE TAAL KANAÄNS.

Voor enige tijd, toen ik mijn hoofdkussen liet zwemmen van mijn tranen, vanwege de bittere nood van mijn ziel, en ik om antwoord aanhield, er om aanhield dat de Heere een woord van vrede tot mijn ziel zou spreken, was het mij eerst, alsof ik verstoten was. Maar niet loslatende, was het mij weldra, als hoorde ik een grote menigte in een vol koor zingen:

*Hoopt op de Heer, u vromen;
Is Israël in nood,
Er zal verlossing komen;
Zijn goedheid is zeer groot!
Hij maakt, op hun gebeden
Gans Israël eens vrij
Van ongerechtigheden:
Zo doe Hij ook aan mij!*

En niet lang daarna kwam mij het “alle dingen” uit het 27ste antwoord van onze Heidelbergse Catechismus met zulk een liefelijkheid en zoetheid van toefluistering voor, alsof een zachte hand de brandende wond in eens gesloten had. Ik lachte als een kind aan de moederborst en dacht tegelijk: die jongeling¹, die dat kleine boek maakte, waar zoveel in staat, dat men het in honderd jaren niet uitleest, was toch een profeet van de Heere.

Van daar kwam ik op de belofte bij de profeet Joël (Joël 2: 28): “Uw zonen en uw dochteren zullen profeteren!” Welk een genade is het toch, dacht ik verder, dat de Heere het gebed verhoort (Psalm 51: 13; 1 Cor. 14: 1): “Neem Uw Heilige Geest niet van mij”, en aan een zoon Adams een sprekende mond geeft, om aan zondaars van de Heere wegen te leren, zodat zich goddelozen tot Hem bekeren (Psalm 51: 15). Want dat is toch het bedoelde profeteren; het is niet zozeer of alleen: iets voorzeggen, wat onafhankelijk van de gewone loop van de dingen, en tegen aller mensen verwachting en berekening aan, na verloop van tijd gebeuren zal, - als wel: aan andere mee te delen, wat men uit het Woord Gods door openbaring van de Geest, ontvangt, uit de volheid van de genade Christus en Gods, tot opbouw van zichzelf en andere in het allerheiligst geloof, - tot vertroosting dus en bemoediging en bestuur in het lopen van de weg van Gods geboden; zodat dit profeteren meer een verklaren is van de wil Gods, tot onze onderlinge zaligheid. En hoewel daarvan niet uitgesloten is het meer algemeen of bepaald zeggen in de Naam des Heeren: Zó zal het u rechtvaardige en zó zal het u goddelozen gaan, zo geeft het toch voornamelijk te kennen, wat de Heere gezegd heeft van een iegelijk, die in Hem gelooft (Joh. 4: 14): “Dat water, dat Ik hem zal geven, zal in hem worden een fontein van water, springende tot in het eeuwige leven.” En (Joh. 7: 38): “Stromen van levend water zullen uit zijn buik vloeien.”

Zo voortdenkende kwam ik op de eerste Hebreeuws oorspronkelijke betekenis, van het woord profeteren, dat “aangeblazen worden” betekent, en op de belofte: “De rokende vlaswiek zal Hij niet uitblussen” (Jesaja, 42: 3).

Toen gingen mijn gedachten over Schibboleth en Sibboleth (Richt 12: 6), een klein lettersverschil voorwaar, maar groot van gevolg; latende de een het leven, brengende de andere

---

¹ Zacharias Ursinus, 28 jaren oud, en Caspar Olevianus, 26 jaren oud, vervaardigden de Catechismus volgens opdracht van Frederik III, keurvorst van de Palts.

de dood, opgesloten in dat schijnbaar kleine letterverschil zelf, gevende Sibboleth de hele last van schuld en straf van de zonde te kennen, en Schibboleth de vrije ongehinderde toegang tot God, zoals een niet uitgedroogde stroom die heeft naar de zee toe.

Ten laatste kwam ik op de voorzegging (Jesaja 19: 18): “*Te dien dage*”, (*de dag van het nieuwe verbond*) zullen er vijf steden in Egypteland zijn, sprekende de spraak van Kanaän.”

Het kwam mij voor, dat dit niet naar de letter kon genomen worden. Want die van Egypte hoorden het Evangelie in hun eigen spraak (Hand. 2: 8). Er kon geen Hebreeuws mee bedoeld zijn. Want dat was de spraak Kanaäns niet. Het kon daarom ook geen voor een Joods oor aangename spraak wezen, even zo min als voor een Egyptisch oor; het moest dus een spraak zijn die voor de beschaafde Egyptenaar zowel als voor de bevooroordeelde Jood wat vreemds, wat aanstotelijks had. En zo zij die toch zou spreken en dus ook lief krijgen, dan moest dat wel een wonder van God zijn, zodat het spreken van die sprank wel op hetzelfde uitkwam, als het leren van dat lied dat niemand kan leren dan hij, die van de wereld gekocht is (Openb. 14: 3).

Mij toen in die spraak verdiepende, viel ik in een zoete slaap, maar mijn hart was wakende, en in mijn slaap was het mij, alsof ik twee mensen zag wandelen: de een in een nevel, de ander in een licht. Ik hoorde de een veel vragen doen, de ander er meest dadelijk op antwoorden.

Hun gesprek trok mijn aandacht, daar het die spraak was, waarin ik mij verdiept had. En, omdat het mijn aandacht trok, valt het mij licht er nog veel van ook mee te delen, terwijl ik hen om hun wijze van vragen en antwoorden: **Vraagvrij en Rechttuit** noem.

Zij hadden het volgende gesprek:

Vraagvrij: Wat ben ik blijde, dat ik u ingehaald heb; waar wilt u heen?

Rechttuit: Waar ik vroeger niet heen wilde, en somtijd zie ik, dat ik er nog niet heen wil.

VRAAGVRIJ. Waarom loopt u dan deze weg?

RECHTUIT. Dat doe ik uit vrije keus; of ik al niet wilde en soms nog niet wil, zo wil ik toch niet anders, al kon ik anders.

VRAAGVRIJ. Wat hebt u dan op het oog?

RECHTUIT. Het einde; een stad, waarvan ik gelezen heb, en waarvan ik in mijn binnenkamer een levendige prent zag.

VRAAGVRIJ. Kwam u vanzelf op deze weg?

RECHTUIT. Nee, ik ben er op gejaagd door een wiens naam is: *bloedwreker*. Hij opende zich voor mij toen er geen andere weg meer was, en toen werd ik getrokken met een machtige hand, ja, er op gezet; in mijn vlucht wist ik niet, dat die weg voor mij open was.

VRAAGVRIJ. Getrokken - hoe?

RECHTUIT. Wel, door een poel heen, die vóór die weg lag, en waarin ik al stikte; ik heb de hand gevoeld maar niet gezien.

VRAAGVRIJ. Maar ik zie toch geen modder aan u, en u bent ook niet verzengd door brandend zwavel!

RECHTUIT. Dat wil ik wel geloven; zodra die hand mij uit de poel op de weg trok, klaagde ik verschrikkelijk over mijn brandwonden en over de modder, die mij tot in de keel en in de ogen zat. Ook was ik van veel slangen gebeten en kon het van dorst niet uithouden. Maar op dat klagen kwam er Eén, gekleed als een hogepriester en bracht mij bij een bad, en in dat bad

gingen brandwonden en alles van mij af. Ik mocht er ook van drinken, en het werkte zó, dat het slangengift mij niet gedood heeft.

VRAAGVRIJ. Hoe zag dat water er uit?

RECHTUIT. Licht zilverwit en purperrood; er lag ook as boven op (Num. 19: 4; Hebr. 9: 13)

VRAAGVRIJ. Kwam u er vanzelf in?

RECHTUIT. Dat bad kwam mij eerst gesloten voor, en ik aarzelde lang, omdat ik meende er voor te moeten betalen. En - ik had geen geld. Ik vraagde enige heren van de werkcompagnie, maar die gaven mij niets; ook dacht ik, dat ik er te erg uitzag, dan weer, dat ik niet erg genoeg was. Want er gingen mij vóór. Eindelijk zei Hij, die mij bij dat bad bracht: *het is hier open en vrij. Want Ik heb voor u betaald.* Toen ging Hij er eerst in, nam mij mee en waste mij.

VRAAGVRIJ. Wat zag u terwijl u gewassen werd?

RECHTUIT. Ik zag een wijnstok over mij hangen, en de volle druif werd mij in de mond gedrukt. Dat was een wijn! Alle treurigheid was weg; ook zag ik een prachtige regenboog en daar stond de Man in, die met mij in het bad was.

VRAAGVRIJ. Was dat bad groot?

RECHTUIT. Ik geloof dat de hele wereld er wel in kan.

VRAAGVRIJ. Was het diep?

RECHTUIT. Eerst ging het tot de enkelen (Ezech. 47: 3 v.v.) maar het werd al dieper; ik geloof niet dat een zee zo diep is.

VRAAGVRIJ. Hoe heet u?

RECHTUIT. Toen ik voor de Bloedwreker op de vlucht ging, kwam ik voorbij een ijzelijke rots met twee tanden, alsof zij mij verscheuren wilden. En onder mij was een afgrond, daar kwamen stemmen uit op, en die werden van die berg duizendmaal herhaald, met donderend geratel, en er schoten bliksemen uit, en die schreven mijn naam, zoals ik die hoorde uitspreken. Wilt u weten hoe ik daar genoemd werd? Majesteitsschender - duivelsaanbidder - godslasteraar - oproermaker - rebel - moordenaar - tempelschender - trouwbreker - eerrover, enz.

VRAAGVRIJ. Maar wie had u dan toch vermoord, dat de Bloedwreker u vervolgde?

RECHTUIT. Ik had mij in gezelschap van kwade begeerlijkheid begeven, en wat men mij ook zei, ik hield haar voor zo slecht niet. Zij lokte mij in een doolhof, en van daar in een gebouw, dat er uitzag als een kerk. Dáár lag een wonderschoon kind op het punt van te sterven, dat keek mij zo klagend aan, als wilde het voedsel van mij hebben. En ach, ik liet het liggen, om kwade begeerlijkheid te volgen, en toen ik eindelijk weer bij dat kind kwam, was het dood!

VRAAGVRIJ. Heet u nog, zoals ge u daar zo-even noemde?

RECHTUIT. Zoals ik mij van die berg heb horen noemen, dat is mij zo om het hart geslagen, dat ik het tot aan mijn dood toe niet vergeten zal. Noem al namen, die al het denkbare slechte uitdrukken, voeg er dan nog de naam Satan bij (Joh. 8: 44), dan weet u, hoe ik nog heet.

VRAAGVRIJ. Maar noemde die Man in dat bad u ook zo?

RECHTUIT. Och, spreek er mij niet van; dat is mij dikwijls als een droom, alsof er met mij

nooit zo iets plaats gehad heeft.

VRAAGVRIJ. Maar wat zei die Man in dat bad?

RECHTUIT. O, dat is waar ook! Hij zei: melaatse, Ik zie aan u geen gezonde plek; - u bent rein; onreine, daar in het bloed van uw geboorte, - u bent Mijn heilige!; goddeloze, - u bent toch rechtvaardig! Mensenkind, geheel en al en door en door, gij noemt u van nu aan naar Mij! En Hij schreef drie namen over mijn schuld, misdaad en straf heen, en zei: als u wat te ondertekenen hebt, schrijf dan eerst: *ik ben des Heeren* - en tot toenaam: *ik ben van de God Jakobs* (Jesaja 44 vers 5). Verder zei Hij mij, dat Hij mij noemde met een naam, waar niemand de kracht van wist dan degene, die ook zo genoemd wordt. Toen noemde Hij mij "zoon" en zei verder: zo dikwijls Ik tot u "zoon" zeg, zo zeg u weder: "**Abba, Vader!**" (Gal. 4: 6; Rom. 8 vers 15) En toen Hij Mijn Naam schreef, schreef Hij voor mijn ogen Zijn Naam, met Zijn eigen bloed in een kroon. Mijn naam is dus in één woord: "Wonderkind" (Jesaja 8: 18).

VRAAGVRIJ. O, dat is Zijn koningskroon! Weet u wel, dat die Man, als Hij zó'n naam aan iemand geeft, die tegelijk zó laat opschrijven op het raadhuis in het boek van die stad, waar u heen wilt? Nu ken ik u! Weet u wel, dat velen, die u menen te kennen, altijd zeggen, dat zij u niet kennen, en daarna van u spreken, alsof u de eigenzinnigste, onverbeterlijkste mens, ja, de ergste kwaaddoener was? Men houdt u algemeen voor een onruststoker en een brandstichter. Maar zeg mij eens, als u vanwege uw ongehoorzaamheid, eens met een storm op zee vervolgd werd en andere daarom in het lijden kwamen en u dan vraagden - ?

RECHTUIT. Dat zou ik rechtuit zeggen: vrienden, om mij geen moeite, werpt mij over boord - en toch - ik ben een Christen.

VRAAGVRIJ. Hoe is dat mogelijk?

RECHTUIT. Die Man in het bad heeft het mij gezegd: *verklaag u altijd en laat u werklagen en over boord werpen. Verweer u nooit, maar zeg altijd, dat u naar Mij heet, zo spring Ik altijd voor u in de bres.*

VRAAGVRIJ. Kunt u dat altijd doen?

RECHTUIT. Kunnen? Wat zou ik kunnen. Maar in de vlucht werpt de hinde haar jongen. Nood dwingt wel en nood breekt wet.

VRAAGVRIJ. Breekt wet?

RECHTUIT. Ja; toen ik aan dat bad lag, werd ik een vrouw gewaar, die op de Man aanhield, die mij naderhand hielp. Denk eens, het was publiek aangeplakt, dat zulk vrouw een man niet aanroeren mocht, en toch greep zij Hem bij de zoom van Zijn kleed.

VRAAGVRIJ. Gebeurde haar daarom niets?

RECHTUIT. Haar gebeurde veel: zij werd op eens, of zij nooit ziek geweest was, kreeg in eens een gezondheid, zoals zij die nooit gekend had.

VRAAGVRIJ. Wat antwoordt u, als men u naar uw religie vraagt?

RECHTUIT. Dan zeg ik, dat ik een Jood ben, besneden zonder handen, niet in het vlees, maar aan de rechte plaats, dat is: aan het hart (Rom. 2: 28, 29).

Vraagt u nog meer, dan zeg ik, dat ik van die religie ben, waar al die onreine dieren van waren, die al aan zeker beroemd leraar in een witte doek getoond werden, en waarvan die

leraar niet eten wilde, en die in die witte doek opgetrokken werden in de hemel (Hand. 10: 11-16). Eindelijk bestaat mijn religie daarin: ik heb een gelofte gedaan. Toen ik, erger dan dood, in de diepte van mijn ellende was, beloofde ik, dat, zo ik daaruit verlost mocht worden, ik mijn mond niet zou laten stoppen, om te getuigen, dat wij al tot alles onbekwaam zijn, en dat elk, wat handel hij ook drijve, als een schandelijk bankroetier eindigen moet; dat er geen affaire meer deugt, dan onder toezicht en bedrijf van die Verlosser, als solidaire Borg. Eindelijk is dat mijn godsdienst, dat ik mij op beide wangen laat slaan; ook de mantel laat nemen; twee uren voor één uur meeloop als men mij dringt; aan vrienden en vijanden zonnearmte en regen gun; hun om niet zóveel vuur om zich te verwarmen en water om te drinken uitdeel, als ik ontvang; er altijd alleen op uit ben, dat de Naam van mijn Verlosser verheerlijkt worde, en ik een bode zij van Zijn goedheid, bij allen, wie het gaat, als het mij gaat en ging.

VRAAGVRIJ. Hoe oud bent u wel?

RECHTUIT. Ik ben niet ouder, dan een pas geboren kind, dat begerig is naar de zoete moedermelk, om daardoor te groeien. Overigens heb ik eens gehoord, dat er Een is, die mij van alle eeuwigheid gekend heeft. Van die eeuwigheid aan tel ik wel eens mijn jaren. Ik ben er verder volkomen mee tevreden als die Eén tot mij zegt: “Heden heb Ik u genereerd!”

VRAAGVRIJ. Waar bent u geboren?

RECHTUIT. Zeven plaatsen zeggen, dat ik in hen geboren ben.
De eerste plaats is een wonderschone hof, maar daar at ik mij de dood.
De tweede plaats heet: vredezaal; toen leefde ik weer en was toch niet.
De derde plaats heet: de Stad des verderfs, ook Babel en Sodom.
De vierde plaats heet: broodhuis, en ook doodskopheuvel (Bethlehem-Golgotha).
De vijfde heet: wentel-de-steen-af.
De zesde heet: vlak veld; dáár lag ik in Mijn bloed.
De zevende heet: dal van de benauwdheid en deur van de hoop.

VRAAGVRIJ. Om welke tijd bent u op de laatste plaats geboren?

RECHTUIT. Het was een stikdonkere nacht, vroeg tegen de morgen; het licht brak juist zo snel door, als de hinde in de dageraad snel is om haar jongen te verzorgen.

VRAAGVRIJ. Hoe heet uw eerste vader?

RECHTUIT. Mijn eerste vader heet stof en aarde, ook verdorven Syriër. (Deut. 26: 5) Hij is zeer rijk geweest en was in de volste zin van het woord een vrijheer. Hij had onbegrijpelijk veel ossen, koeien en schapen en de uitgestrektste vissereien, die u maar denken kunt. Maar hij heeft zoveel schulden gemaakt, dat hij alles kwijt maakte, en die schulden gingen op mij over - dat was mijn erfenis. En zo ik ook mijn leven lang het bloed uit mijn vingers werkte, zou die schuld toch een eeuwig schuld blijven.

VRAAGVRIJ. Hoe heet uw eerste moeder?

RECHTUIT. Mijn eerste moeder heet vlees en bloed, geboren wellust, van later afkomst een Hethietische (Ezech. 16: 3, 45).

VRAAGVRIJ. Hoe was u bij uw geboorte?

RECHTUIT. Mijn moeder speelde veel met een slang, zodat ik bij mijn geboorte meer van een slang dan van een rechtschapen mens had. Ik kwam blind ter wereld en was van binnen

één boze zweer. De dokter zei dadelijk, dat ik daar nooit geheel van genezen zou maar daaraan vroeg of laat zou moeten sterven.

VRAAGVRIJ. Maar u ziet er nu toch zeer gezond uit!

RECHTUIT. Dat komt van een zekere tinctuur die ik bij mij draag; ik word wel genoodzaakt daar telkens enige druppels van te nemen; die helpen dan dadelijk.

VRAAGVRIJ. Wat noodzaakt u?

RECHTUIT. Sterke, inwendige hartkloppingen, alsof ik van binnen met vuisten geslagen word, en dan vreselijke steken in de zijde, alsof ik een doorn of een scherpe paal in mijn vlees had. (2 Kor. 12)

VRAAGVRIJ. Kan uw dokter die niet wegnemen?

RECHTUIT. Hij heeft mij gezegd, dat ik daar geduld mee moest hebben tot ik in de Stad kom. Want dat ik, zo hij die wegnam, het water krijgen zou. Ik moet maar vlijtig Zijn druppels innemen.

VRAAGVRIJ. Hebt u nog een andere Vader?

RECHTUIT. Ik durf niet nee zeggen, als de nood hoog gaat, en het water aan de lippen komt, dan schreeuw ik: “Abba!” Ik zit dikwijls als een kind in een hoek te huilen; dan komt hij tot mij, drukt mij aan zijn hart en kust mij. Dan gevoel ik mij zo gelukkig, dat ik het wel aan alle mensen zou willen vertellen, welk een goede Vader ik heb. Hij heet *eeuwige Vader*. Ik vraag Hem wel honderdmaal, of Hij niet boos op mij is, omdat ik mij zo slecht gevoel, en dan zegt Hij altijd: *wel nee, Mijn kind, Ik word nooit boos op u*. - Ik schaam mij maar, in het diepst van mijn ziel, dat ik dikwijls de moed niet heb te zeggen, dat Hij mijn Vader is.

VRAAGVRIJ. Waarom dat?

RECHTUIT. Ik zou zo graag van zulk een goede Vader een goed kind willen zijn. Maar ik ben zulk een slecht ongehoorzaam ondankbaar kind. Evenwel, mijn Vader is Hij en blijft Hij.

VRAAGVRIJ. Is die Vader uw eigenlijke Vader?

RECHTUIT. Eigenlijk of oneigenlijk, dat begrijp ik niet recht. Al zijn kinderen zijn wezen of vondelingen, allemaal armen en zieken, grote en kleinen, oude en jongen, zelfs kinderen in de wieg. Hij heeft eigenlijk maar één Zoon. Maar ik lag aan de wegen toen kwam die Zoon tot mij, ging toen weer naar Zijn Vader en sprak voor mij. Ik werd toen op een draagbaar in een voorhof van Zijn paleis gebracht. Dáár kwam die Vader zelf tot mij - een heerlijk, vriendelijk Koning, en Hij noemde mij *Zijn kind*, bracht mij in de mooiste kamer van Zijn Zoon en liet mij daar zo onthalen, dat ik nog de kracht van die spijs voel, terwijl ik nu met u loop.

VRAAGVRIJ. Wel! - en hoe heet dan uw andere moeder?

RECHTUIT. Zij heet: *de vrij geboren Bovenstad* (Gal. 4: 26). Toen zij mij baarde, was zij al zó oud, dat al de spot met haar dreven, als zij zei, dat zij van al vrouwen de meeste kinderen zou krijgen. Want zij oordeelden naar hun verstand, dat zij geen kind meer krijgen kon. Zij was ook werkelijk onvruchtbaar en veel te zwak. Het wonderlijkste is, dat al haar burinnen tot op mijn geboorte toe hebben volgehouden, dat zij nooit moeder zou worden, en dat zij het zelf ook niet goed geloven kon; en toch geloofde zij. Zij heeft mij ook niet ontvangen op die wijze, waarop mensen ontvangen worden. Maar zij had een woord gehoord van die Koning, van wie ik zo-even sprak. Aan dat woord had zij zich gehouden, was gesterkt in haar

zwakheid, en zo is zij een blijde moeder geworden.

VRAAGVRIJ. U schijnt niet alleen kind van de huizes te zijn; u hebt broeders en zusters, niet waar? Uit hetgeen u mij zo-even van uw moeder zei, schijnt u er veel te hebben. Hoe heten zij?

RECHTUIT. U vraagt veel! “Alléén kind des huizes!” Ik ben al blij, als ik een dorpelwachter van het huis genoemd mag worden. Maar welaan! toch kind. Hoor, het is mij dikwijls, alsof ik alleen op de weg was, zo eenzaam en verlaten kan ik mij gevoelen. Maar ik denk, dat dit wel meest aan mezelf zal liggen, dat de Vader mij om wijze redenen apart gezet heeft, of dat ik wat eigenzinnig en eigenlievend ben. En dan troost ik mij ook dikwijls met het zeggen van Hem, die mij op deze weg gezet heeft, *dat er weinigen zijn, die deze weg vinden*. Maar Hij heeft mij tegelijk gezegd, dat ik twaalf maal twaalf duizend broeders en zusters heb, en daarenboven nog zoveel dat niemand hen tellen kan. Hoe zal ik hen noemen? Zij heten allen: bovenblijvers, al liggen zij onder. Hun aller naam is Jakob, dat is worstelaar en dus Israël (Gen. 32: 28).

“Hoe heten zij toch?” vroegde ik mijn Koning, toen Hij hen mij toonde, en ik zo vrolijk was, dat ik zong: *“Ik ben een gezel van allen, die U vrezen”* (Psalm 119: 63)!

Hij antwoordde: “Zeg dan tot uw broeders: Ammi en tot uw zusters: Ruchama”, (Hoséa 1). Van mijn broeders kan ik het best overweg met David, Petrus, Johannes en Paulus en dan met één, die overbekend is, met de naam van de “moordenaar aan het kruis”, en met de “verloren zoon.” Van mijn zusters spreek ik het liefst met Thamar, met Ruth, met haar, die Uria’s huisvrouw was, en met Maria, door wier ziel een zwaard ging. En zo zijn er nog meer, die mij best verstaan.

VRAAGVRIJ. Kibbelt u wel eens met elkaar?

RECHTUIT. Ach ja, maar al te veel, en dat meestal om afgeplukte bloemen, die ik wel stinkrozen noemen mocht, en die de andere dag toch verwelkt zijn. Ook verdenken wij elkaar dikwijls, omdat wij van elkaar hebben willen, wat wij onze Vader moesten vragen. Maar wonderlijk, wij vergeven elkaar wel zevenmaal zeventigmaal op een dag en geven onszelf de schuld van alles. En, moet het op de gemeenzame vijand aan, dan zijn wij het al eens, om op te trekken met ledige kruiken en fakkels er in. De kruiken werpen wij al op eens in stukken en blazen met de bazuin één toon. Zo gaan wij dan, als één man, op de vijand in. (Richt. 7: 16 - 20).

VRAAGVRIJ. Bent u getrouwd?

RECHTUIT. Ja, denk eens: ik woonde in mijn Stad in een achterbuurt in de Kromsteeg, in een vochtige kelder. Ik was een bedroefde, arme weduwe. Ik had van de vochtigheid zo de reumatiek gekregen, dat ik geheel krom getrokken en lam was. Mijn handen en voeten stonden geheel verkeerd; mijn ogen stonden hol, en mijn oogleden waren geheel rood van het veel huilen, dat ik gedaan had. Ik lag op duf stro, en de wiek van mijn lamp was juist aan het uitgaan. En ziet, daar stond op eens een jongeling voor mij, zo schoon als ik nog nooit een man gezien heb. Hij zei mij, dat Hij de Kroonprins van een groot rijk was, en zo mismaakt en lelijk als ik was, vroeg Hij mij om mijn hand, en sprak tot mij met een zekerheid, die ik niet betwijfelen kon: “Ik heb u al overlang liefgehad, en Ik wil Mij met u verloven, om nooit van u te scheiden. Ik verloof mij zó met u (Hoséa 2: 18, 19), dat elk zal moeten zeggen dat u recht van lichaam en leden bent, en dat niemand zal kunnen zeggen dat het anders is. En Ik zal u nooit anders dan recht noemen. U zult Mijn volle gunst genieten en altijd in Mijn schoot

rusten. Ja, Ik verloof Mij zó met u, dat Ik u alles toevertrouwen zal, wat Ik bezit, en u zult Mij zó kennen, dat Ik altijd voor u dezelfde zijn en blijven zal.” En meteen stak Hij een ring aan mijn vinger; die zit er zo vast aan, dat hij er met geen macht meer af te krijgen is.

VRAAGVRIJ. O, nu begrijp ik, waarom u op weg zijt, u wilt zeker naar uw Bruidegom toe?
RECHTUIT. Zo is het; daarom trek ik naar die Stad, waarvan ik u sprak; dáár is Hij, en als Hij er niet was vroeg ik naar die hele Stad niet, wat heerlijke dingen ik er ook van gehoord heb.

VRAAGVRIJ. Hebt ge uw Bruidegom sedert niet weer gezien?
RECHTUIT. Gezien met deze mijn ogen, heb ik Hem eigenlijk nooit; ik zag Hem een ogenblik in het licht. Maar mijn hart zag Hem eigenlijk in Zijn goedheid. Ik zag Hem dááran, dat Hij mijn ziekten en kwalen van mij op Zich en op Zijn rekening nam, en dat Hij mij met Zijn gezondheid gezond maakte. In de woorden, die van Zijn lippen vloeiden, zag ik Hem in Zijn schoonheid, en ik gevoelde Zijn hand die mij op eens van een hevige koorts genas, die ik, ik weet niet hoe lang, had gehad.

VRAAGVRIJ. Maar kunt u altijd geloven dat Hij voor u nog in het leven is?
RECHTUIT. Toen mijn Bruidegom vertrokken was, duurde het niet lang, of ik dacht dat alles inbeelding was, en dat heb ik sinds wel honderdmaal gedacht en werd dan zeer benauwd. Maar in zulke benauwdheid riep ik om Hem, en dat doe ik nog, en dan komt er altijd een Duif, die ik ook bij Hem zag, toen Hij mij om hart en hand vroeg, en die Duif brengt mij dan een olijftak, zoals u thans in mijn hand ziet.

VRAAGVRIJ. Hoe weet u, dat die olijftak van Hem en voor u is?
RECHTUIT. Hij heeft mij dat vooruit beloofd, en immers brengt de Duif die tak niet aan een ander, maar aan mij. En, wat ik haast zou vergeten hebben u te zeggen, aan die olijftak is altijd een kwitantie gebonden. Daarop staat precies mijn schuld, de volle som en een ondertekening, dat alles betaald is, geschreven met Zijn eigen hand, met Zijn eigen bloed. Met andere inkt schrijft Hij nooit.

VRAAGVRIJ. U zei zo-even dat u vroeger een weduwe was; wie was dan uw eerste man?
RECHTUIT. Mijn eerste man was een voornaam wethouder, hij was zeer kundig in de rechten; zijn naam was: Doe-dat. Alles moest bij hem in de punten zijn; dat was ik ook met hem eens. Ik had hem eerst zeer lief en nam dus op mij, om al mijn plichten als huisvrouw getrouw te vervullen. Maar onze woning lag bij een vuurspuwende berg en aan een moeras. Ik was pas met hem getrouwd, toen ik zulk een zware ziekte kreeg, dat ik niets uitvoeren kon. Ik deed mijn uiterste best om mij overeind te houden, maar het gelukte niet! Toen werd ik door mijn ziekte verkeerdt, en er ging geen dag om dat ik zijn toorn niet gaande maakte. Het was een voortdurende huiselijke onenigheid, zodat hij mij hard behandelen moest, hoewel tegen zijn wil. Ik sarde en tartte hem in mijn verkeertheit zó, dat hij mij eens met zulk een verschrikkelijke vloek vervloekte, dat ik er nog van beef, als ik er aan denk. Hij leeft nu bij God.

VRAAGVRIJ. Wat was de oorzaak van zijn dood?
RECHTUIT. Mijn tegenwoordige Vader had van mij gehoord en had medelijden met mij. Hij zei tot Zijn Zoon: “Zou u die zieke vrouw wel willen nemen, als haar man dood was?” Mijn Bruidegom zei: “Ik doe alles wat U wilt, Vader!” Toen zond mijn Vader Zijn kind in mijns

mans huis. Mijn man had vier vrienden: Geen-zonde, Eis-en-straf, Hang-aan-'thout, en Werp-in-de-hel. Mijn Bruidegom zag er even zwak uit als ik. Maar Hij had iets in Zijn ogen en in Zijn spraak, dat mijn man en zijn vrienden te machtig was. Zij, Hem niet kennende gaven Hem een raadsel op en zeiden dat, als Hij het niet oploste, zij Hem voor altijd gevangen zou zetten. Het scheen dat zij dachten: “Die komt ons onze hele heerschappij ontnemen, hoe zwak Hij er ook uitziet.”

VRAAGVRIJ. Wat was dat raadsel?

RECHTUIT. “Een doorboorde voet vermorzelde de kop van een grote slang (Gen. 3: 15), en een doorboorde hand wierp deze voorspuwende berg in dat grondeloze moeras daar, en de dood, waar geen leven ooit tegen bestand was, werd door het leven verzwolgen.” Mijn Bruidegom loste dat raadsel op, doordat Hij het voor hun ogen deed, en mijn man en mijn vrienden kregen op eens een beroerte, toen zij het zagen en waren dood.

VRAAGVRIJ. Had u ook kinderen bij uw eerste man?

RECHTUIT. Zeer velen; zo ziek als ik was. Zij heten: Eigengerechtigheid, Bedenken-des-vleses, Wandel-naar-het-vlees, Eigen-Ik, Hoogmoed, Hemelpreker, Eigenwaan, Eigenwil, God-van-de-troon, Haat-bloed, Krakeler, Haal-alles-naar-mij-toe, Wijk-voor-mij, Zeer-heilig, en hoe zij al heten. Een vroom, verstandig vriend van mij zei, dat ik ze *dode werken* noemen kon. Zij groeiden alle zeer voorspoedig op en zagen er uit als Ezau's en Eva's kinderen. Zij waren mijn ogenlust en mijn troost, als mijn man niet thuis was. En als hij thuis kwam en naar sommige dingen vroeg, die ik verwaarloosd had, verborg ik mij achter hen. Maar zij zijn al voor en na gestorven aan de tering, en ik was er zo op gesteld hen bij mij te houden, dat ik ze niet wilde laten begraven. En wat u wel vreemd zal voorkomen is dit, dat ik ook mijn man niet wilde laten begraven; ik wilde hem volstrekt bij mij houden. Ik dacht het daarmee goed te maken, dat ik niet wel met hem geleefd had en zag hen, die mij zeiden dat mijn man dood was voor duivels aan. Ik wilde hem ook niet laten uitkleden of de rouw over hem aantrekken

VRAAGVRIJ. Hoe is hij dan begraven?

RECHTUIT. Mijn Vader heeft hem door mijn Bruidegom laten begraven, en zijn vrienden en mijn kinderen werden in mijns Bruidegoms graf bijgezet.

VRAAGVRIJ. Hoe ging het u, toen die al begraven werden?

RECHTUIT. Ik zag niet anders of zij leefden en hield ze met geweld vast. Maar van hun lucht bestierf ik het zelf en werd ook begraven.

VRAAGVRIJ. En u leeft nog?

RECHTUIT. Ik ben eigenlijk dood; dat ik levend voor u sta, komt daardoor, dat Hij voor mij in het graf ging. En zo lag ik drie dagen en nachten; toen maakte Hij mij wakker, heel vroeg, vóór dat de zon opging, en ik ging met Hem uit het graf.

Verder zeg ik u nog eens: ik ben eigenlijk dood en wat ik leef, dat doet de liefde van mijn Bruidegom, het vertrouwen, dat Hij in mij op Hem gaande houdt, vooral de geur van deze olijftak.

VRAAGVRIJ. Denkt u nog kinderen te krijgen?

RECHTUIT. Als ik op mezelf zie en aan mijn toestand en mijn jaren denk, zou ik niet weten hoe. Maar mijn Bruidegom heeft mij in mijn droefheid getroost (Jesaja 54: 1 v.v.) en mij gezegd *dat ik vrolijk wezen moest*. Want dat ik nog moeder van zeven zonen en acht dochters

worden zou en dan nog van veel meer uit die, zodat onze woning te klein zal worden om al mijn kinderen behoorlijke ruimte te geven. Ja, dat mijn zaad in tal wezen zal als de sterren aan de hemel en dat Hij zelf al mijn kinderen zal onderwijzen in alles, wat zij nodig hebben te weten. Soms, aan die toezegging denkende, lach ik zoals moeder Sara lachte; die kinderen moeten mij dan wel uit de Bovenstad op de schoot gelegd worden en zullen mij dan wel als een wondertekenen zijn van een Man, die een middel weet tegen dood en machteloosheid.

VRAAGVRIJ. Gelooft u dat u en uw doen uw Bruidegom bevalt?

RECHTUIT. Wat mezelf aangaat, zo kan ik het niet begrijpen. Maar Hij heeft mij met een eed gezworen dat Hij mij liefheeft.

En wat mijn doen aangaat. Hij schonk mij eens een vaas van onnoemelijke waarde en zei dat ik daarin Zijn hele schat had, en die voor mij was. Ik droeg die juist naar een ander vertrek, toen er een mooi slank schepsel binnen kwam. Dat bepraatte mij om die vaas even uit de hand te zetten en van hem een diamant aan te nemen die nog veel meer waarde had. Ik deed het. Maar ziende, op die diamant zag ik niet voor mijn voeten, stiet tegen de vaas, en daar lag zij in duizend stukken. Toen lachte dat schepsel zo vals en zei dat het maar een slecht stuk glas was. Meteen kwam mijn Bruidegom, - ik verschool mij. Maar Hij wist mij wel uit mijn schuilhoek te krijgen.

VRAAGVRIJ. En wat zei u?

RECHTUIT. Ik zei dat ik mij in mijn vingers en in mijn gezicht gesneden had met een stuk glas. Maar Hij zei, *dat ik niet op Zijn woorden gelet had, dat Zijn hele schat in die vaas was.* Daarop beloofde Hij mij iets, wat Hij ook deed.

VRAAGVRIJ. Wat was dat?

RECHTUIT. Hij zocht mijn oude, oneraardse, stinkende woning op, daar bleef Hij drie en dertig dagen zonder bed, zonder vuur, zonder licht in het midden van de winter. Hij nam van die keldergrond en stof, zette die grond samen met een vocht, dat Hij tranen noemde, bewerkte het met wenende handen en met een werktuig dat gebed en sterk geroep heette. En toen Hij de vaas in de vorm had, blies Hij er Zijn adem over uit. Er mankeerde niets aan, de vaas was zo mooi als de vorige, ja, mooier. Want de eerste was spierwit, maar door deze speelt zulk een wonderbare rode gloed.

VRAAGVRIJ. Hoe noemt u die vaas?

RECHTUIT. *Onbreekbare kelk des heils.* Ik mag hem vrij in de hoogte houden en er met volle teugen uit drinken en luide op mijn Bruidegom roemen, voor al mannen van naam, dat er niet één kan wat Hij kan. En dat is al mijn doen, dat Hem bevalt. Deed ik het maar meer en vrijmoediger! Zijn wijn moet er mij nog sterk toemaken. Als ik niets doe, doe ik meer dan velen, die veel doen. Maar een ding doe ik; ik verlies aldoor mijn ziel, opdat Hij haar vinde, en ik waag het minste, als ik alles waag.

Verder heb ik genoeg te doen om het stof uit de hoeken te halen; dat ligt daar telkens zo vol, dat, zo ik er geen vochtige bladeren in wierp, ik er van stikken zou.

VRAAGVRIJ. Hoe noemt u uw Bruidegom?

RECHTUIT. Die kan ik u niet noemen. Want als mijn hart met Zijn Naam vervuld is, val ik in onmacht. Deels doet Zijn Naam mij zo goed tegen al vermoeidheid, deels begin ik te schreeuwen: Ach, wanneer zal ik bevrijd zijn van dit ellendig leven? - en dan kan ik het van verlangen niet meer uithouden. En toch zal ik er u wat van zeggen, hoe Hij heet. Hij heet: *De*

Heere, mijn Koning en mijn God. O, maar Hij heeft nog zoveel namen. Als de mensen zeggen dat ijzer niet drijven en hout niet zinken kan, noem ik Zijn Naam, en het geschiedt. Als alles buiten raad is, noem ik Zijn Naam en er wordt raad geschapt. Als allen zeggen dat ik toch wel in een leeuwenkuil verslonden zal worden, noem ik Zijn Naam, en geen leeuw zet een tand of klauw op mij. Als allen zeggen, dat het voor mij te laat is, noem ik Zijn Naam, en Hij maakt de dag zo lang Hij wil. En als zich tien duizend om mij legeren om mijn sterkte in te nemen, zo noem ik Zijn Naam, en zij worden vrienden of zetten het op een lopen.

VRAAGVRIJ. Hoe ziet uw Koning er uit?

RECHTUIT. *Blank en rood* (Hoogl. 5: 10). Een van mijn koninklijke vrienden heeft een gedicht van Hem gemaakt, dat bevalt mij zo, alsof ik het zelf gemaakt had, zo is dat uit mijn hart gedicht. En dan heb ik nog andere vrienden, onder andere een tollenaar en een geneesheer, die hebben Hem ook naar het leven beschreven. (Matthéüs en Lukas).

VRAAGVRIJ. Ik zag eens een afbeelding van Hem, daarop stond: “De allerverachtste en onwaardigste” en nog een daar stond onder: “Kruis Hem!” “Zie, de Mens!” enz. enz.

RECHTUIT. O, dan hebt u Hem met mijn zonden gezien; zó is Hij mij het liefst. Zó aanbid ik Hem hier op de weg en zing van Hem: “Mijn voeten hebt Gij in de ruimte doen treden.” (Psalm 31: 9).

VRAAGVRIJ. Bent u altijd gevoelig ingenomen van Zijn schoonheid en met Zijn liefde?

RECHTUIT. Ach, ik schaam mij het te zeggen; ik kom mij dikwijls als zulk een ongevoelige, wanstaltige vleesklomp voor. Ja, als een groot beest bij Hem, als een onwijs en bot kalf, en kan soms heengaan zonder Hem iets liefs te zeggen, Hem wat te vragen of wat te klagen. Ja, Hem te verdenken, alsof Hij mij toch nog eens in van de vijands hand zou laten vallen en omkomen. En ach, hoe dikwijls raap ik de puntige stenen van de weg in mijn schoot op en tors er lang ook alsof er een andere weg was, en ik de ruwe niet gekozen had, in plaats van de gladde, die naar het verderf leidt. En o, dan is Hij mij niet meer schoon in mijn ogen met de doornenkroon en met de spotmantel. En wat Zijn liefde aangaat, mijn hart is er menigmaal voor als een steen, zo hard en koud.

VRAAGVRIJ. Maar hoe gaat dat dan?

RECHTUIT. Het is nog nooit zo stormig, buiig en donker geweest, of de zon brak weer door, en dan drijft de koude mij om in haar stralen te gaan zitten, en daar word ik weer beter, en de bitterheid van mijn ziel is van mij genomen.

VRAAGVRIJ. Hebt u er niet mee te doen, dat u zo klein bent?

RECHTUIT. Zo klein! Zie, dat zegt u dus ook en al mensen zeggen het. Ik zie niets anders dan lange mensen, en die kijken zo uit de hoogte op mij neer en zeggen: “Wat wil die kleine, is die ook hier, wat moet die?” en dan word ik al kleiner en kleiner en bitter treurig. Wat zou ik niet willen geven, kon ik mij een span langer maken; als ik dan alleen ben, dan leg ik mij plat op de grond en strek mij uit als een worm tot zijn Maker. Maar dan word ik er ook getroost, dat het meten en het bepalen van de ware maat alleen bij Hem staat; dat ik niet te kort komen zal, maar wel op zijn tijd de volkomen wasdom zal hebben, naar Zijn grootheid. Sinds heb ik mijn groei aan Zijn oordeel overgelaten. Want ik zag, terwijl Hij sprak, een hemelhoge berg met al zijn heuvelen - Basan heette hij - tot een vlakte worden en de door hem lang getarte heuvel Sion hoog boven Hem verheven. Ook ontmoet ik wel eens drie vrienden, zij heten: Jozua, Kaleb en David, die vertellen mij dan, dat de schaduw van de

reuzen geweken is, en dat Goliath een hoofd kleiner geworden is door zijn eigen zwaard, en dat die lange Og en verdere Enakskinderen voor de deur: “Geef de Heere grootheid!” doodgeslagen zijn, en dan denk ik: beter klein en dapper, dan bang voor zijn eigen lengte.

VRAAGVRIJ. Wat denkt u van uw gang?

RECHTUIT. Wat ik er van denk? Het is als of ik al achteruit ga in plaats, dat ik vooruit kom. Daar ben ik al veel malen bedroefd om geweest. Maar eens kwam ik voorbij een lijnbaan en lette op het achteruitgaan van de touwslager. Hij scheen te raden wat ik dacht, keek mij aan en zei: “De gang is slecht, maar het werk is recht.”

“Ik dank u,” zei ik, en zijn waarheid vergat ik niet. Ik ben sedert wel honderdmaal met mijn werk op weg geweest, om het te leveren, met een bezwaard hart maar de Werkmeester wees mij óf op een zachte manier de gebreken aan en gaf mij het werk toch niet terug, óf Hij verweet mij niets, óf Hij zei: “het is heel goed”, als ik in de ergste benauwdheid was, omdat ik het zo slecht vond.

VRAAGVRIJ. Zeg mij nog meer van uw gang.

RECHTUIT. Als ik zo lam en moe ben, dat ik denk: ‘hier moet ik blijven liggen, ik kan mijn loop niet voleindigen’, dan krijg ik nieuwe kracht, dat ik wel mocht zeggen (Psalm 38: 34): “Hij maakt mijn voeten gelijk als de hinden!” dan spring ik zelfs over een muur en over afgronden heen en kom met mijn voeten te staan op een punt, dat zo klein is, dat niemand begrijpen kan, hoe een schepsel met één sprong daar op kan komen te staan, zonder voorover in de afgrond te storten.

Soms lig ik machteloos bij de weg, en dan houdt er op eens een rijtuig bij mij stil, en ik word er op getild, en dan denk ik aan de woorden (Hoogl. 6: 18 naar de grondtekst): “Eer ik het wist, zette Hij mijn ziel op de wagens van Zijn vrijwillig volk.”

Overigens, wat die scherpe stenen hier aangaat, - want het is een weg van penitentie, dat ziet u wel - mijn Bruidegom schenkt mij een paar schoenen, en als Hij mij daarin ziet gaan, zegt Hij altijd: “Hoe schoon zijn uw gangen in de schoenen, u prinsendochter!” (Hoogl. 7: 1). Als ik die maar aan heb, dan kom ik licht over de scherpste stenen heen en ga zo recht uit, zo midden door de weg, dat alles voor mij uitwijkt.

VRAAGVRIJ. Maar wanneer de weg nu als een moeras is?

RECHTUIT. Dan gord ik mijn kled op en ga maar door het dikste slijk heen; daar kan ik het minst blijven staan. Anders zoek ik, zoveel mogelijk, de schoonste plaatsjes uit.

VRAAGVRIJ. Maar als u dan valt?

RECHTUIT. Al viel ik zevenmaal, ik sta weer op,

VRAAGVRIJ. Maar als u nu zo gevallen bent, dat u aan opstaan niet denken kunt?

RECHTUIT. Waar ik ook neerlag, ik vond nog altijd een barmhartige hand, die mij weer ophield, en, als ik van de pijn hinkte, hoorde ik achter mij: “Ik zal de hinkenden behouden.” (Zef. 3: 19).

VRAAGVRIJ. Waarom ziet u er zo zwart en verbrand uit, en waarom zijn uw ogen zo rood, alsof u geweend had? Bent u nooit vrolijk?

RECHTUIT. Dat ik zo zwart en verbrand ben, komt immers van de zon, van het zweet en het stof. Kan dat anders in deze woestijn? En dat ik zo dikwijls ween, kan dat anders? Wist u eens, aan welke inwendige kwalen ik lijd, wat hartkloppingen ik dikwijls heb, wat lelijke

opwellingen, u zou medelijden met mij hebben. En dan heb ik zulk een inwendige ijver, die mij verteert. Komt het niet van binnen, dan komt het van buiten; niet van buiten, dan van binnen, en hoevelen, die ik lief had, verlaten de weg om dit of dat, omdat er geen gebaande paden op de weg zijn. Wat een moedwil zie ik op deze weg plegen; hoewel elk lezen kan, hoe men er zich te gedragen heeft. Waarlijk, stof van droefheid genoeg!

Maar vrolijk, ja, dat ben ik ook bij dat alles, soms zó dat u mij voor uitzinnig zou houden.

VRAAGVRIJ. Wat is dan de stof van uw vrolijkheid?

RECHTUIT. Dat het haast gedaan zal zijn met al die inwendige kwalen; ik kom elke dag een stap nader aan mijns Vaders huis, en mijn Bruidegom heeft mij gezegd, ik mocht vrij zeggen, dat ik toch liefelijk ben, dat alles eens terecht komen zal, en dat Hij al tranen van mijn ogen zal afwissen. En Hij behoeft mij maar te zeggen: “Hoe bent u zo mager, u koningskind?” zo duurt het niet lang, of ik heb een vernieuwde jeugd en zie er blozend en gezond uit. Dat gaat zo op en neer in dit Mesechsdal. Ik zou wel een sluier dragen, maar die is mij eens in een nacht afgenomen door mensen, die niet konden verdragen dat ik zei, dat er zulk een groot onderscheid was tussen mijn Beminde en andere beminden.

VRAAGVRIJ. Vanwaar komen die krabben in uw gezicht en die wonden aan uw handen?

RECHTUIT. Die krabben gaven mij de vijanden van mijn Koning, omdat zij Hem haten als de Erfgenaam van alles, en die wonden in mijn handen brachten mij mijn vrienden en eigen huisgenoten toe, omdat zij mijn Vriend en dus ook mij voor hun vijand houden. Zij haten wat zij niet kennen. Maar ik reken het hun niet toe; ik ben immers ook eens zo vijandig en zo verkeerd geweest. Ik kan en wil maar niet meelopen, zoals zij lopen. Want zij lopen in hun verderf, en als ik dat zeg, worden zij boos en mishandelen mij zo. Maar ik vergelijk mijn wonden bij de wonden van mijn Bruidegom, en dan voel ik geen pijn meer.

VRAAGVRIJ. Is dat kleed, dat u aan hebt, uw eigen kleed?

RECHTUIT. Toen ik nog in mijn ellende was, was ik naakt en had mij een schort van grote bladeren gemaakt, die spoedig verloren en tot stof overgaan moesten. Ik kon wel zeggen dat ik in onreinheid gekleed ging. Mijn Bruidegom schonk mij een rok, geheel geweven, zonder naad; die noem ik *mijn priesterlijk kleed*. Ik kreeg ook een prachtig bruiloftskleed van witte zijde, dan nog een kleed geheel van goud, daarin kom ik naast Hem te staan. Ook nog klederen met vierkante ruiten, doorschijnend, zwart en wit, daarin ga ik Hem tegemoet, als ik in Zijn Stad kom. Ik draag een koninklijke hoed en een gouden voorhoofdplaat, waarop staat: “Heiligheid des Heeren van het eeuwig Trouwverbond.” Ik heb bovendien de schoonste wisselklederen zoals geen koningin op aarde ze heeft; die heb ik al van mijn Koning ten geschenk gekregen, en Hij heeft er nog meer voor mij in elpenbenen kasten. Maar in mijn hart draag ik Zijn beeld; dat maakt alle mansbeeltenissen, die de wereld met haar mode voor mijn fantasie tovert, afschuwelijk lelijk.

VRAAGVRIJ. Draagt u die kleren altijd?

RECHTUIT. Eén kleed komt mij niet meer van het lichaam dat is *de rok van de gerechtigheid*, en één kleed trek ik niet aan, hoewel het mij al aangepast is, en het voor mij gereed ligt voor mijn trouwdag. De andere kleren leg ik, o schande, wel eens af, en dan doe ik mijn oude weer aan. Maar ik heb ze pas aan, of ik krijg hartkloppingen, en dan klopt Hij tegelijk bij mij aan. Dan wil ik mij verontschuldigen, en Hij loopt weg; dan kan ik het in het geheel niet meer uithouden, en ik zoek Hem in mijn oude kleren zolang, totdat ik Hem gevonden heb. Intussen krijg ik op weg veel slagen.

VRAAGVRIJ. Maar waarom werpt u ze dan niet snel weer af en doet de nieuwe aan?

RECHTUIT. Ik kan de oude kleren wel aantrekken, maar ze niet weer uittrekken, en de nieuwe kan ik in het geheel niet aantrekken, ik kan ze ook niet vastmaken

VRAAGVRIJ. Wie doet dan dan?

RECHTUIT. Dat doen staatsdames, die Hij mij tot mijn dienst gaf, die ontkleden en kleden mij naar Zijn genoegen.

VRAAGVRIJ. Maar eilieve, wat beduidt dan dat kleed, dat ik daar aan u zie, dat ziet er toch niet mooi uit; het is waarlijk geheel met stof bedekt, het ziet er uit als een lang weduwekleed, waar elk op trapt, en het is alsof u door de modder gesleept werd, of dat men u van alle kanten met modder geworpen had.

RECHTUIT. O, dat doet er niet toe. Dat is immers mijn reiskleding! Ik draag mijn hele heerlijkheid verborgen. Ik ben net zo gekleed als de tent mijns Bruidegoms is, die Hij tussen beide op deze weg voor mij uitgespannen laat tot mijn verpozing. (Exod. 26: 1 v.v.) Bovenop liggen dassenvellen. Hebt u de klederen van die tent wel eens elk voor een deel opgeslagen op elkaar gelegd gezien? De kleuren beduiden: Bloedverbond, Vreeverbond, Trouwverbond. Zo is mijn kleding. Het ergere u niet wat er overheen is; dat leggen wij af als wij ingaan.

VRAAGVRIJ. Maar ik zie er toch wel die deze weg trekken en zulk een reiskleding niet aan hebben.

RECHTUIT. Die willen aan de ogen van vreemden bevallen. Zij hebben het boven op. Wie zijn kleren niet bewaart, komt naakt of vaal bij de Stad aan; immers kan zulk een niet binnengelaten worden, waar elk koninklijk gekleed moet zijn. Ik weet wel, dat die net geklede mensen mij met slijk werpen en bespuwen, ook met mij niet reizen willen, maar mij altijd opzij en op de laagste plaats duwen, om die reiskleding. Maar ik kan mijn duurgekochte kleren niet zo verslonsen als zij.

VRAAGVRIJ. Duurgekochte kleren! U hebt ze immers present gekregen?

RECHTUIT. En toch zijn zij duur gekocht; zij kosten niet minder dan het eigen bloed van mijn Bruidegom.

VRAAGVRIJ. Waartoe dient het uniform, die ik onder uw reismantel prijken zie?

RECHTUIT. U weet dat ik veel bij nacht reis, dan komt het wild gedierte uit zijn schuilplaatsen; daartegen gaf mij mijn Koning deze wapenrusting. Als het zo donker is dan komt dikwijls een hele bende leugenbeesten op mij af; dan heb ik niets nodig dan mijn kleren dicht aan het lichaam te houden, zonder er een pand of een plooi van te laten afhangen, en dat ik rechtop van lichaam en lendenen blijf. Want zo ik mij maar een weinig buig of krom, of maar een plooi laat afhangen, dan hebben zij mij. Tegen hen dient deze gordel. Die gordel heet *Waarheid*, hij is met fonkellende diamanten bezet en zeer eenvoudig met een gouden haak en schakel toegemaakt. Die gordel verschrikt en verblindt die leugenbende, en die gordel is ook mijn licht en mijn troost, maar ook mijn bestraffing, als ik soms twijfel, of mijn werk wel waarheid is.

Dan gaan er in de nacht sterke benden uit, die hebben het al op mijn hart aangelegd, wel wetende, dat van daar de uitgangen van het leven zijn. Zij willen ook mijn Vredeburch innemen, om al bewijzen van eigendom, erfrecht en betaling van al mijn schulden te vernielen. Tegen al hun listige aanranding met gevelde spietsen en moorddolken draag ik dit

harnas; het heet: *Gerechtigheid*. Ik heb menigmaal gedacht, dat zij er door waren, maar het zit zo goed in zijn leden, dat men er niet tussen kan.

Met de schoenen, die ik aan heb, stap ik over al verongelijkingen heen als er vijanden zijn, die zich aan mijn Koning onderwerpen. En ik word niet moe in hen, al moet ik een lange weg gaan, om hun de vrede te brengen.

Dikwijls valt mij een verschrikkelijke reus op het lichaam, hoont en vloekt mij en schiet met vuurpijlen. Daartegen draag ik dit schild, het heet: *Geloof*. Op dat schild komen die pijlen af. Maar ach, wat is het mij vaak bang achter dat schild, dat het doorboord zal worden, maar het is tot nog toe bewezen ondoordringbaar te zijn.

Dan, ziet u die helm? O, wist u eens, hoe menigmaal ik gedacht heb, dat des vijands zwaard helm en hoofd kloven zou! *Zó* dreigend was de slag. Maar o, een betere naam kon die helm niet dragen, dan die van *Helm van zaligheid*; van de vijands zwaard is er steeds op gebroken.

Wat nu mijn eigen zwaard aangaat, hoe dikwijls meende ik, dat het te kort was, in vergelijking met de lange zwaarden van de vijanden, maar ik heb er tot nog toe van kunnen zeggen: “‘t Is in de Naam des Heeren, dat ik ze verhouwen heb” (Psalm 118: 1012). Er is niets tegen dit zwaard bestand; een geest van wijsheid moet het besturen, anders begrijp ik het niet. Ik kom er recht mee op de vijand aan, zijn slag gaat steeds voorbij, of zijn zwaard valt hem uit de hand, of ik heb hem doorboord, terwijl hij de slag niet voleindigd heeft. Alles valt er voor, en het jaagt duizenden en tienduizenden op de vlucht.

VRAAGVRIJ. Hebt u al veel slagen gewonnen?

RECHTUIT. Gewonnen, ik? Mijn Koning heeft ze al voor mij gewonnen. Ik was bij elk gevecht bevende en bang, en had niet de minste moed, kon uit mijn ogen niet zien, en het was, alsof ik geheel verlaten en alleen was, ja, soms, alsof mijn Koning zelfs voor mij in een vijand veranderd was. Bij elke zwaardslag en onder de regen van pijlen, die op mij neerviel, dacht ik: *nu is het met u gedaan*, ik zonk eindelijk in onmacht en sliep in van vermoeidheid, terwijl ik de woorden nog even hoorde: *Lig stil, ik strijd voor u!* En terwijl het mij was, alsof ik in Sauls handen was geraakt, en alsof de vijand mij meesleepte, werd ik in eens wakker gemaakt door het geroep: *Overwinning!* Zo ging het mij, na elke gewonnen slag dacht ik altijd: nog zulk een slag en ik heb alles verloren, wat ik gewonnen heb. En hoe dikwijls ik ook gedacht heb, alles verloren te hebben zo heb ik toch altijd ondervonden, dat ik een volkomen overwinning behaald heb.

VRAAGVRIJ. Heeft de vijand u wel eens geheel onder de voet gehad?

RECHTUIT. O, meer dan eenmaal. Hij had mij het zwaard uit de hand geslagen en lag met zijn harnas op mij en greep mij bij de keel, en hij brulde tegen mij al vloeken. Hij zei dat mijn Koning toornig op mij was, dat ik Zijn Naam niet meer uitspreken mocht, en hij poogde mij te verworgen.

VRAAGVRIJ. Hoe kwam u dan steeds onder hem weg?

RECHTUIT. Ik draag in mijn gordel een kleine priem, geheten: *Nochtans*; daarmee steek ik hem steeds ter rechter tijd recht in zijn hart daar wentelde hij zich rochellende van mij af, maar het kostte moeite, om zijn klauw van mijn keel en halsketen af te krijgen.

VRAAGVRIJ. Heeft hij u ook wel eens gevangen gehad?

RECHTUIT. O, dikwijls. Ik weet niet, hoe vaak hij een net gespannen heeft, dat ik niet zag, en onvoorziens zat ik met mijn voet er in en kon er niet weer uit. Ik schreeuwde lang, totdat mijn Koning kwam en mij er uitvoerde. Eens wierp hij mij gebonden in een kuil, waarin geen

water was, en brulde mij toe: “hier komt niemand heen, u moet hier versmachten.” Maar mijn Koning hielp er mij weer uit. Eens sloot hij mij op in een rotshol en wierp een zware rotsklomp op de opening. Toen was het mij, alsof ik daar nooit weer uit zou komen.

VRAAGVRIJ. Hoe kwam u er dan weer uit?

Ik riep tot mijn Koning en deed Hem een gelofte, dat zo Hij mij daar weer uitredde wilde, ik Zijn Naam zou uitgalmen voor duizenden en ook niet verzwijgen, welk een slecht mens ik was. Toen kwam er in eens een bliksemstraal, daarin las ik: “Gij zijt om niet verkocht, gij zult ook zonder geld gelost worden” (Jesaja 52: 3). Het hol scheurde daarop uiteen, en ik lag er bovenop, alsof ik zelf verscheurd en toch zo geheel geheeld en gezond was.

Een paar maal heeft hij mij nog in een diepe afgrond geworpen, ik moest daar de eerste keer in spietsen en zwaarden vallen, maar mijn Koning was juist in die afgrond, ving mij op in zijn armen en bracht mij door een spleet, die ik eerst niet zag, in vrijheid en in een liefelijke vallei. De andere keer wierp hij mij in grondeloze modder; ik zag toen naar Boven om ontferming en werd een Lam gewaar; ik hoorde de vraag, *of ik daarmee tevreden was, dat dát Lam mijn volkomen bevrijding was?* En op mijn wenend en snikkend “ja” zeggen was ik er uit.

VRAAGVRIJ. Is het daarbij gebleven?

RECHTUIT. Ik zou u nog meer kunnen vertellen, maar het is alles niet oorbaar. Eens had ik een slag, toen ging het er zo toe, dat ik dacht, het helpt alles toch niet. Ja, ik keerde mijn wapenen tegen mijn Koning zelf. Toen was ik als een groot beest voor Hem, en al mijn vijanden triomfeerden over mij. Maar mijn Koning verweet mij niets. Hij zei alleen, dat als ik het niet tegen de voetknechten kon volhouden, ik het ook niet tegen de ruiters zou kunnen doen. Toen werd ik in eens gewillig, nam het kruis weer op, en Hij zette al mijn vijanden op het glibberige.

VRAAGVRIJ. Dat is waar, u draagt een kruis, hoe draagt u dat zo wonderlijk?

RECHTUIT. Ik draag er het voetstuk van, al het overige, ook de dwarsbalk draagt een ander mij voor, die u niet ziet.

VRAAGVRIJ. Waarom draagt u dat?

RECHTUIT. Ziet u ginds prieel van die wijnstok en vijgenboom gevormd, laat ons daar eens onder gaan zitten in de schaduw; wij krijgen weldra een zachtere regen, die zullen wij opvangen en enige druiven en vijgen plukken.

VRAAGVRIJ. Graag, maar waarom draagt u dat kruis en wat hebt u er aan?

RECHTUIT. Zonder dat komt niemand binnen in de Stad van de Koning. En wat ik er aan heb? Als ik het goed draag, dan draagt het mij. U ziet hier dikwijls een grote slang langs de weg schieten, als die op mij afkomt, dan houd ik het haar voor en zij gaat op de vlucht. Tussenbeide komt mij een verschrikkelijk geraamte tegen met een zeis en dreigt mij af te maaien als koren, dan houd ik aan hetzelfde het kruis voor, en het deinst af. Als er een onweer op mij afkomt, en de bliksem boven mijn hoofd neerschiet, glijdt die altijd af op dit kruis. Soms komt er een afzichtelijke oude man, die zegt allerlei pretenties op mij te hebben, en dan brengt hij al mijn oude boezemvrienden ook en grote rekeningen, die allang betaald zijn en waarvan ik dan ongelukkig de kwitanties niet bij de hand heb, en dan schelden die al op mij, wat zij maar kunnen, totdat ik het kruis laat zien, dan worden zij als doden. Ik pluk gedurig een vrucht van het kruis, waardoor ik een vernieuwde jeugd krijg en, hoe oud ook nog zeggen mag, dat ik nog zo krachtig ben als in het begin van de weg.

Als ik ween, en ik zie er op, dan word ik weer blijde en goedsmoeds; als ik het kus, al schijnt het mij soms een roede, dan is het wèl; mijn wonden houd ik er aan, en zij helen; dit hout haalt al doornen uit mijn voeten; tegen elke doodslucht, die ik inadem, is het mij een levensgeur. En hoe duisterder het wordt, hoe meer dit hout glanst, zodat ik zien kan, waar ik mijn voet zet, en hoe meer ik er dan op zie, des te meer zie ik heerlijkheid.

VRAAGVRIJ. Hoe dat?

RECHTUIT. Als u in een spiegel ziet, ziet u dan niet uw eigen beeld? Maar als u op het kruis ziet in de donkerheid dan laat de Koning Zijn gelijkenis van boven er op afspiegelen, en zo ziet u dan niet uw beeld, maar Zijn beeld er in. Maar als men een doek voor zijn ogen laat hangen, dan ziet men er zijn eigen beeld in.

VRAAGVRIJ. Wat hebt u nog meer aan dat kruis?

RECHTUIT. Mijn maat. De een zegt dat ik te lang, de ander dat ik te kort ben; die meten zich aan hun eigen staken. Ik meet mij en word gemeten aan dit kruis, dat ik mijn Koning nadraag.

VRAAGVRIJ. Maar wat zeggen dan die velen er van, die daar gindse weg gaan?

RECHTUIT. Die houden het voor een schande en bespotten mij, dat ik met zulk een hout loop, zoals zij zeggen, en laten zich op de borst sterren van zilverpapier zetten door een heks, wier naam Schande is. Zij noemen ze intussen Eer. Mijn eerteken is dit, wat zij zich schamen te dragen.

VRAAGVRIJ. Gindse weg schijnt toch mooi te zijn?

RECHTUIT. Voor het oog ja! Hij is glad en breed, en overal lusthuizen; het houdt er nacht en dag niet op van muziek en dans, van genot op genot.

VRAAGVRIJ. Hoe gaan die mensen toch gekleed?

RECHTUIT. In spinrag.

VRAAGVRIJ. Hoe heten gindse bergen en heuvels, die zo zacht naar die weg afhellen?

RECHTUIT. Bergen van schulden en hemeltergende zonden! Molshopen van eigen-gerechtigheid.

VRAAGVRIJ. Ik zie veel mooie kerken op die weg; wat voor godsdienst heeft men daar?

RECHTUIT. Men aanbidt er de Buik.

VRAAGVRIJ. Ik zie daarginds een grote jacht, er schijnen veel vorsten en grote ook deel aan te nemen. Wat jaagt men daar?

RECHTUIT. Men maakt jacht op de waarheid, om die uit te roeien, en op de wellust, om er zich aan te verzadigen.

VRAAGVRIJ. Krijgt u nog wel eens bezoek van die weg?

RECHTUIT. O, ja, dat houdt niet op, en dan gaat deze, dan die een eind weegs met mij mee en dan verlaten zij mij weer. Het zijn allemaal tovenaars, komedianten en leugenaars, die van die weg zijn. Zij hebben allemaal strikken in de zak, waarmee zij mij zoeken te vangen, als ik in trouwe denk dat het hun om het doeleinde van de weg gaat. En doordat mij de listigheid van de slangen en de oprechtheid van de duiven gegeven wordt, ontkom ik er aan. Wat mij het meest verwondert, is dat zij het zo spoedig vatten, hoe de ware weg ligt, en de regels, hoe men

te wandelen heeft, beter schijnen te kunnen beschrijven dan ik. En als mijn voet maar even uitglipt, of zo ik maar even hink, dan zien zij het dadelijk; - dan, dat zij spoedig zo veel van de taal kunnen opvangen die ik spreek, en dat zij het voor zo zeker houden, dat zij het ware eind zullen bereiken, terwijl ik menigmaal tob en dobber en alles behalve zeker ben. Maar aan een ding ken ik ze spoedig.

VRAAGVRIJ. Wat is dát?

RECHTUIT. Hun zin staat altijd naar de brede weg. De rok en het kruis van mijn Koning werpen zij spoedig weer af, en zij eten mijn schapen op. Van liefde of blijvende zelfverloochening hebben zij niets geleerd, en zij hebben lezen geleerd zonder behoorlijk te leren spellen; zo zijn zij professoren, en ik blijf nog altijd aan mijn spelboek, het ABC-boek des geloofs. Wat mij ook vreemd voorkomt, is dat zij hard zijn tegen kleine kinderen, en als ik ziek ben, en zij mij komen verplegen, dan hebben zij zulke ruwe handen en beenderen als steen en ijzer. Het zijn verder praters, maar geen doeners. Kwelgeesten, die alles doen willen en alles slecht of half doen.

VRAAGVRIJ. Maar waarom gaan zij weer ter zijde af, is het dan alles zo heerlijk, wat op die weg is, en heeft dan deze weg niets aangenaams?

RECHTUIT. Integendeel is alles hier heerlijkheid. Want juist de ruwste paden en die wegen, die als door de hel heengaan, wat hebben zij heerlijke uitkomsten, wat al verkwikkende beken en heldere fonteinen, wat al schone landouwen en grazige weiden. Als ik alles samen neem, dan zeg ik dat het een weg is van tarwe en gerst, van wijnstokken en vijgenbomen en granaatappelen, van olierijke olijfbomen en van honig; een weg waarop men zijn brood zonder schaarsheid eet, en waarop niemand iets ontbreekt. En die wat ver zien kan, ziet soms de Stad van de Koning op de top van de bergen zo nabij, alsof de weg op een weinig na ten einde gelopen was.

VRAAGVRIJ. Dat meen ik ook zo is het toch op die brede weg niet?

RECHTUIT. Wat zou het! Er staat niet één huis, waarvan de palen niet rot zijn, niet één gebouw van vermaak, of er ligt een moordkuil bij. Overal worden zij door de huisbediende “Ik” binnengeleid, en als zij zich de hele nacht vermaakt hebben, dan worden zij van de morgens opgewacht door de dienstmaagd “Nijd”, en die kleed hen in “wrevelig”, “onrust”, “niet-welzijn”, “walging” en “wroeging.”

VRAAGVRIJ. Maar weten zij niet, dat het einde van de weg gewisse ondergang is?

RECHTUIT. Zeker, maar zij denken: “Morgen, is morgen.” Zij zou echter op deze weg blijven, als zij zelf koning konden worden in de stad; verder lopen zij spoedig terug, de een als hij door één, de ander als hij door twee donkere gangen gegaan is; ook zijn zij bang voor de muren van deze weg.

VRAAGVRIJ. Voor de muren?

RECHTUIT. Ja, u ziet immers wel dat die aan de meest gevaarlijke plaatsen uit opgehoopte wateren bestaan, mijns Konings hand houdt dezelve wel overeind, maar zij zijn bang, dat die over hen samen zullen slaan.

VRAAGVRIJ. Hoe ziet hun weg er uit?

RECHTUIT. Die is aan beide zijden vol leemputten.

VRAAGVRIJ. Maar hoe kunnen zij gerust slapen, daar het elk ogenblik te bezien staat, dat hun stad in rook opgaat, en hun weg zich in een streek verliest, waar zij al moeten verderven.

RECHTUIT. Sommigen van hen, die op deze weg waren en hem weer verlieten, hebben lichtbeelden en panorama's gemaakt van mijn Koning, van de Stad in het verschiet, van een deel van de weg en van de pelgrims, er aflatende wat hun niet beviel, en er bijschilderende wat zij als de smaak van de menigte kenden. Nu hebben zij overal op de weg grote gebouwen die duizenden kunnen bevatten, daarin vertonen zij die voor geld, en de duizenden, die nu komen kijken, menen nu, als zij dáár zitten, dat zij dan op de goede weg zijn.

VRAAGVRIJ. Bent u wel eens in zulk een komedie geweest?

RECHTUIT. Ja, maar ik weet niet hoe het kwam, het was of mijn mond opengebroken werd, ik moest het zeggen: "Mensen, dat is hier komediespel, dat is geen waarheid, geen leven."

VRAAGVRIJ. Wat was er het gevolg van?

RECHTUIT. Een helse beroerte. De een riep dit, de ander dat, zij eindigden met mij halfdood te slaan en voor de deur te werpen. Daar lag ik voor dood. Het was nacht, verschrikkelijk koud, en er viel op mij een hevige hagelbui. Maar mijn Koning nam mij zo van de straat op, toen ik dacht dat Hij het niet goed had gevonden, dat ik dat gedaan had.

VRAAGVRIJ. Is u zo iets wel meer overkomen?

RECHTUIT. O, ja, dikwijls. Zo kwam ik eens in een groot huis, daar hadden zij uit was een afbeelding naar het leven gemaakt van mijn Koning, en van zulke pelgrims als ik een ben; allen aanbaden dat ene beeld, hetwelk door kunst allerlei bewegingen met de ogen en handen maakte, en zeiden dat zij dat beeld en die andere beelden navolgden. Ik wilde hen te verstaan geven, dat al die beelden niet liepen. En zij, die er mij het eerst in gebracht, en uitgeroepen hadden dat ik volkomen op hun poppen gelek, waren de eersten om mij uit te werpen.

Dan kwam ik in eens in de nacht onder een troep, die haalden met kunstige machines kleine voorwerpen onder de grond weg; zij zeiden 'dat die voorwerpen hun in de weg waren, zij wilden alles vlak maken'; tot mijn schrik zag ik dat zij de kurken wegnamen, waarop het land dreef, en dat het land zodoende verzinken zou. Maar zij begonnen allen ineens te schreeuwen 'dat ik de dief was', en lieten mij in zulke ijzers sluiten, dat ik noch mijn hand noch mijn tong roeren kon.

Eens kwam ik in een waard, daar lieten de dijkmeesters insneden in de dijken maken en fokten daar konijnen in en, toen ik maar even de aanmerking maakten, dat die konijnen de hele dijk ondermijnden en alles bij de eerste storm zou onderlopen, riep een ieder 'dat ik een kwaaddenkend en kwaadsprekend mens, en een man was, die steeds alles donker inzag, en dat de dijk aan de zeekant vast genoeg was en die beesten voor zulk een brede dijk volstrekt van geen nadeel waren.'

Nog zag ik eens een hele hoop mensen met kettingen aan de benen, om een lange boom dansen, die zij ergens uit een bos afgehouden, tussen de stenen geplant en een hoed van een geestelijke opgezet hadden, en toen ik riep dat het een onvruchtbare staak was, en zij zich al in gebonden toestand bevonden, kwamen er al meer en meer met kettingen aan de benen, die om die boom dansten, en daar was aan het spotten met *mijn ouderwetse vrijheid*, zoals zij ze noemden, geen einde bij hen.

VRAAGVRIJ. U moet nog al veel ondervonden hebben; wat hebt u intussen voor uzelf gedaan?

RECHTUIT. Mijn weg stil voortgezet naar de Stad, die fundamenten heeft.

VRAAGVRIJ. Zult ge u niet verblijden, als u eens horen zult: “Kom binnen, gij getrouwe dienstknecht!”?

RECHTUIT. Wel, ik weet niet anders, dan dat ik mij in al gevallen over ontrouw aan te klagen heb; maar ja, dan zal ik Hem van mond tot mond danken, dat Hij trouw bewaard heeft.

VRAAGVRIJ. Ik zou wel eens een levensgeschiedenis van u willen horen!

RECHTUIT. Ik heb twee vrienden bij mij, de een heet Ezechiël, de ander Hoséa, die hebben haar geheel naar waarheid beschreven, de een in zijn zestiende, de ander in zijn tweede hoofdstuk.

VRAAGVRIJ. Weet u nog iets uit uw jeugd?

RECHTUIT. Ja, ik heb een grootmoeder gehad, die heette Loïs (2 Tim. 1: 5), die wandelde met mij dikwijls naar een mooie tuin, daar zag ik een mooie man en een mooie vrouw, en in een andere laan zag ik dat zij heel lelijk geworden waren en uit die tuin gedreven werden door een man in een wit kleed, deze had een vlam in de hand, daarmee verdreef hij hen; dan was het mij altijd, alsof ik er mede uitgedreven werd.

Dan bracht zij mij wel eens bij een varkenshok, en daar zat een uitgehongerd jongmens met zeer fijne trekken, die begeerde te eten wat de varkens aten, maar hij kon niet bij de trog; dan dacht ik altijd dat ik daar zat.

Dikwijls bracht zij mij ook bij een kribbe, zij zei dat het kleine Kind dat daarin lag, mijn Koning was. Van daar bracht zij mij bij een kruis en zei: daar hangt uw Koning met uw zonden. En als zij mij dan een graf liet zien, waar die Koning uitkwam, dan had ik daar meer schik in, dan in al mijn speelgoed. V

oorts heb ik een moeder gehad, die mij altijd kleren maakte naar de maat van het vijfde gebod, maar mijn vlees groeide er tegenin, zodat die dikwijls in de naad uiteen scheurde.

Mijn vader zei niet veel, dan alleen, *dat Mozes de beste man was, om mij te brengen en rond te leiden in mijns Konings paleis*; dat heb ik ook waar bevonden.

VRAAGVRIJ. Was u nog jong, toen u uw Koning zag?

RECHTUIT. Ja, dat was in mijn slaap; ik zag Hem als een Engel. Hij was zo groot, dat Hij de afgronden en de hemelen vervulde. Ik was ontegenzeggelijk klein, maar dicht bij Zijn hart; Zijn hand waarmee Hij mij hield, was wonder zacht. Hij ging met mij door een dikke duisternis en diepe wegen, maar ik was niet bang, maar heel gelukkig. Eindelijk ging Hij met mij een zo brede weg, dat ik er de zijden niet van zag. Toen ging het van licht tot licht, en op een afstand zag ik herders en schapen, al in een wonderbaar licht, en zij blaatten niet, maar zongen en graasden, en ik had zulk een vertrouwen tot de Engel alsof het mijn Vader was, en ik vraagde Hem om een van die schaaapjes. Hij zei mij, *dat ik nog te jong was, maar als ik groot was, dan zou Hij mij zeer velen geven*.

VRAAGVRIJ. Volgde daar ook wat op?

RECHTUIT. Ja, denk eens: de andere nacht zag ik in mijn slaap een zeer voornaam heer. Hij had mij op een voor mij onaangename wijze wakker gemaakt; zijn rok stond stijf van goud; zijn rokknopen fonkelden alsof het sterren waren. Hij had een rol goud in zijn hand en achter hem stond een korenzak met goudgeld. Hij zei, dat ik dat alles van hem hebben zou als ik bij hem in de leer gaan wilde. Maar ik vond die Engel van de vorige nacht veel mooier, en zei tot hem dat ik bij die Engel behoorde en niets van hem weten wilde. Daarop beet hij op zijn tanden en trok zulk een vals gezicht, dat ik er benauwd van werd, en - weg was hij met zijn

geldzak.

VRAAGVRIJ. Verder weet u zeker niets uit die tijd?

RECHTUIT. Niet veel, dan dat ik soms midden in mijn dardelheid in eens diep treurig kon worden, en dan lang achter elkaar om uitkomst riep, en bij een rots bleef liggen, waaruit honig en honigzeem vloeide, waarvan mijn ogen verlicht werden.

Ook was ik eens op een weide, daar waren herders, die wisten waar het groene gras is, en toen omscheen mij in eens een licht van Boven, dat ging recht door in mijn hart het was mij of mijn hoogste goed geheel in dat licht was. Maar dat was alles voorbijgaande, en ik - de brede weg op! - hoewel met iets dat diep in mijn hart zat, uit op de eeuwige weg.

VRAAGVRIJ. Hoe kwam u daar eindelijk op?

RECHTUIT. Ik zal uw vraag naar uw menig beantwoorden, anders zou ik u zeggen dat ik mijn weg verloren heb, en dat ik voetje voor voetje ga, omdat ik niet meer weet, hoe lang deze weg is, en *mijn Koning en Zijn bevel* eigenlijk mijn Weg is. Maar wat dan uw vraag aangaat, ik zocht sterke wijn, en ik kreeg die, dronk met volle teugen en walgde er weldra van. Op eens kwam ik voor een rotskloof; ik moest mij er doordringen, maar de lappen vlees bleven er aan hangen. Toen ik er door was viel ik in onmacht.

VRAAGVRIJ. Wie nam u op?

RECHTUIT. U weet dat er hier op weg veel tolhekken zijn, en dat ons daar telkens met wijsheid en liefde wat afgenomen wordt, zodat wij ten laatste al het onze, dat wij uit ons geboorteland nog mee wilden brengen, kwijt geraakt zijn. Nu, bij die kloof stond zulk een tolhek. Ik was daar in het tolhuis opgenomen, het was een vriendelijk man, hij heette Matthéüs. Bij hem zaten een dokter, een soldaat en een visser met een adelaarsblik.² Deze verhaalden zoveel heerlijks van de weg en van de Koning, van Zijn weg en van Zijn gewilligheid, om ongelukkigen te helpen, zielszieken te genezen, verdrukten tot hun recht te brengen en mensen in de afzichtelijkste toestand op te passen, en die al in zijn Stad te brengen, dat ik van toen af deze weg voor altijd koos en een hartelijk verlangen kreeg, om die Koning eens zelf te zien. Dat was alles voordat ik in het bad kwam, waarvan ik u vroeger sprak.

VRAAGVRIJ. Wat hebt u daar voor drie stippen op uw voorhoofd?

RECHTUIT. O, deze zijn ook nog uit mijn jeugd; toen ontving ik drie waterstralen als een merkteken en een zegel, dat mijn Koning mij toen al gegeven heeft als een bewijs, dat Hij mij onder Zijn schapen telt. Daar heb ik eerst later veel troost van gehad en heb die tussenbeide nog, ik denk er echter niet altijd aan.

VRAAGVRIJ. Waar leeft u van?

RECHTUIT. Ik leef niet van gestolen goed, maar van hetgeen mij te beurt gevallen is op grond van eeuwig recht en onder een blij vonden rechtstitel. Ik vond een akker, en die omgravende, een Schat er in, toen verkocht ik alles wat ik had, om die akker in eigendom te hebben, en mijn Koning gaf mij de gevonden schat. Zo is nu die schat de mijne, en deze weegt veel zwaarder dan de geldzak van de bekoring. Ik leef van geloof aan datgene, wat mijn Koning beloofd heeft, en van een iegelijk woord, dat uit Zijn mond gaat, daarin word ik

---

² Zoals men weet was de evangelist Matthéüs een tollenaar, Lukas een dokter, Markus een soldaat, Johannes een visser.

gehouden. En zo wordt mij mijn brood gegeven en zijn mij mijn wateren gewis. Ik leef van aalmoezen, maar ik bedel alleen bij mijn Koning. Ik leef van inkomsten van een kapitaal, dat in het boek des levens op de Naam van mijn Koning en zo op mijn naam ingeschreven staat en daar voor mij veilig bewaard wordt, zodat er geen dieven bij kunnen komen, en ik hetzelfde ook niet doorbrengen kan. Ja, zo veilig is, dat het niet vergaan kan, als ook alles, wat gezien wordt, in vlammen opgaat.

Ik ben getrouwd met mijn Koning in volle gemeenschap van goederen, heb alles bij de hand, kan de echte munt van alle goede werken uitgeven en alle rekeningen die er komen, betalen, voor zoveel ik mijn Koning en deze gemeenschap van goederen in aan denken houd. Doe ik dat niet, dan heb ik niets, om van te leven, en dan moet ik van honger en dorst versmachten en van angst voor de rekeningen in een hoek kruipen. Nog hoger stijgt dan de angst, als ik de oude lompenkist, die ik uit moeders huis heb meegebracht, naar iets zoek, waar ik nog mee denk te kunnen betalen, of brood en wijn er voor te kunnen kopen, en er dan zo beschaamd mee uitkom. Maar Hij, die getrouw is, brengt mij altijd weer op die gemeenschap, opent zijn schatkamers en verwijt mij niets. Zo leef ik dan met Hem van ruilhandel, waarnaar Hij al het mijne, wat volstrekt van geen waarde is, en waarvan Hij dus voor Zich geen gebruik kan maken, voor Zich neemt, en mij uit enkel goedheid al het Zijne schenkt, dat van een oneindige waardij is. En waarvan ik juist dan het best gebruik kan maken, als ik het met het mijne beproefd heb en daarmee te schande geworden ben.

VRAAGVRIJ. Wat eet en wat drinkt u?

RECHTUIT. Er wordt al dagen een vette maaltijd voor mij gereed gemaakt, een maaltijd van vet en van merg. Mijn Koning spaart voor mij Zijn beste wijn niet, waarvan Hij, zoals ik wel eens zie, als Hij mij in Zijn wijnkelder brengt, zulk een voorraad heeft, dat ik die nooit opdrieken kan. Alles wijn van kleine, edele druiven en wijn zonder droesem, dat verzeker ik u. Hij mengt de wijn altijd met het kostelijkste bronwater, en Hij laat altijd hele ossen en hele schapen opdissen, er is aan het slachtvee, dat opgedist wordt, geen einde, daar konden wel duizenden van mee-eten. Onze eetkamer is een heuvel, daar staan zeven wonderschone gehouwen pilaren, en daartussen staat Zijn ronde dis.

VRAAGVRIJ. Als dat zo is, dan hebt u alle dagen een goed leven?

RECHTUIT. Dat kon ik hebben, maar ik heb het daarom niet. Ik schaam mij het u te zeggen, en toch: soms heb ik de vreselijkste valse smaak, die u denken kunt. Dan heb ik een potje voor mezelf van onrein vlees en drink in stilte smerige azijn, of ik hunker er naar om te eten wat honden, katten en varkens eten, maar geen mensen. Ik heb al wat tranen liggen over deze schandelijken snoeplust. Dan zit ik dikwijls aan en heb volstrekt geen honger noch dorst. Nee maar, o gruwel, met mijn gedachten dans en spring ik van het een op het andere, in het dal van de kinderen Hinnoms. En als ik honger noch dorst heb, dan kan ik wel zes ossen eten en veel water drinken, zonder dat iemand het aan mij zien kan. De wijn laat ik in zulke gevallen staan, u begrijpt dat ik, o schande, dan oververzadigd ben, en dan kan mij wel eens de walg steken van zulke koningsspijs.

Soms zit ik aan tafel en eet en drink niets, maar schuif schotels en bekers van mij, dat komt dan eens, omdat ik denk: dit kan toch niet voor mij zijn. Of ik ben zo verkeerd, omdat mijn Koning mij bestraft heeft, óf te bedroefd, omdat ik een roos, die Hij voor mij plukte, verloren heb; óf, omdat mijn zinnen op heel wat anders staan; óf, omdat mij de wandeling niet bevalt, die Hij die dag met mij voor heeft. En het schandelijkste van alles is, dat ik dikwijls denk dat het vanzelf spreekt, dat ik dit alles hebben moet. Ik eet en drink, vraag niet wat het kost, zet mij dadelijk aan een andere tafel, en dank noch voor het een noch voor het ander.

VRAAGVRIJ. Dan heeft de Koning niet veel voor Zijn liefde en gulheid, of voor Zijn moeite!
RECHTUIT. Ach nee! Dikwijls laat Hij lang de huisbel luiden, roepen en nodigen, en vindt mij meestal achter de heggen en tuinen met gescheurde kleren wilde beziën lezen en brandnetelbloemen uitzuigen. Dan moet Hij mij nog dwingen en, zit ik dan aan, dan schort het aan dit of dat, óf ik denk dat Hij het niet meent, óf dat ik geen honger of dorst genoeg heb, óf dat ik te vrijpostig zou wezen, óf ik neem uit hoogmoed een mij onnatuurlijke plooi aan, óf ik heb meer met mijn lamheid en kreupelheid te doen dan met Zijn goedheid. En dan moet Hij het meest nog eens en nóg eens zeggen, en dat op de vriendelijkste wijze, anders geloof ik het nog niet: “Doe uw mond open, eet, drink, het is voor u.” Ja, soms moet Hij mij de mond nog openbreken en die met eigen hand vullen.

VRAAGVRIJ. Maar wanneer hebt u dan genot aan Zijn dis?

RECHTUIT. Als ik mijn geld in de winkels uitgegeven heb voor brood, en zie, als ik eten wil, zo is het steen; als ik de stad afgelopen heb, om mijn honger te stillen en zie, thuis komende, dat het alles onrijpe of rotte vrucht is; als ik met mijn vernuft en ongelovig redeneren ten einde ben, en ik wel moet, omdat nu de honger en dorst mij drijft. Ja, als het verlangen naar Hem vanwege mijn nood mij nog meer drijft, dan het verlangen naar hetgeen Hij opdist; als ik tevreden ben, dat Hij het koninkrijk heeft ontvangen, en ik in eenvoudige blijdschap van de harten en aanzit als een Mefiboseth. Daar geniet ik eerst recht de vruchten, die Hij zo duur voor mij gekocht heeft, en, al zie ik Hem dan niet altijd, zo ken ik Hem toch aan Zijn broodbreken, en dan gaat mijn hart tot Hem met liefde uit, om Hem te zien.

VRAAGVRIJ. Wat is het eerste, dat u doet, als u zo aan tafel komt?

RECHTUIT. Ik weet niet hoe het komt, maar het is altijd, alsof ik een hutsel voor mijn ogen heb, of dat er een nevel voor mijn ogen is. Ik zet mij dus als een blinde neer, en Hij zegt mij wat ik eet en drink. Ik eet en drink dan op goed geloof, maar het eerste woord, dat dan uit mijn mond komt, is, dat ik Hem om wat ogenzalf verzoek. En zodra mijn ogen opengaan, proef ik eerst mijzelf en dan krijg ik de walg aan mezelf. Vervolgens vraag ik niet om een hele os, maar om een kruimel, niet om een vat vol, maar om een druppel slechts, en dan komen er schotels op schotels, bekertjes op bekertjes vol, zodat ik er vrolijk en dronken bij word. En hoe gulziger ik eet, des te minder overlaad ik mij, en hoe meer ik drink, des te nuchterder word ik.

VRAAGVRIJ. En wat nog meer?

RECHTUIT. En ik word vrijmoedig tegen mijn Koning en Zijns volks vijanden, en dan raakt er meestal een Haman onder de bank en van daar aan de galg. En ik krijg een koperen keel, en daar mengt zich een zilveren stem onder, en een berg wordt mij als een zandkorrel. En ik vast, terwijl ik mij vergast, en eet mij dood en levend.

VRAAGVRIJ. Krijgt u behalve dat nog wel eens een apart eten?

RECHTUIT. Ja, toch, en dan heeft elk bord en elke fles een naambriefje en een bijzonder zegel en wapen. Maar daar gaat het soms wonderlijk toe. Ik zit daar aan met twee monden, met de een mond vast ik, eet en drink zo goed als niets; met de andere mond eet ik meer dan hemel en aarde bergen kunnen. Het is een maaltijd op de dood van mijn Koning, en als ik daar goed versta wat Hij zegt, dat ik vrolijk toetasten, eten en drinken zal tot Zijn gedachtenis, omdat Hij voor mij gestorven is, dan zie ik Hem levende in de Bovenstad en mezelf aan Zijn zijde, en ik heb een voorsmaak van het genieten met Hem daarboven aan Zijn dis. Die mij niet

verstaan, begrijpen mij niet, als ik zeg dat ik mijn Koning zelf eet, en ik kom hun voor, al was ik een menseneter, al was ik bloeddorstig en vleesgezind; wat ik dan inderdaad ook ben, hoewel niet zoals zij het menen. Want wat ik daar eet, is Mens en God, en wat ik daar drink, is Gods- en Mensenbloed. Mijn God en Koning is daar Zelf mijn brood en wijn, en ik zou zeggen dat het meer is een bewijs krijgen van verenigd zijn en verenigd worden met Hem, dan een eten; ging dat alles niet gepaard met wat ik honger en kommer van de ziel noem. Daar leef ik om te eten, en zo eet ik om te leven, en als ik niet gegeten had, at ik er niet. Wat ik etende zie is het niet, wat ik niet zie en eet en drink, dat is het, dat is Hijzelf. Die maaltijd is een verzegeling van de andere maaltijden, en ik eet er niet om de dood te ontgaan, maar om levend door de dood en het graf heen in het leven over te gaan.

VRAAGVRIJ. Wie hebt u het liefst naast u aan die dis?

RECHTUIT. Een die zitten blijft, en als hij gehaald wordt, zich onderaan zet en dan naast mij geschoven wordt. En een, die zegt dat hij dood is, en die ik dan vraag, of hij ooit een dode heeft horen klagen. En dan zijn buurman Vrolijk, die van blijdschap verbaasd toetast, menende, het was niet voor hem en horende: “het is voor u”, en dan etende als een uitgehongerde wolf en drinkende als een van dorstversmachtend hert.

VRAAGVRIJ. Maar waar zit u aan die dis?

RECHTUIT. Mijn stoel staat *in diepten van ellenden* en heet: “te gering voor zulke weldadigheid”, en boven op de leuning staat: “de voornaamste van de zondaren”, en: “evenwel en nochtans.”

VRAAGVRIJ. U sprak zo-even van flessen met bijzondere naambriefjes. Ik zag er bij de weg verscheidene met uw naam, die waren geledigd?

RECHTUIT. O, dat zijn medicijnflesjes! Tegenwoordig houd ik mij het meest aan een klein flesje en aan een grote fles. Het een is met kostelijke druppels, en de andere met oogwater gevuld.

VRAAGVRIJ. Welk nummer heeft het kleine, en welk de grote?

RECHTUIT. Het kleine No. 117³, en de grote No. 119.

VRAAGVRIJ. Waarin bestaat toch uw liefste bezigheid?

RECHTUIT. In niets te doen.

VRAAGVRIJ. Bent u dan zo lui?

RECHTUIT. Mijn handen staan verkeerd tot al werk, en het overleg om iets goed te doen ontbreekt mij! Mijn moeder heeft mij op mijn klagen daarover een verstandige raad gegeven. Zij heeft tot mij gezegd: “Mijn dochter, wilt u naar het gebod van de Konings doen, zo houd op met al dit werken, met al dat schrobben en schuren en neem uw gemak; het is heden geen werkdag, maar zondag.” En nog eens heeft zij mij gezegd: “Zit stil mijn dochter. Want die Man zal niet rusten, tenzij Hij heden deze zaak voleind hebbe (Ruth 3: 17). Hij heeft u zes maten gerst gegeven. Hij geeft u met Zichzelf de zevende maat ook.” - Op mijns moeders raad strek ik mij nu uit op mijn rustbed, zo lang als ik ben, en laat mij dragen, wacht op hetgeen Hij beloofd heeft, en koester mij overdag in de stralen van de zon, en ‘s nachts bekijk ik met een zonderling vermaak de sterren!

---

³ Psalm

VRAAGVRIJ. Waarom?

RECHTUIT. Omdat die mij luide toeroepen dat mijn Koning alles voor mij en aan mij wil, kan en zal doen, wat Hij beloofd heeft, als ik niet werk, maar Hem het werk overlaat en Hem op Zijn Woord vertrouw; dat Hij mij, slechte en tot al werk ondeugende, al Zijn werken toerekent, als had ik ze zelf verricht, en dat Hij mij zal laten wonen en wandelen in al hetgeen Hij voor mij gebouwd en geplant heeft, en dat ik in al overvloed met Hem de vruchten zal genieten van Zijn eigen moeite en arbeid.

VRAAGVRIJ. Doet u dan in het geheel niets?

RECHTUIT. Bezie eens deze heerlijke wetten van de weg naar de Koningsstad! Wat zegt u daarvan? Loop eens naar die wetten, en u zult merken dat de dood in de voeten zit. Neem u eens voor om te willen, en al is uw wil nog zo willig, u zult spoedig merken dat er een voor ons onweerstaanbare trek in de leden is, om ons op de bijwegen te begeven en op veel omwegen rond te dwalen. Hoor, als ik bij die heerlijke wetten op de uitgangen van mijn hart let, dan zeg ik u dat ik doe, wat ik haat, dat ik het goede, wat ik doen wil, niet doe, maar dat ik al bezig ben in het kwade, wat ik niet doen wil. Doe eens iets, als u de dood en de machteloosheid in de leden zit, en nog eens, doe eens iets, of laat eens iets, als u geheel zonde zijt.⁴

VRAAGVRIJ. Maar eilieve, u hebt immers een andere natuur ontvangen?

RECHTUIT. Zeker, maar daar kan ik niet mee werken. Ik verzeker u dat ik naar die andere natuur louter zielsvermaak heb in de wetten van de weg. Maar u ziet immers dat levend geraamte wel, dat met een ketting aan mijn hand vastgekluiserd is; dat belet mij wel om naar die andere natuur en naar mijn zielsverlangen te wandelen en maakt, dat er niet een enige zonde is, waar ik met mijn ogen en mijn vingers niet in zit. En ach, mijn maag is niet in orde, het is of daar een poel in is, en daaruit stijgen zulke lelijke dingen op, en het bloed dringt mij zo naar het hoofd en wat voor zwaarmoedige, gruwelijke gedachten waren daarin rond. En wat voor benauwde en hoerachtige dromen gaan er al door dat hoofd! Hoor, die kan ook hemel en aarde, zon, maan en sterren maken, die één enkele stap op deze weg goed zetten kan.

VRAAGVRIJ. Maar waartoe is dan die nieuwe natuur?

RECHTUIT. O, dat weet u wel! Daaruit, maar immers dan niet uit zichzelf, heeft men verstand van kermen; daaruit komt die verlegenheid, dat van verre staan, zodat men zijn ogen niet durft opheffen; dat slaan op de borst, dat voor zich heen zuchten: *“O God, wees mij zondaar genadig”* Ja, daaruit is het, dat men begint te sidderen en te beven, dat men het van benauwdheid niet kan uithouden; daaruit komt dat klagen, dat steunen, die zielsverzuchtingen, dat uitgaan eindelijk tot de Koning om genade, om licht, om lucht, om leven, om pardon, om verzoening, om de kwijtbrief; daaruit komt dat aannemen en omhelzen van de Koning, dat zielsbedroefd zijn en dat zoeken, tot men Hem weer gevonden heeft. Daaruit komt dat telkens heenvlieden tot Zijn troon, daaruit komt het, dat men zichzelf eerlijk en oprecht de schuld geeft, en zijn Koning billijkt in al Zijn doen en in al Zijn weg.

VRAAGVRIJ. Ik ben tevreden. Zo komt het dan ook uit die nieuwe natuur, dat men voor die grote Koning van zichzelf erkent, dat men stof en as is en niets te zeggen, en ook niets te pretenderen heeft?

RECHTUIT. Ja, zeker. De nieuwe natuur is niet tevreden, voordat de Koning als Soeverein

---

⁴ Romeinen 7

uitgeroepen is, en zich zo de knieën des harten en voor Hem buigen, en dan komt dat liefhebben en loven, dat hopen en verwachten met een vertrouwen van de harten en, dat Hij zal zorgen, dat Hij als Borg voor alles instaat, dat Hij het werk van Zijn handen niet zal laten varen. En dat Zijn aangezicht meegaat, de hele weg over tot in de Stad, en dan is er zelfs hoop, al zou Hij ook doden; zo is er dan vertrouwen in nood en dood.

VRAAGVRIJ. Ha! daar komt de bezigheid al!

RECHTUIT. Zoals u het noemen wilt. Ik zie niet dat het dankenswaardig is, dat ik aan doodzieken vertel, wie de rechte Geneesheer is. Kan ik dan anders, bij het besef van mijn dagelijkse plaag en van Zijn troost, dan de Naam van mijn Koning inroepen en uitroepen; dan vertellen wat Hij aan mijn ziel gedaan heeft; dan van Hem zingen en zeggen: dat Hij mijn Koning en mijn God en mijn hoogste Goed is? O, Hij is de enige onuitputbare, vrije en geopende Bron van al gelukzaligheid. Het is bij mij en bij al schepselen niet te vinden. Is het te verwonderen, dat ik, tegen al mijn gebrek en ledigheid, daarheen ga, waar naar de eeuwige, barmhartige wetten van de Stad al volheid woont, en dat ik dit aan al gebreklijgenden zeg en ze nodig met mij mee te gaan?

VRAAGVRIJ. O, nu begrijp ik, hoe u aan alle goede werken komt.

RECHTUIT. Begrijpt u, ik haal ze uit Zijn volheid, en als ik ze niet haal, dan stuurt Hij mij een verschrikkelijk mens op het lichaam, die heet Meester-Nood, en dan word ik zo benauwd, dat ik begin te kermen als een blinde bedelaar. Maar daar houdt het nog niet mee op. In eens grijpt vrouw Verootmoediging mij aan, slaat mij terneer, trapt mij onder de voet in het slijk en laat mij daar liggen. Dan komt er altijd een oud, vriendelijk man, zijn naam is Hulp; die richt mij zo goed als het gaat op en spreekt van vorige wegen en vroegere verlossing. Maar ik kan dan toch niet op mijn voeten staan blijven en zink weer neer. Daarop komt “Leven-uit-doden”, en mijn Koning met hem. Die richt mij nog eens op, maar ik voel dat ik toch nog niet staan kan, maar in de desperatie vind ik dat ik aan Zijn hals hang, en dan laat ik niet los, voordat ik van Hem heb, wat ik hebben moet. Daarop gaat het alles vanzelf, zodat de een hand niet weet, wat de andere doet, en ik doe aan de mensen, wat ik wil, dat zij aan mij doen en was de voeten van de heiligen met blijdschap.

VRAAGVRIJ. In zulke gevallen bent u dan volmaakt?

RECHTUIT. U zegt het. In die zin zeker zo volmaakt als mijn Vader in de Bovenstad. Maar in een andere zin niet, u zoekt immers niets bij het stof! Greep en begreep ik het maar meer, waartoe ik gegrepen ben, en wat er Boven al begrip voor mij ter hand en gereed ligt. Mijn Vader daar boven brengt mij tussenbeide in een werkplaats. Daar laat Hij mijn beeld maken, zoals ik, gelijk Hij zegt, er uit zal zien op mijn bruiloftsdag. Hij zegt dat ik er op gelijk. En ik, dat ik het niet begrijp, omdat ik zwart ben, terwijl dat beeld rood en wit is, maar dat mijn Koning er op gelijk. Overigens heb ik er recht schik in, evenwel, zolang ik hier op de weg ben, komt het niet af. Ik heb vernomen, dat er de laatste hand eerst aan gelegd zal worden, als ik binnen kom.

VRAAGVRIJ. Zeg mij nog eens iets aangaande uw vijanden en uw vrienden?

RECHTUIT. Ik haat degenen, die mij lief hebben en ik heb lief, die mij haten. Mijn vijanden zijn die, welke mij vleien; mijn vrienden, die mij hard slaan en mij niet verschonen bij kwade hebbelijkheden, of als ik scheel zie en scheef ga. Er zijn, die woest tegen mij zijn, mij schelden en vloeken en mij schuwen als de pest, en alsof ik de duivel in eigen persoon was, en waar ik toch veel van houd, omdat zij oorzaak zijn, dat het aan de dag komt dat mijn

wapenrusting goed, mijn zwaard niet te kort, en mijn werk in waarheid is. Deze eindigen gewoonlijk met dit te erkennen. Daarentegen zijn er, die zich mijn vrienden noemen en niets doen dan mij kwellen en mij verschrikkelijk lastig zijn; die doen niets dan zichzelf zoeken maar niet wat mijns Konings is. Al hun doen bestaat in nabootsen; zij kijken het mij af, wat ik doe en hoe ik ga; dat willen zij ook doen, en absoluut zijn wat ik ben; slechts één ding ontbreekt hun: “het leven.” Zij houden zich voor Godsgunstig, maar zijn nooit goedgunstig. Eigenlijk gezegd heb ik niet één vijand. Want ik zou niet weten, waarom iemand boos op mij zou kunnen zijn, daar ik voor al het goede zoek. Neemt u het niet persoonlijk, zo zeg ik, dat ik mijns Konings vijanden haat met een volkomen haat, en dat mijns Konings vrienden mijn hartsvrienden zijn. Mijn ergste vijand ben ik mezelf in een dubbelen zin, en mijn Koning is mijn Vriend boven alle vrienden; mijn enige Vriend, op wie ik mij volkomen kan verlaten en mijn ware Vriend zelfs als Hij Zich tegen mij stelt als een vijand.

VRAAGVRIJ. Hoe is het karakter van de vrienden van uw enige Vriend?

RECHTUIT. Hun karakter is: “recht door zee, en een oog in het zeil; gebaande wegen in het hart; rechte paden voor de voeten alles voor de Koning!” Hun ja, is ja, hun nee is nee. Zij overwegen de woorden van de Koning en bewaren ze in hun hart. Zij vergeten die nooit zij zijn herkauwende dieren met gekloofde voet, om te zinken en te drinken, en dan het hoofd en lichaam weer op te heffen. Het is een volk dat niet liegen zal. Zij menen het. Er is geen bedrog in hun mond. Zij houden zich als maagden bij de maagden op van het veld van de Losser. Zij hebben altijd honger en dorst naar gerechtigheid, en men kan ze vinden waar het groene gras is. Aan vreemden lenen zij geen oor en onderkennen de wolf wel al draagt hij een schapenvacht. Zij zijn erg gesteld op de wasstede zij wassen hun vuile klederen in schoon water. Als zij niet van binnen en van buiten rein zijn dan kwijnen zij. Zij hebben geen rust, voordat zij het “hoe” gevonden hebben: hoe te wandelen, dat het zij naar de wetten van de weg. Niet op eigen lust en wil, maar op ‘s Konings welgevallen doelen zij. Hun wachtwoord is: “Niet hier en ginds, maar op één punt!” Zij zijn niet ongestadig met hun voeten, niet hier dan daar, maar blijven op de smalle weg. Zij schuwen al halfheid en al halfwerk. Zij berusten in huns Konings regering, rusten, als Hij rust, en trekken op, als Hij zich verheft. Zij matigen zich niet aan, om voor hun persoon bevelen van de Koning uit te voeren, die algemeen of tot een ander gekomen zijn, maar wachten particulier bevel en particuliere zending af. Zij grijpen ook niet in ‘s Konings buit, maar laten er zich persoonlijk van toedelen. Zij werken nooit, dan op bestelling; en wat van onder hun handen komt, kan de eeuwen verduren en is steeds elke mode en smaak vooruit. Zij zijn als spinnen in de paleizen van de koningen, zij weven voort, hoe dikwerf hun web ook verscheurd wondt. Zij zijn als zekere rozen, die hoewel zevenmaal vertreden, toch het hoofd weer oprichten. Tijd en ruimte bestaat er voor hen niet; zij bergen alles in van de Konings schatkamer, en weten het daar veilig.

VRAAGVRIJ. Goed zo, zeg er mij nog wat meer van!

RECHTUIT. Zij haten zichzelf, daartoe vader en moeder, vrouw en kind en allen, die hen zoeken te verhinderen, om huns Konings bevelen te doen. In een ogenblik rollen zij hun matten op en laten zich van have en goed beroven, hun klederen verdelen, het lot werpen over hun gewaad, en vragen naar honger noch zwaard, naar naaktheid noch koude, naar engel noch duivel, waar het des Konings woord en waarheid geldt, en daarin volharden zij. Het is op dit punt een taai en vasthoudend volk en een geslacht, dat niet uit te roeien is, maar waar alles voor vallen moet, wat er zich tegen opmaakt. Niets geldt bij hen, dan wat de Koning zegt, niets bevalt hun, dan wat Hij doet. En zij nemen niets aan, dan wat Hij hun schenkt. Van zichzelf verwachten zij niets, en zij betrouwen niet op zichzelf, noch op hun moed, noch op

hun kracht, noch op hun zwaard, of op eigen wil. De Koning heeft hen al tot oversten en Zijn bijzondere commandanten gemaakt; stenen en balken voor Zijn huis laat Hij de vreemden dragen. Het is een volk, dat zich gedraagt als ‘s Konings trouwe onderdanen en heel gewillige dienstknechten, en er is geen één bij, of men ziet een lichtende ster op zijn borst. Zij worden alzo gekleed, als de Koning gekleed is, en sterven al graag met Hem de heldendood. Midden onder de Filistijnen halen zij water uit Bethlehems bornput, als er de Koning lust toe heeft. Zij verslaan een leeuw in de sneeuwtijd, de honderden vijanden met een ossenstok! In de heetste oven kan men hen niet verbranden, in het diepste water kan men hen niet verdrinken, en al werpt men hen in een leeuwenkuil, de meest uitgehongerde leeuw werpt zich hen te voet. Al begraaft men hen, en, al werpt men de zwaarste steen op hun graf, zij moeten er uit en zijn als het buskruid, dat door een vonk aangestoken des te geweldiger losbarst, hoe meer het geperst wordt. Al bindt men hen met zeven nieuwe koorden, zij verscheuren ze als vlas, en al moeten zij in de molen malen, zij vinden wel uitkomst, en zij doden er meer in hun dood, dan in hun hele leven. Het is een ridderlijk volk, dat bij het vernemen van het trompetgeschal zich nog opricht en begint te juichen, terwijl het sterft en dat graag sterft bij het vernemen, dat de overwinning behaald is. Zij weten toch dat zij onsterfelijk zijn, dat zij al een geheel koninkrijk krijgen, dat zij de eerkroon dragen zullen. Daarom vragen zij naar leven noch dood, naar eer noch oneer, naar veel noch weinig van alles wat hier gezien wordt. Eén ding is hun genoeg: niemand of niets scheidt hen van de Koning, en zij gaan, hoe het ook ga, de naaste weg naar de Stad, die Hij hun bereid heeft.

VRAAGVRIJ. Ik merk aan uw lofspraak, dat u veel van dat volk houdt, en dat u er geen kwaad in ziet!

RECHTUIT. Mijn Koning ziet in mij geen kwaad, hoe zou ik het dan in Zijn volk zien? - Ik zing met blijdschap: “O Heere, ik ben een gezel van allen die U vrezen (Psalm 119: 63), en *“Zoete banden, die mij binden aan van de Heere lieve volk.”* Het is een volk als een kudde schapen, die hoe ook in elk opzicht weerloos, alles vertrappen, wat hun onder de voet komt. Maar u moet hen samen in slagorde zien. Met hun zilveren harnassen en met hun gouden helmen en schilden zijn zij als het licht van de bliksems en verdoven de zon in haar glans.

VRAAGVRIJ. Waar komt dat volk vandaan?

RECHTUIT. Mijn Koning verzamelt hen uit alle oorden van de wereld, van alle zeekusten en van alle eilanden, en bracht ze en brengt ze voor en na alle op deze weg.

VRAAGVRIJ. Maar kunt u dan alle verstaan?

RECHTUIT. Ja, want juist hun taal is de taal ook van mijn hart. ‘t Is alles uit mijn hart gesproken wat zij spreken. Alle zien wij elkaar ook voor de eerste keer, in eens vlamt het vuur aan de haard op, en de hart en smelten samen. ‘t Is één wet, één weg, één keus, één wil, één geest, één Doop, één Heere, één lijden, één kermen, één Psalm, één Vader. En wij vertellen elkaar de een blijde tijding op de andere, en geen één kan velen, dat de ander bedroefd is of onder een last gekromd gaat; een ieder neemt om strijd iets van de last op zich, en er is geen rust, voordat de tranen afgedroogd zijn. Men deelt met elkaar het laatste stuk brood en de laatste druppel troost.

VRAAGVRIJ. Troost! Ja, die is wel nodig, dat volk moet meest alle lijden als koren op het veld, en de Koning is wel eens geducht toornig op dat volk, en verkoopt hen onder de vreemden, laat hen verdrijven in de gevangenis, ja, onder de doden werpen, laat hen smachten in duisternissen en verlatenheid, ja, stelt zich wel eens tegen hen als een leeuw en grimmige

beer; hoe komt dat?

RECHTUIT. Hij wil óf eens aan Zijn vijand laten zien, hoe Hij hem met de zwakste werktuigen te schande maakt en alle Zijn kracht breekt; óf, Hij doet wrake over de ongerechtigheden van Zijn volk, maar in dat geval is er immers geen één die om genade kermt, óf Hij is hun steeds een verzoenend en verhorend Koning. Want zij grijpen Zijn sterkte aan en maken met Hem vrede.

VRAAGVRIJ. Wat is Zijn sterkte?

RECHTUIT. Zijn Koninklijke liefde.

VRAAGVRIJ. Maar ik zie hen ook wel eens voor de balie, en dan hoor ik zulke verschrikkelijke beschuldigingen en eisen tegen hen?

RECHTUIT. Voor de balie kunt u mij het meest zien.

VRAAGVRIJ. Hoe komt dat?

RECHTUIT. Hoe dat komt? Daar is er geen een, die zo slecht loopt als ik, en wat ik bij dag heb verzuimd, dat moet ik van de nachts weer inhalen. Want ik mag geen tijd verliezen, en dan zie ik soms noch maan, noch sterren; hagel, jachtsneeuw of plasregen en stormwinden komen vaak op mij af met alle geweld. Soms is de weg ondoorgrondelijk, althans ik denk het, soms zo glibberig, dat het bijna onmogelijk is om te blijven staan. Zo gaat het dan meestal voetje voor voetje, dan ben ik een kruiper, dan een klimmer; kom ik voor een afgrond, alle is die maar een span breed, dan heb ik geen moed er over heen te springen. Dikwijls zijn ook mijn voeten vol blaren, zodat ik volstrekt niet verder kan. En ach, hoe menigmaal sla ik een bijpad in, en dan is het alsof de grond betoverd is. Hoe menigmaal glijd ik uit en dan zit ik tot aan de hals in het moeras, dan weer durf ik geen stap vooruit te zetten, om dat ik bang ben dat de plank, die over een sloot ligt, omslaan, of de brug, die over een afgrond ligt breken zal, of, omdat ik de sterke stieren vrees die vlak bij het pad staan.

Nu is er altijd één achter mij, die op de geringste bewegingen van mijn voeten let, en als ik maar even hink of uitglijd, dadelijk heeft hij mij. En hij legt overal strikken en netten, en wee mij, zo ik met mijn voeten daarin verward raak. En dat gebeurt mij toch dikwijls; struikel en val ik, wat mij wel zevenmaal op één dag gebeurt, dat onthoudt hij goed. Dat ik u nu niets zeg van de beschuldigingen, die hij gereed heeft, zo ik op bijpaden verval, zo ik staan blijft uit vrees voor de stieren, alle zijn die aan de ketting, of zo ik in de modder of in het moeras val! Die verrader steekt overal als het donker is, dwaallichten aan, dat ik daarop afa, en bestelt ook overal hand- en wegwijzers, die wel de richting naar de Stad zou aanwijzen, zo hij niet zorgde, dat ze verkeerd gezet werden. En dan heeft hij er niet weinigen gehoord, die doen alsof zij de weg weten, en zeggen “hierheen, daarheen,” waardoor men zich dan in zijn eenvoudigheid bedriegen laat. En ach, er is maar één onbewaakt ogenblik nodig, om van de weg af te komen, maar om er weer op te komen, is voor een die deze weg gekozen heeft, als een eeuwigheid. U kunt uit dat alles begrijpen, hoeveel stof van beschuldiging hij dag en nacht opmaakt. Een moedeloze zucht zelf om het moeilijke van de weg, ja, *de gedachte, dat men bang is van toch eindelijk verkeerd te zullen uitkomen*, noteert hij in zijn aanklacht.

VRAAGVRIJ. Hoe is het u voor de balie?

RECHTUIT. Bang, zeer bang, zodat mijn gedurig roepen is: “Ontferm U over mij zondaar, en bewijs mij ook ditmaal uw genade”, tot dat ik mijn Advocaat in het oog krijg, en die begint te spreken, dan juich ik midden in mijn bangheid: “Wie zal beschuldiging inbrengen?”

VRAAGVRIJ. De verklager krijgt dus nooit recht?

RECHTUIT. Nooit en nimmer tegen allen, die van deze weg zijn.

VRAAGVRIJ. Op wat grond wordt dan zijn aanklacht afgewezen?

RECHTUIT. Op grond dat onze Koning deze weg met ons ten einde liep, zonder vallen, glijpen of uitglijden, en dat Hij dat voor al de Zijnen gedaan heeft; dat Hij verder voor al ons slecht lopen geboet heeft, en dat de verklager naar de letter van de wet recht zou hebben, stond er niet een wet van eeuwige liefde tegen. Eindelijk wordt het bewijs met veel getuigen geleverd, dat wij gebaande wegen in ons hart hebben en daar niet van afgegleden of afgeweken of afgevallen zijn, dat de Koning daar zelf zorg voor heeft gedragen. Terwijl de verklager alleen op de uitwendige gang gelet heeft, en dat nog wel van deze, die uit zichzelf zwakken, hinkenden en schielijk vermoeden, ja, op de weg onbeholpen en als wezenlozen, als lammen en blinden, ja, als kinderen zijn, die overal blijven staan te kijken. Zulke uitspraak geeft ons voortdurend kracht, om onze weg met blijdschap voort te zetten, en de verklager trekt altijd beschaamd af.

VRAAGVRIJ. Sommigen zeggen dat zulke hernieuwde ondervindingen zorgeloos en in de wandel slordig maken!

RECHTUIT. Die zijn nooit voor de balie geweest, die dat zeg zen, zij zeggen dat maar, omdat hun wandel zo slordig is. Ik voor mij, die ondervonden heb, wat doodsangst men uitstaat op de omwegen en bijpaden, en als men in het moeras gevallen is ben bij geen een stap, die ik doe, gerust, voordat ik weet, dat ik die op het rechte pad doe.

VRAAGVRIJ. Weet u de weg?

RECHTUIT. Ik ben uitgetrokken zonder te weten, waar die op uitloopt.

VRAAGVRIJ. Hoe weet u dat u langs deze weg naar de Stad komt?

RECHTUIT. Dat weet ik aan de ring, die ik aan mijn vinger heb, aan de onzichtbare leiding van Hem, die mij bij de hand gevat en gezegd heeft: "Ik zal u leiden en Mijn oog zal op u zijn." (Psalm 32: 8). Dat weet ik aan de gedurige wonderbare uitkomsten, dat zegt mij een kompas, dat ik bij mij draag, deze glimmende vlaswiek, die niet uitgeblust wordt, maar telkens nieuwe olie ontvangt, en eindelijk weet ik het daaraan, dat ik het kruis niet van mijn schouder afleg, er gebeure wat er gebeure.

VRAAGVRIJ. U schijnt dus meer op de Leiding te zien dan op uw weg, en de uitkomst van Hem te verbeiden?

RECHTUIT. Zo is het. Mijn weg heb ik ieder ogenblik verloren; ik heb u ook alle te kennen gegeven, dat ik dikwijls niet zien kan, waar ik ga. Maar Hij, die mij op deze weg zette, toonde mij ook toen al het einde van deze weg, en zei mij dat Hij voor de eindelijke uitkomst instond. Dit herhaalt Hij nog dagelijks en roept mij nog dagelijks toe: "dit is de weg, noch ter rechter noch ter linkerhand!" Wat wist ik, toen ik op deze weg kwam van hindernissen of afgronden, van de verborgen wonderlijke loop van deze weg! Wat weet ik er nog van, zo dikwijls als deze weg weer een nieuwe draai neemt! De weg zelf en de uitkomst heb ik, zoals Abraham zijn baak, op 's Konings altaar gelegd. Ik heb er volstrekt geen verstand van, of het goed of kwaad is hoe ik loop. Honderdmaal dacht en denk ik: "dat is goed", en het komt verkeerd uit, en opnieuw: "het is kwaad," en het komt boven bidden en denken goed uit.

VRAAGVRIJ. Wanneer ziet u het best, dat u op de weg bent?

RECHTUIT. Meestal, als het zo donker is, dat ik geen hand voor ogen zien kan, en dan is die donkerheid zelf mij een overvloedig licht. Meester Ongeloof ziet nooit anders dan de duistere zijde van de vuurkolom.. Die zijn rechter oog uitsteekt en van zich werpt en zijn linker oog toedoet, die ziet met zijn hart en als het door Pniël gaat, dan gaat de zon op. Zo heb ik wel eens een dag van zeven zonnen, nadat ik door de duisternis en de bangste nacht heen geworsteld heb, terwijl ik op mijn Koning hoop en vertrouw. Ik kan daar niet stilstaan, waar de nacht verschrikkelijk is, en diepe watergoten bruisen, elke minuut stilstaan is daar een jaar achteruit.

VRAAGVRIJ. Ik denk, u hebt toch ook onbedrieglijke waartekenen, waaraan u de weg kunt onderkennen?

RECHTUIT. Wel zeker. De smalheid, de ruwheid en alle het nameloze lijden, dat men op de weg verduurt, de menigvuldige bestrijdingen, waaraan men blootgesteld is, de scherpste ontberingen, de puntige stenen, de doornen Het meest intussen daaraan, dat er zo bitter weinigen zijn, die deze weg gaan, en nog minder die volhouden, en daarentegen velen, die nadat zij een eind gelopen hebben weer terugkeren. En dat de meesten van deze weg mooi weten te praten, maar in de herbergen liggen blijven, uit vrees voor de stieren en voor andere deels ingebeelde gevaren. En omdat zij hun karren en wagens niet willen verlaten, waar het te smal wordt, om die er mee door te krijgen. Die zijn met menigten tegen mij en strooien allerlei kwaad van mij uit, omdat ik niet met hen in de herberg blijft zitten en meepraat, maar loop, en voor en na alles van mij afwerp, behalve mijn kruis, om mijn loop te voleindigen.

VRAAGVRIJ. Wat is dat kompas, daar u zo-even van spreekt?

RECHTUIT. Zijn woord, dat steeds naar de Stad heenwijst.

VRAAGVRIJ. Waar ligt dan die Stad?

RECHTUIT. Tegen de zijde van het noorden.⁵

VRAAGVRIJ. Wat wilt u daarmee zeggen?

RECHTUIT. Dat haar ligging daar is, waar de macht en het geweld van de duisternis niets tegen haar vermag.

VRAAGVRIJ. Maar bent u niet bang voor verdwalen, of daarvoor dat u op deze weg nog eens omkomen zult?

RECHTUIT. Dat heb ik u immers alle gezegd. Ik zou elk ogenblik verdwalen, zo ik niet wist, dat Eén mij leidt, die mij telkens van mijn dwaalwegen terugbrengt, en wat het omkomen aangaat, o ja, ik denk wel honderdmaal, hier blijf ik liggen, hier sterf ik voordat ik aan de Stad kom, maar telkens gaat er een kracht uit van Hem, die de doden levend maakt, en zet mij weer recht op mijn voeten, zodat ik de kracht vernieuw, opvaar als een adelaar, loop en niet moede word. Zo loop ik dan menigmaal een weg van veertig dagen en veertig nachten, totdat ik aan Horeb kom.

VRAAGVRIJ. En wat ziet u daar?

RECHTUIT. Aan het verleden doen van mijn Koning, hoe heerlijk Zijn toekomstig doen zijn zal, en ik versta het woord:”De lofzang is in stilheid tot u, o God! in Sion” (Psalm 66: 2).

---

⁵ Psalm 48

VRAAGVRIJ. Ik meen aan uw spreken te merken, dat u goed geleide op uw weg hebt, hoe heet dat geleide?

RECHTUIT. Mahanaïm (Gen. 32: 2), een dubbele heirmacht van mijn Koning. U ziet die niet? Ik zie ze menigmaal ook niet, maar ben dikwijls als die profetenjongen, die de ogen moesten opgedaan worden, om te zien hoe de door vijanden belegerde berg met vurige rossen en ruiters bezet was van mijn Koning (2 Kon. 6: 17).

VRAAGVRIJ. U treft zeker nog meer goed gezelschap aan op de weg, behalve die heirmacht van uw Koning?

RECHTUIT. Zeker, daar kon ik u veel van zeggen en als ik met dat zoete gezelschap zo daarheen ga, dan gebeurt het menigmaal, dat het ons bijzonder te moede is. Want er vergezelt ons dan wel eens een derde, zonder dat wij het voor dat ogenblik begrijpen wie het is. Die spreekt dan zo met ons, dat ons hart brandende in ons wordt, zo zalig en gelukkig zijn wij dan. Wij moesten Hem steeds herkennen, maar daartoe zijn onze ogen te vol van stof, het best herkennen wij Hem aan het broodbreken. Want dat doet Hij op bijzondere manier, en altijd als geen ander, dan Hij alleen, het weten kan dat wij honger hebben.

VRAAGVRIJ. Wanneer is de Koning u het meest nabij?

RECHTUIT. Als ik denk dat Hij zeer, zeer ver af is, en ik Hem klaag: “Waarom staat Gij van verre?” (Psalm 10: 1).

VRAAGVRIJ. Slaapt uw Koning nooit?

RECHTUIT. Zijn ogen zijn nacht en dag open over ons, over deze weg en over Zijn stad. Maar wij denken dikwerf dat Hij slaapt en roepen en schreeuwen: “Waak op Heere!”

VRAAGVRIJ. Door wat middel geeft u u aan Hem te verstaan, en krijgt u antwoord?

RECHTUIT. Ziet u dit eensnarig instrument, of deze harp, die ik aan mijn hals draag? Wat in mijn hart opkomt, wat ik zelf niet in verzuchtingen zou weten te brengen, wat ik Hem klagen, zeggen en vragen mocht, dat vangt de wind op en blaast dat alles over die snaren. Dit geluid hoort Hij en wat Hij mij antwoordt, vangt diezelfde wind ook op en blaast het over de snaren, en ik hoor zijn antwoorden in het binnenste van mijn ziel. Die snaren kunnen soms sterker bruisen dan veel wateren.

VRAAGVRIJ. Hoe noemt u die wind?

RECHTUIT. Noordenwind, Zuidenwind, Geest Zijns monds! Ik heb hier ook een elpenbenen doos met edel reukwerk, ik maak van dor hout, verdord loof en verdorde boombladeren een altaar, ik steek dit altaar in brand, werp wat van dat reukwerk in die vlam, en dan worden mij zoete, troostvolle dingen zo stil gezegd, dat iemand die naast mij staat, ze niet eens hopen kan, en zijn antwoorden worden van lieverlede tot donderslagen in de oren van mijn vijanden. Ik verzeker u, alle sta ik voor een rots, daar ik niet over heen kan, en die zo weinig opening heeft, dat er geen zucht doorgaat, die geur van dat reukwerk op dat brandende dorre, of de klank, die de wind van mijn harp drijft, vindt een doorgang, en de rots scheurt er van, en waar geen weg was, kom ik met eer door.

VRAAGVRIJ. Ik bemerk dat niets u van de Stad kan afhouden, of van uw Koning kan aftrekken.

RECHTUIT. Dat zou wel een gierige dienstmaagd met een zijden draad kunnen doen, als mijn Koning mij niet gezet had als een zegel op zijn hart als een zegel op zijn arm.

VRAAGVRIJ. Maar gaat uw wick of lamp nooit uit?

RECHTUIT. Deze wick houdt de gloed, en deze pit de vlam zo vast, als de dood zijn buit, en als het graf hen, die er in liggen. Ja, zelfs als er veel wateren, ja, hele rivieren over heen gaan, zo gloeit de gloed des te sterker, en vlamt de vlam des te levendiger.

VRAAGVRIJ. Ik zie zoveel aan u, wat ik aan een geheel gezond lichaam niet zie, hindert u dat niet, en wat doet u daaraan?

RECHTUIT. Zeker, dat veroorzaakt mij menigmaal onuitstaanbare pijn, maar ik moet geduld hebben en het laten afvallen en afrotten, zoals de bladeren van de beemen afvallen in de herfst. Met alles, wat ik er aan doe, maak ik het erger. De pijn wordt alleen dragelijk, als Ik mijns Konings woord geloof, die mij telkens zegt dat ik bij Hem volmaakt gezond ben, en dat Hij niets aan mij ziet, wat Hem hinderen zou om mij geheel, zoals ik ben, lief te hebben. Hij weet wel wat Hij zegt. Was het anders, ik werd geheel wanhopig over die man met zijn doodslucht, die met deze keten aan mijn hand vastgeklonken is, die perst mij wat zuchten uit en veroorzaakt mij wat tranen.

VRAAGVRIJ. Hoe is het mogelijk, dat u met deze man door alles heen komt?

RECHTUIT. Dat dank ik alleen de Vader mijns Konings en mijn Koning zelf.

VRAAGVRIJ. Wanneer wordt u daarvan losgemaakt?

RECHTUIT. Als ik in de rivier ga, die voor de Stad ligt.

VRAAGVRIJ. Hoe! bent u dan nu alle volkomen vrijgemaakt van alle banden?

RECHTUIT. Wat ik in de hoop van de heerlijkheid heb en mij bij testament met naam nagelaten is, dat heb ik immers, alle zie ik het niet.

VRAAGVRIJ. Kan dan dat testament niet veranderd worden?

RECHTUIT. Het is verzegeld door de dood mijns Konings, en bezworen door mijn Vader.

VRAAGVRIJ. Hebt u er ook nog een bewijs voor, dat u in die hoop niet bedrogen zult uitkomen?

RECHTUIT. Ja, deze gekrookte rietstaf, die Hij niet verbreken zal, en die, zo gekrookt als hij is, meer dan eenmaal de hele wereld uit haar voegen gelicht heeft.

VRAAGVRIJ. Ik heb op deze weg veel gezien, waarvan ik graag de verklaring zou hebben, mag ik u daar wel om verzoeken?

RECHTUIT. Graag, zo ik u die geven kan. Want er is veel, waarbij ik mij met de woorden van de Koning tevreden stel: "alle plant, die Mijn hemelse Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden" (Matth. 15: 13), en zo denk ik bij veel, wat ik zie: "laat het overzomereren en overwinteren."

VRAAGVRIJ. Wees dan zo goed mij eens te zeggen, hoe deze weg in den beginne gelegen is?

RECHTUIT. De stad des verderfs heeft twee hoge en wijde poorten, uit de een poort komt men onmiddellijk op een weg, die de brede, ook de wereld en de *werelds-geestelijke* heet. Uit de andere poort komt men onmiddellijk op een weg, die wel wat smaller is, maar toch breed genoeg voor wagens en karren. Deze heet, "geheimenis" ook de geestelijk-wereldse weg, een

smerige weg, dat verzeker ik u. Dan heeft de Stad ook nog een zeer kleine poort.

VRAAGVRIJ. O, ja, dat is de schandpoort, of de poort van het gemene volk, zij heet ook de smokkelaarspoort en ligt aan het eind van de steeg die zij in de stad des verderfs *de hel* noemen; die poort uitgaande komt men langs het galgenveld.

RECHTUIT. Zo is het, en daar u die poort kent, zo weet u dat aan de beide andere poorten erewachten staan, die alles passeren laten, terwijl aan deze kleine poort, zekere politie altijd op de been is om iedereen vast te houden, die er uit wil. Hoe kwam u er door?

VRAAGVRIJ. Ik stond daar zo wat te dralen, toen kregen zij achterdocht, sloten mij op in de wachtkamer, en spoedig kwam mijn hele familie, en die mij het dierbaarst was, viel mij te voet, dat ik toch die weg niet zou opgaan. Toen gingen zij mij allen het mogelijke beloven, en toen dat niets hielp, bedreigden zij mij. Ik ging toen weer met hen mee. Zo ging het op en neer, totdat ik er eindelijk toch door gekomen ben. Hoe kwam u er dan door?

RECHTUIT. U weet dat ik haast maken moest, en toen ik in die steeg kwam, was mij die als een open hel. Aan de poort wilde mij één een strik omwerpen, maar die raakte er zelf in en viel dood achter mij neer, en ik was er door. Van mijn familie zou ik overigens geen last gehad hebben, deels waren zij mij voorgegaan, deels had ik in stilte opgemerkt dat zij mij volgen zouden.

VRAAGVRIJ. Kent u dat wijde veld van struiken en kreupelhout, dat er tussen de poort en de goede hoge weg ligt?

RECHTUIT. Voor een gedeelte. Toen ik uit de poort was, zag ik het goede bergpad voor mij, maar ik geraakte weldra op een pad, dat ik voor het rechte hield, daar naast zag ik een pad, dat was zo begroeid, dat ik meende dit kon het rechte niet zijn.

VRAAGVRIJ. Hoe bent u dan nog terecht gekomen?

RECHTUIT. Ik dreef door in mijn angst als een gejaagd hert, kwam van de een weg op de andere, was zelfs eens weer dicht bij de weg van de wereld, en eens niet ver van de geestelijk-wereldse weg, maar ik liep overal vast en vond nergens rust, maar behield mijn angstige gejaagdheid. Ik heb zo alle wat rondgedwaald in veel omwegen en mij opgehouden in veel doolhoven, die men *paradijsuintjes* noemde, en waar men mij dan op een wip of op een schommel zette, maar of ik alle hoog wipte en boven de bomen uit schommelde, ik kwam altijd toch weer laag neer. In een van die tuintjes was een hoge, gemetselde toren, men zei dat als men daarboven op was, men vrij ademde. In mijn angst klom ik met de uiterste inspanning er enige trappen van op, maar toen voelde ik plotseling zulk een beklemming op de borst, dat ik in zwijm viel en zo van de met moeite opgeklommen trappen viel.

In een ander tuintje beproefde ik om met een hoge ladder in de bovenlucht te komen, toen ik bijna op de bovenste sport was, hoorde ik een stem, die tot mij zei: “Wilt u Christus uit de hemel halen?” Ik schrok en in die schrik schokte ik de ladder zodat zij brak, en ik deed een zware val.

Nog in een andere hof had men een diepe kelder, ik zocht daar verkoeling en ging met een klein licht naar beneden; ik weet niet hoeveel trappen ik wel nederdaalde. Ik zag daar een ontzaglijk groot gewelf vol met lijken, het licht ging uit, en ik hoorde een stem, die mij zei: “Wat zoekt gij de Levende bij de doden?” (Lukas 23: 5). Die stem bracht mij tot bezinning, en ik in mijn doodsangst weer de trappen op.

VRAAGVRIJ. Maar hoe ging het u met de mensen in die tuintjes?

RECHTUIT. Ik kon het er met hen niet vinden. De een zei dat ik nog te weinig, de ander dat ik te veel angst had, een derde werd kwaad omdat ik niet naar hem luisteren kon, en spoedig ontweken mij allen, omdat ik zei dat ik in hun tuintjes geen rust kon vinden.

VRAAGVRIJ. Hoe ging het u dan in de kamers en binnenste vertrekken van die tuintjes?

RECHTUIT. Daar werd het mij nog banger. Daar maakten zij magere mensen vet, maar ik bleef er even mager. Men mat er de mensen met de el, en die krom getrokken waren, trok men er met machines recht, zodat zij voor een ogenblik zeiden, dat zij de maat hadden. Trokken zij dan weer krom, dan hadden zij de maat toch gehad. Mensen, die hen te lang waren, leerden zij zich krom houden. Verder was er een kamer, waar zij niets deden dan de moriaan wassen. In een andere kamer oefende men zich in stelen, lasteren en liegen. Het merkwaardigste vond ik zekere gehoorzalen tot stikkens toe opgevuld met mensen, die zich door zekere voorgangers als beesten dresserden en mannen lieten, terwijl de een over de ander biddende heenliep. Zij zeiden dat zij zich zó oefenden in zelfdoding en liefde, en dat hun rondloop als in de molen, hun vooruitgang was naar de stad.

VRAAGVRIJ. Ach in die molen heb ik ook alle rondgelopen. Hoe vond u eindelijk het rechte pad?

RECHTUIT. Opeens was de bloedwreker weer achter mij, toen vlood ik uit die hoven en kwam aan dat pad, dat ik eerst niet voor het rechte gehouden had. Daar stond een man⁶ met twee stenen platen in zijn hand ik begreep wat daarop stond en schrikte voor hem, maar tegelijk huppelde, als onder zijn hand een lam weg, daar wees hij mij op, en ik dat lam na, totdat ik aan het moeras kwam. Dat lam ging er door, maar ik, vooruitwerkende, begon alle dieper en dieper te zinken en wist van niets meer, dan dat ik nog even reide. “Uit diepten van ellenden”!

VRAAGVRIJ. Werd u daar ook het touw in de hand gegeven, dat men *hoop* noemt?

RECHTUIT. Wel zeker, maar ik hield eerst in doodsangst, wat ik uit het moeras met mijn hand gegrepen had, zo vast, dat ik meende, als ik dat losliet, dan was er geen redden meer, en ik durfde dat touw ook niet aangrijpen.

VRAAGVRIJ. Hoe kreeg u dan het touw te grijpen?

RECHTUIT. Een hand, die ik niet zag, nam mij uit mijn hand, waar ik mee verzinken moest, en toen, niets in de hand hebbende, greep ik het touw, dat op mijn hand neergelaten werd.

VRAAGVRIJ. Nu komt de hoge weg!

RECHTUIT. Ja, en het is mij nog een wonder, dat ik uit het moeras gekomen ben. Het is voor mij niet minder een wonder, hoe ik tegen die weg opgekomen ben.

VRAAGVRIJ. Immers werd u met hetzelfde touw opgetrokken?

RECHTUIT. Dat is waar. En had mij het roepen “laat niet los” geen moed gegeven, ik had bij allen het struikelen en vallen en bij de angst, daar het steller en steller werd, losgelaten en was naar beneden gestort.

VRAAGVRIJ. Dat denk ik ook. Als men voor die weg staat, en dat bedekt met allen die modder, dan is het voor het aanzien onmogelijk om die weg op te komen. Zonder kruipen met

---

⁶ Mozes

handen en voeten en bijna hooploze zetten komt er geen een naar boven, en ik viel zelf, halfweg zijnde, tot aan de rand van het moeras. Maar dat ontfermende touw was er ook om mij toch weer op te trekken. En nu boven.

RECHTUIT. Daar gaat het door de rotssleuf, die alleen doorgankelijk is voor een mager mens. Kleren en huid bleven mij daar aan de wand zitten.

VRAAGVRIJ. Mij ook. En toen kwam u aan het tollenaars huis!

RECHTUIT. Zeker, maar daar had zich de rots verwijdt, daarentegen was de poort van dat huis weer zeer eng.

VRAAGVRIJ. En uw ogen vielen op de woorden boven de poort: “Klopt en u zal opengedaan worden!”?

RECHTUIT. Zo was het. En er waren een paar voor de poort die zeiden dat ik maar kloppen, ja, op de deur bonzen moest. Maar ik had er geen moed toe, omdat ik er zo uitzag; zo bleef ik met iemand, die ik daar vond, als dood voor de poort liggen en zuchtte diep. Ineens deed een zeer vriendelijke man open en zei, dat ik aangeklopt had en dat hij gezonden was om mij binnen te roepen. Zo kwam ik aan zijn hand meer strompellende en struikellende, als gaande, binnen.

VRAAGVRIJ. Toen kwam u in die Koninklijke zaal; waar men door de vensters de Stad van de Koning waar wij heen trekken, zó goed zien kan, als of men er al bij is. Wat kreeg u daar?

RECHTUIT. Enige hartsterking, mijn vriend, en het was er mij, zoals het Jozefs broeders was, toen hij ze onthaalde, en het hun was alsof hij hen kende, zonder dat zij hem kenden.

VRAAGVRIJ. En wat voor uitwerking had die hartsterking op u?

RECHTUIT. Dat ik diep bedroefd werd en sterk verlangde om de Koning te zien in Zijn schoonheid. Maar daarop volgde een nog diepere verslagenheid, omdat ik er zo verschrikkelijk uitzag; en dat in die zaal, waar alles blonk; ik had van schaamte wel willen wegkruipen.

VRAAGVRIJ. Toen werd u onverwachts in het bad gebracht?

RECHTUIT. Ja, daarvan heb ik u al iets gezegd.

VRAAGVRIJ. Toen u uit dat bad kwam, ging u toen vrolijk op weg?

RECHTUIT. Ja, en ik zong van vrede en had met alles vrede. Hemel en aarde waren mij nieuw geworden, en ik zelf was een ander dan ik was. Ik vloog, om zo te zeggen, over de weg. Maar het duurde niet lang, of ik was weer in de diepte, daar zag ik geen weg meer, het schemerde mij, terwijl ik zocht. Zo kwam ik voor een ruisende watergoot, daar dorst ik niet over. Ik hoorde tegelijk nog andere ruisende watergoten, en in die toestand overviel mij de nacht met alle zijn verschrikkingen. Toen begon ik bitter te kermen en te klagen, en viel zo in slaap.

VRAAGVRIJ. Toen u wakker werd was het water opgedroogd, en u zag de weg weer. Dat was een blijdschap, nietwaar?

RECHTUIT. O, een onuitsprekelijke. Toen ik wakker werd zag ik de Morgenster boven de tweede berg, waar ik overheen moest. Toen ging het weer aan een kruipen en klimmen op handen en voeten.

VRAAGVRIJ. Toen u boven was kwam u aan het paleis van *de Gevondenen*, daar hebt u toen zeker goed uitgerust?

RECHTUIT. Ja, maar van daar ging het opnieuw in de diepte, en ik wist opnieuw niet hoe weer op de tegenovergestelde hoogte te komen. Zo is het mij steeds gegaan. Ik kwam altijd tegen de avond in de diepte aan, viel dan van nieuwe droefheid in slaap, of doorwaakte hele nachten, terwijl een plas van tranen mijn hoofdkussen was.

VRAAGVRIJ. Maar immers was er van de morgens gejuich?

RECHTUIT. Dat was er! Ja, zelfs in de nacht werd en wordt het mij wel eens als ingefluisterd: “k Zal eeuwig zingen van Gods goedertierenheer.” Of ik heb veel troost als ik de sterren zie en dan het woord verneem: “Tel de sterren, indien u ze tellen kunt” (Gen. 15: 5). Want in de nacht komen de wilde dieren uit hun holen en brullen naar roof.

VRAAGVRIJ. U spreekt van de wilde dieren; hebt u ook niet ondervonden dat die aan een ketting schijnen te liggen?

RECHTUIT. Ja, zeker, maar het was en is mij toch altijd bang, als ik er doorheen moet.

VRAAGVRIJ. De ketting kan toch niet breken?

RECHTUIT. Bij ondervinding zeg ik nee. Echter is het mij dikwijls toch zo, of hun huilen en geblaf verschrikt mij. En zij zijn mij eens zo dicht op het lichaam gekomen, dat ik wel kan zeggen: “Ik ben als bij een oorlapje nog gerukt uit de muil van de grimmige beer.” Ik ben in het gezicht van zulke beesten altijd op het punt geweest van terug te vluchten, of ik was blijven staan, was mij niet altijd moed ingesproken.

VRAAGVRIJ. Op welke dag kwam u gewoonlijk aan een van de wonderschone bergsloten van bevrijding, waarvan er zo velen aan de weg zijn?

RECHTUIT. Op de derden dag, nadat ik twee dagen van de wilde beesten allerlei had uitgestaan. Daar werd ik genezen van alle wonden en beten; van top tot teen gewapend en op oude sterke wijn onthaald, zodat ik alle moed kreeg om de weg ten einde toe te lopen.

VRAAGVRIJ. Hoe ging het u voor de veel afgronden en diepe kloven, kleine scheuren en diepe spleten, sprong u daar met uw stok over heen?

RECHTUIT. Wat zou ik! Ik lag er voor te kermen en te klagen en was radeloos, maar de andere dag was ik er overheen en aan de andere kant, zonder dat ik kon begrijpen, hoe. Ik maakte steeds dankbaar en juichend het besluit op, dat ik er overheen gedragen was.

VRAAGVRIJ. Zo is het voortgegaan, dan weer in de diepte, dan weer opwaarts. Hoe bent u door de diepe zee gekomen?

RECHTUIT. Zoals u, droogvoets en als een schaap, dat geleid wordt!

VRAAGVRIJ. Hebt u ook wel bitter water gedronken?

RECHTUIT. Ja, maar mijn Koning liet er verbondszout inwerpen, en dan was het zoet.

VRAAGVRIJ. Hebt u ooit gebrek geleden?

RECHTUIT. De armen van de Koning hebben aan hun weinigje meer, dan er in de overvloed van veel goddelozen is.

VRAAGVRIJ. Hoe denkt u dat het einde van de weg zijn zal?

RECHTUIT. Evenals het begin van de weg, ja, nog hoger en steller, zo hoog dat men met al het menselijke vermogen er niet op, en nog minder er af en in de rivier komt, die langs de voet van de rots vloeit, waarop de Stad gebouwd is, ja, ook van uit de rivier kan geen menselijk oog het pad naar de Stad herkennen.

VRAAGVRIJ. Ons pad schijnt thans, zo ver mijn oog zien kan, vlak te liggen en nog alle wijd te zijn!

RECHTUIT. Zoveel te gevaarlijker is het hier. Die uit de stad Verderf hebben hun wereldse en hun geestelijk-wereldse weg hier zo langs het pad gemaakt om alle te betoveren, die van onze weg niet zijn.

VRAAGVRIJ. Dat vind ik benauwend, hoe komen wij hier verder?

RECHTUIT. Hier is onze Koning gekruisigd. Maar hier heeft Hij voor al Zijn pelgrims onuitwisbare voetstappen in het pad gedrukt en met Zijn kruis een onuitwisbare lijn getrokken. Laat ons die voetstappen en die lijn maar in het oog houden en meer dan ooit oppassen van niet mee te doen, dan komen wij hier behouden door. U ziet hier een grote stad. Zij hebben haar Jeruzalem genoemd, twee van ons voorgangers noemden ze Sodom en Gomorra. Hier is het fatsoenlijk zich naar onze Koning te noemen en Zijn Wetboeken te hanteren. Inmiddels aanbidt men hier een vrouw op een panter, een god, die men ‘mammon’ noemt en een grote aap en een menigte kleine apen, die gedresseerd zijn om onze Koning en ons veel na te doen.

VRAAGVRIJ. Wat kenmerkt het karakter van de bewoners dezer stad?

RECHTUIT. Hun offeranden zijn als de regenbuien: dan veel, dan wat, dan niets. Geen één gelooft er, ik wil niet zeggen, als er geen een rund meer op stal is, maar als zij er maar zoveel bij zou moeten wagen als een speldenknop. Geen één is er barmhartig tegen zulk een, die hun zegt: “vliedt van hier, uw stad gaat in vlammen op.” Geen één heeft er verstand en oordeel aangaande de waarheid in hun binnenste. Als het er op zijn best is, is het uiterlijke schijn. De grootste wanorde en inconsequentie heerst er in leer en leven. Van de wetten van onze Koning doen zij zoveel af en zoveel bij, als met hun lust overeenkomt. Geen één wil er dat onze Koning onbepert en alleen over hen heerse. Alle geven hoog op van werk, en er wordt niets uitgevoerd, dan wat zonde is. Geen één gelooft er aan de almacht van ‘s Koning Geest en aan de scheppende kracht van Zijn Woord. Van zelfverloochening, waarbij men niets opsteekt, heeft er geen één begrip, en van liefde, waarbij men niets voor zich behaalt, weet men er niets. Alles maakt men er dienstbaar voor het lichaam en de buik, of men mishandelt er het lichaam om zijn “ik” alle groter en groter te maken. Met één woord, het draalt er alles om genot, vermaak, het eigen-ik, wellust, geld, en bij alle eenheid is de minder krijgende hebzuchtig tegen de meer krijgende. Hun algemene godsdienstoefening is als een grote momfabriek, waar elk een mom aanschaft om zijn eigenlijk gelaat daar achter te verbergen. Als een van hen u betuigt dat hij u liefheeft en niet dezelfde weg kiezen gaat, houdt hem voor een wolk zonder water!

Ziet u dat oude grote gebouw daar ginds?

VRAAGVRIJ. Ja, wat is dat?

RECHTUIT. Dat heet het *vrije huis*, maar het is een verschrikkelijke gevangenis.

VRAAGVRIJ. Allemaal ongelukkigen, die zich onttrokken hebben aan onze redelijke godsdienst?

RECHTUIT. Ja. Maar laat er ons eens ingaan, het zal ons tot een leer en troost zijn om het goede en ware van onze weg te meer te waarderen. Zie, in deze kamer zit een man opgesloten, die zich de *stedehouder van onze Koning* noemt, en om die aanmatiging veroordeeld is om tegen de ergste vijand van onze Koning te vechten, en die nacht aan nacht zó van die vijand geslagen wordt, dat hij elke morgen weer vrede maakt. Straf draagt hij ook daarom, dat hij, hoewel onze Koning gezegd heeft: “Het is niet goed dat de mens alleen zij” (Gen. 2: 18), toch echter volhoudt, dat het wèl goed is. Die straf dragen met hem honderd in honderd kamers van dat gebouw. De straf bestaat daarin dat zij zichzelf onophoudelijk in brand moeten steken, zonder dat zij zich verbranden mogen. Maar dergelijke kamers, die onder zijn ressort behoren, ga ik voorbij.

Zie hier een kamer, waarin een man zit, die aldoor schrijft en dan zijn schrift weer verscheurt. Hij zit tot aan de hals in het papier.

VRAAGVRIJ. Wat is zijn misdaad?

RECHTUIT. Hij heeft geleerd dat het boek van onze Koning als een menselijk werk moest behandeld worden, en hij heeft met de formulieren van onze Weg gespot. Nu wordt hij van zijn schrijven niet ontslagen, voordat hij één regel geschreven heeft, die overeenkomt met de regels van ons boek, en een blad, dat conform is aan de waarheid van de formulieren; - óf hij moet bekennen dat hij het een volstrekt niet kan, en dat het andere de waarheid bevat.

VRAAGVRIJ. Wie zit daar in de naaste kamer?

RECHTUIT. Iemand, die veroordeeld is om met zijn ademtocht een wagen in beweging te zetten, omdat hij beweert dat door de Geest van de Koning *een schijnbaar waar samenstel van gevoelens en begrippen* moet verstaan worden. En in een man van harde klei dat in te blazen, dat dezelve leve, en een man van vlees en bloed zij.

VRAAGVRIJ. En daar verder?

RECHTUIT. Daar zit een man: “groot rekenmeester”, zolang gevangen, totdat hij bewijs heeft geleverd, dat één niet Drie, en Drie niet één zijn kan.

VRAAGVRIJ. Waarom dat?

RECHTUIT. In zijn boosheid sloeg hij een kind dood, dat op zijn vragen: “hoeveel is één en hoeveel is drie?” volhield te antwoorden; “één is drie, en drie is één.”

VRAAGVRIJ. Wat hoor ik daar voor een geschreeuw uit gindse kamer.

RECHTUIT. Dat is een man, die schreeuwt van vreselijke pijn in de ingewanden, en aan die kwaal is geen einde totdat hij zijn lasteringen openbaar herroept, waarmee hij gelasterd heeft dat onze Koning, omdat Hij een mens en ons in alles gelijk is geworden, niet tegelijk zijn kan de eeuwige God. Hij heeft Gods Ingewanden aangetast.

VRAAGVRIJ. Hier naast schijnt men geld te tellen?

RECHTUIT. Daar zit een man gevangen, die heeft geld gekregen als water; zolang hij nu pretendeert dat hij zijn schuld bij onze Koning gemaakt, zelf betalen kan, komt hij niet los, voordat hij het ook gedaan heeft.

VRAAGVRIJ. Maar dat is immers een eeuwige schuld! Die kan lang betalen. Hij schijnt niet in te zien dat zijn pretenderen zijn grootste schuld als Majesteitsschender is. Hij ontkent zeker de verzoening uit voldoening.

Wat zijn dat voor zonderlinge mensen, daar op die binnenplaats? De een is nog krommer dan de ander, en zij doen niets, dan elkaar scheel aanzien, elkaar meten om zich onderling bij de kop te vatten. Zó zie ik dat zij elkaar ongemanierd kussen, zó weer, dat zij elkaar slaan en bijten, zó weer dat zij in vrede samen lopen en kinderen dood slaan.

RECHTUIT. Dat zijn mensen, die zeggen dat de mens maar alleen slecht is door kwaad voorbeeld. Die kinderen, die zij doodslaan, zijn waarheidskinderen, die volgehouden hebben *dat het gedichtsel van hun hart alleen boos is van de jeugd af.*

VRAAGVRIJ. Ik heb er genoeg van. Laat ons van hier gaan. Ik denk hier aan 's Konings woord: "Laat hen varen, zij zijn blinde leidslieden van de blinden."

RECHTUIT. Daar hebt u wel gelijk aan. Het merkwaardigste is, dat de hele stad over de mensen in dit gebouw klaagt, en toch laten ze zich door hen leren en regeren en zenden er ook hun kinderen in het onderwijs.

VRAAGVRIJ. Dan moet het wel in alle huizen, in het klein uitzien, als het in dit gebouw in het groot uitziet?

RECHTUIT. Dat is ook zo, of men denkt er in het geheel niet en dartelt, of zo men dartelt en tegelijk ingetogen denkt, heeft men toch met die mensen op. Want men houdt ze voor slaapbollen tegen de dood.

VRAAGVRIJ. Denkt hier dan niemand aan de eeuwige verdoemenis?

RECHTUIT. Dat woord, zeggen zij, is te hard voor een evangelisch oor. Men zingt er van de hemel zelfs op bals en concerten, en niemand mag hier zeggen, dat er een hel en een duivel is; men mag er wel zeggen: "Robert le diable", en de hel van Dante." Al het geloof aan een grote Alvader, die zonder toorn of wraak is, en die alleen degene straft, die hen bestraft in de poort.

VRAAGVRIJ. Wat zie ik hier veel uithangborden van verenigingen.

RECHTUIT. Dat zijn allemaal verenigingen om vervallen dingen op te richten, die zich alle verenigd hebben om de Wederoprichter aller dingen uit de stad te werpen en er ook uit te houden.

VRAAGVRIJ. Houdt men in deze stad zoveel van poppen? Ik zag nergens zo veel poppenkramen!

RECHTUIT. Dat zijn poppen van martelaars en bloedgetuigen.

VRAAGVRIJ. Wat doet men er mee?

RECHTUIT. Door ze te kopen, en in zijn huis te pronk te zetten, maakt men zich wijs, dat zo men in de dagen van die getuigen geleefd had, men niet mee zou gedaan hebben met degenen, die ze gedood hebben.

VRAAGVRIJ. Wat verkoopt men hier op de markt?

RECHTUIT. Leugen, bedrog, schijnheiligheid, dweperij en wereldsgezindheid. Waarheid is hier voor geld niet te krijgen, of het moest er een schijn van wezen bij oude ashoop in de achterbuurt, in een ding dat men hier een voddenwinkel noemt.

VRAAGVRIJ. Maar wat meent men dan, wanneer men hier de naam van onze Koning en Zijn Geest noemt?

RECHTUIT. Een betaalsman voor schuld, die men zelf eens goed zal maken, een patroon van deugd op de lippen. En door Zijn Geest verstaat men eigen wilskracht, die alleen gestaald wordt om kwaad te doen of een behulp tegen onmacht, waar men uit verwijfdheid niet van bevrijd wil wezen.

VRAAGVRIJ. Men schijnt dan in deze stad zijn zielszaligheid op te offeren aan de maag, aan een schande, die men eer noemt en aan het genot van kitteling en prikkeling van het vlees. Maar komt er van hier ook nog wel een terecht?

RECHTUIT. O toch, over de weg van de Stad Verderf, en van daar door de schandpoort.

VRAAGVRIJ. Willen wij onze weg niet verder voortzetten? Het wordt mij hier bang. U ziet dat zij ons hier alle aangapen, alsof wij Hottentotten waren!

RECHTUIT. Hartelijk graag, maar welke gedachten zijn er in u opgekomen?

VRAAGVRIJ. Heel akelige! Ik dacht, die mensen wonen alle onder dak en zitten op kussens en canapé's, bij een warme haard. En wij worden hier behandeld als uitvaagsels en moeten als bannelingen door hagel en storm, door allerlei wind en weer en mogen zien waar wij blijven, en het voor een geluk rekenen niet levend door hen verslonden te worden.

RECHTUIT. Wilt u ruilen, hier blijven en met hen meedoen?

VRAAGVRIJ. O, toch niet! Ik dacht het maar zo, maar schaam er mij over, denkende aan de woorden: "Gij roeit uit, alle wie van U afhoereert" (Psalm 73: 27).

RECHTUIT. Goed zo, laat ons tevens aan de woorden denken: "Moest de Christus niet deze dingen lijden en zo in Zijn heerlijkheid ingaan" (Luk. 24: 26), en "Zo wij anders met Hem lijden, opdat wij ook met Hem verheerlijkt worden" (Rom. 8: 17), en "De wereld gaat voorbij en haar begeerlijkheid, maar die de wil van God doet, blijft in van de eeuwigheid" (Joh. 2:17).

VRAAGVRIJ. Nu gaat de weg door een dorre woestijn, de zon brandt op ons hoofd, en het zand onder onze voeten. Is dit het moerbeziendal? Ik versmacht van dorst, en heel in de verte zie ik een leeuw op ons afkomen.

RECHTUIT. De leeuw zal nog een goed eind weegs van ons af zijn, dan zal er een andere leeuw komen, die hem verscheuren zal. Schrijf u intussen eens op dit blad de woorden: "Mij dorst", en werp dan dat beschreven blad op het hete zand, en u zult een bron zien opspringen, die tot een beek, ja, tot een stroom wordt.

VRAAGVRIJ. O, wondere werking van die beide woorden; ik zie de woestijn hier ineens tot een vruchtbaar veld worden!

RECHTUIT. Ziet u gindse weide? Daar lopen koeien en leeuwinnen, wolven en schapen op en neer en weiden. En de een doet de ander geen leed; weet u waar dit vandaan komt?

VRAAGVRIJ. Ik denk dat het gras dit doet, maar ginds zie ik een jongske, dat speelt met een adder, alsof het een aal was, hoe komt dat?

RECHTUIT. Dat komt daarvan, dat het een kind is; het kind is niet bang voor de adder, daarom is de adder bang voor het kind en heeft geen moed tot bijten.

VRAAGVRIJ. O, was ik ook zulk een kind!

RECHTUIT. Laat ons zo hulpeloos en zo eenvoudig zijn als een kind, dan zetten wij onze

voet op zulk een adder en rijden op jonge leeuwen, als een kind op de rug van een dog. Geen van die kan ons kwaad doen, als wij het goede navolgen.

VRAAGVRIJ. Maar mij dunkt men heeft u kwaad genoeg aangedaan, en van mijn eigen ondervinding wil ik zwijgen.

RECHTUIT. Ach, mijn broeder! Was dat dan niet steeds de weg, waarop onze Koning ons het beloofde goed deed toekomen. Staat er niet geschreven: “Gij hadt de mensen op ons hoofd doen rijden?” (Ps. 66: 12). Ziet, toen de broeders van Jozef het kwade met hem voor hadden, had toen niet de Koning het goede met hem voor? Was het niet onze Koning, die Simeï beval broeder David te vloeken, opdat hij zou leren bidden: “Laat hen vloeken, maar zegen Gij” (Psalm 109: 28). Was het niet onze Koning, die onze zalige broeder Johannes⁷ het hoofd liet afslaan, om hem zoveel te meer met Zijn heerlijkheid te verrassen en zijn vijanden in verarring te brengen?

VRAAGVRIJ. Dat is waar ook en dat moet ik ook bekennen: namen zij stro, de Koning gaf hout; namen zij het hout, de Koning gaf ijzer; namen zij het ijzer, de Koning gaf zilver. En goud gaf Hij, toen zij het zilver namen. Alles kwam honderdvoud weer met de vervolgingen (Markus 10: 30).

RECHTUIT. Het verheugt mij dit te vernemen. Maar weet u wat ik bij alle kwaad, dat mij overkomt, steeds doe?

VRAAGVRIJ. Een drankje innemen van de woorden: “Gedenk niet der zonden van mijn jonkheid noch mijn overtredingen” (Psalm 25 vers 7), en “Leid mij in Uw gerechtigheid om van mijn verspieters wil” (Psalm 5: 9).

RECHTUIT. Juist zo, en als wij ons dan buigen onder de krachtige hand van onze Koning, dan verhoogt Hij ons ook wel weer op de dag, als Hij in staatsie uitrijdt.

VRAAGVRIJ. Wilt u mij tot mijn lering nog wel iets vertellen van hen, met wie u kennis gemaakt hebt, die u zeer gekweld hebben, en van wier gezelschap de Koning u gaande bevrijd heeft?

RECHTUIT. Voor zover ik ze mij herinneren kan, zal ik ze u noemen en beschrijven.

Meester Orthodox, deze was overal waar jonge weeuwtes waren, en was bij elk sterfgeval executeur-testamentair. Zijn kinderen hebben alles opgemaakt.

Meester Verdraagzaam, deze kon alles dulden, zelfs God in de hemel, als maar een aards koning half, en - hij met de duivel mee regeren kon. Bij deze droegen de schuldeisers eens alles uit het huis, en hem in de gevangenis.

Meester Zedelijke-Verbeteraar, door zijn ijverige pogingen werden de gevangnissen opgepropt vol.

Meester Reden, deze rede fleerde zolang, totdat men hem in een dolhuis opsluiten moest.

Meester Nieuwlicht, onder zijn bestuur zat eens de hele stad tegen de nacht zonder licht, en hij zelf verdrong jammerlijk en velen, zeer velen met hem.

Meester Algemene-Aanbieder, deze joeg de schapen weg en gaf aan de wolven te eten, totdat hij, zelf niets meer hebbende, van hen opgegeten werd.

Meester Zoek-de-waarheid, deze wierp alles weg, wat hij vond, en op het laatst niets meer vindende, preekte hij alle door: “Er is geen waarheid.”

Meester Bid-het-bederf-weg en Waag-er-niet-bij, deze bad aldoor en hielp de bedervers het

---

⁷ Jacobus?

goede wegstoten.

Meester Mensenwaarde, deze schafte zich in een duister land een harem aan.

Meester Wetverachter en Meester Breek-de-kerk-af, deze beschuldigden mij dat ik de wet te na kwam en de kerk afbrak.

VRAAGVRIJ. Dat zijn akelige kennissen, had u er nog meer zo?

RECHTUIT. Ja, zeker, onder andere: Meester Offeraar, deze zette een arme weduwe en wezen op straat, omdat zij de huur niet konden betalen.

Dan komen: Mevrouw Trouwt-graag, deze maakte mij wijs dat zij een geestelijk huwelijk zocht, totdat zij meende dat zij mij in haar net had, als de spin de vlieg in haar web.

Meester Plooi-graag, die wilde mee naar de hemel, omdat men het daar zo goed zou hebben, maar toen hij de livrei van onze Koning moest aantrekken, trok hij zich terug.

Meester Hoor-graag, bij deze zag ik dikwijls een glans op het gelaat, of de tranen kwamen hem over de ogen, als ik van de Koning sprak, maar toen ik hem van zijn zondekwaad wilde afbrengen, stond hij mij naar het leven.

Meester Rusthouder, deze beweerde, dat als de bezetting toch liever sliep, men ze maar laten slapen moest, alle was de vijand voor de poorten.

Meester Volg-mijn-raad, deze wilde dat ik, zoals allen, niet mijn Koning, maar de opgaande zon zou aanbidden. Voor de wolf waarschuwen, noemde hij "tegen een open oven gapen." Maar de ergste waren Meester Planmaker en Meester De Liefde.

VRAAGVRIJ. Hoe dat?

RECHTUIT. Planmaker wilde de weg, die mijn Koning met mij nam volstrekt naar zijn plan hebben, en ziende, dat ik geen slaaf van zijn plan was, maar op de leiding van mijn Koning acht had, nam hij een gelegenheid waar om zich aan mij te wreken. En meester De Liefde zei dat hij zijn laatste druppel bloed liever vergoot, dan te dulden dat ik een woord meer van mijn Koning sprak, dat kwam daardoor, dat ik gezegd had: "Mijn Koning is niet gekomen om vrede op aarde te brengen maar veeleer het zwaard."

VRAAGVRIJ. Hebt u ook van gierigaards geleden?

RECHTUIT. Ook al, daar was er een, die mijn loon wel tienmaal veranderde, mij uitmaakte voor een dief, vrouwenplaag, rover en geweldenaar, en die zich het eigendom aanmatigde van hetgeen ik met mijn zweet en bloed onder 's Konings zegen verworven had. Dan waren er, die ziende dat ik bij al mijn armoede toch genoeg had, mij met vrome gesprekken in slaap praatten en dan mij het mijn afhandig maakten. Verder, die op mij loerden, om het te maken als Gehazi, om bij een rijke broeder de gelegenheid van zijn eenvoudigheid waar te nemen en hem onder vrome schijn af te zetten. Ach, ik heb er zo elen gekend, die, onder de mantel van de ware religie, voldoening voor hun vlees en voor hun wanorde zochten. Zij hebben alle aan het licht hun vleugels verbrand en zijn buiten geworpen in de buitenste duisternis.

VRAAGVRIJ. Maar wie hebben u toch het meeste leed berokkend?

RECHTUIT. Mensen zoals Saul. Sterren van eerste grootte, die ik later uit de hemel mijns Konings zag vallen en in de diepte ondergaan.

VRAAGVRIJ. Wat was daar de reden van?

RECHTUIT. Zij dachten wat Haman dacht: "Tot wie heeft de Koning een welbehagen, om hem eer te doen, meer dan tot mij?" (Esther 6: 6). Toen zij vernamen dat mijn Koning de kleinen prijzen liet, barstten zij van spijt. Ik heb wat geweend toen ik ze onder zag gaan. Aller

ogen waren eens op het gevestigd, nu spreekt niemand meer van hen.

VRAAGVRIJ. Hebt u ook met hovelingen te doen gehad?

RECHTUIT. Ook al; dat waren beste mensen, maar als ik met hen van kuisheid, van rechtvaardigheid en van het laatste oordeel sprak; of in het algemeen van het handhaven van de wetten van de Konings, zeiden zij bijna alle dat zij ter gelegener tijd wel eens weer met mij spreken wilden.

VRAAGVRIJ. Bijna allen, dus alle niet?

RECHTUIT. O, nee! De aarde doet zich noch altijd hier en daar open, om de vrouw ter hulp te komen, die van het getuigenis in barensnood is en door de slang vervolgd wordt (Openb. 12). Waar profetenkinderen zijn, is ook een Obadja, (1 Kon. 18: 4). Waar een Jeremia is, is ook een barmhartige Moor (Jer. 38). En een Jozef van Arimathea (Joh. 19: 38), die wat waagt en vanwege zijn rijkdom wat gedaan krijgt, waar het lichaam van de Heere in gevaar is dat Hem de beenderen gebroken worden.

VRAAGVRIJ. Hoe is het u, als u gevloekt, gescholden, miskend en gelasterd wordt?

RECHTUIT. Eerst vind ik het vreselijk dat de mensen zulke dingen verzinnen en mij toedichten, wat in hun eigen hart zit. Maar ik word wel spoedig stil gemaakt.

VRAAGVRIJ. Door wie?

RECHTUIT. Door mijn Koning. In mijn gewezen zegt Hij tot mij op een onbegrijpelijke innemende wijze: "Indien zij de Heere van de huizes Beëlzebul hebben geheten, hoeveel te meer zijn huisgenoten?" (Matth. 10: 25).

VRAAGVRIJ. Antwoordt u dan nooit op leugen en laster tegen uw persoon?

RECHTUIT. Dat wil ik in de eerste opwelling altijd doen. Maar mijn Koning zegt: "Ik heb gezwegen." En als er zijn, die zeggen dat mijn goud lood is, zo mag dat geloven, wie wil, het goud zelf, in de handen van noodlijdenden komende, beschaamt de een en de ander. Maar weet u wanneer ik altijd vreemd opzie?

VRAAGVRIJ. Wanneer dan?

RECHTUIT. Als er Pichols (Gen. 26) bij mij komen, die met mij een verbond willen sluiten dat ik hun land niet innemen, maar hen helpen en hen handhaven zal in een ogenblik, als ik van zwakheid en moedeloosheid bij de pakken zou blijven zitten.

Maar waar hebt u nu zo alle mee te doen gehad?

[VRAAGVRIJ en RECHTUIT keren de rol om]

VRAAGVRIJ. Doorgaans met wandelaars, die mij het spoor bijster maakten. Ik kon er geen zien met het boek des Konings in de hand, of ik meende die wist de weg. Maar ik was op de Stad uit om de Koning te zien in Zijn schoonheid, en zij waren uit op de tempel "Ik." Ik bedoelde Gods wet en gebod, reinheid en heiligheid, en dan dachten zij: "Dien kunnen wij wel meeslepen in onze "vuiligheid." Zij praatten van de hemel, alsof zij er zo in zou stappen, en - liepen de weg naar de hel. Als ik mij in eenvoudigheid geheel aan hen toevertrouwde, dan dachten zij dat ik het met hen eens was om de waarheid in ongerechtigheid ten onder te houden. Van mijn geestelijke liefde zochten zij partij te trekken voor het vlees, voor de wellust, voor eigen eer en om mee te gaan om onschuldig bloed te vergieten.

Dan was ik te rechtzinnig, dan weer een ketter, dan te hemels, dan weer te werelds of te aards,

dan te zondig, dan weer te heilig, dan liep ik te hard, dan te zacht. Daarin waren zij alle eens, om in jaloersheid voor eigen eer, mij te waarschuwen voor deze, die rechte paden voor hun voeten maakten. Zij sneden zich kruisen of lieten ze zich maken van het hout van de boom van kennis van goed en kwaad, maar schuwden alle het kruis van onze Koning. Zij naaiden zich onder elkaar kussentjes onder de oksels, opdat hun de krukken, waar zij op verkozen te gaan, geen pijn zou doen. En zij sloegen mij met die krukken, als ik zei dat zij zich van de Koning zouden laten dragen, en liepen dan ineens weer op stelten. Aan de eerstaankomende vertelden zij dat zij waren, wat zij niet waren.

Het waren Zondagschristenen, die in de week bedorven waar verkochten, woekerden of bedrogen. Zij geloofden voor de ziel, zo zij zeiden, en lieten zich door de vijand van de Koning tot alles gebruiken. Overal waren zij lief, behalve waar zij zichzelf te verloochenen hadden. Zij droegen alle het hun toevertrouwde talent in een zweetdoek, bedelden, en verstopten het geld onder het bedstro. Het waren gulzige lettereters. Zij hadden de woorden van de waarheid, maar niet de waarheid van de woorden. Op mijn eenvoudig, welgemeend gezegde: "Het is geen waarheid, maar het zijn dromen die het ware spreekt maar niet doet", weken zij voor en na van mij en liepen de donkere zachte mospaden, waar zij van slangen gebeten, ellendig omkwamen. Terwijl ik de open ruwe weg hield, waar ik licht genoeg had om voetje voor voetje veilig te gaan.

RECHTUIT. Wel, mijn broeder! Daar u zovelen hebt leren kennen, die met u voortwandelden, zo zeg mij eens wat zijn zo de merktekenen van een onbegenadigde?

VRAAGVRIJ. Een onbegenadigde scheldt op de Stad Verderf, maar hij zal er weer heen trekken. Want hij weet niet dat die stad in zijn eigen boezem zit. Hij denkt dat in het kennen en spreken van de weg het bewandelen van de weg bestaat. Intussen kent hij niets bevindelijk, geniet niets gemoedelijk en wandelt niet het Evangelie waardig. Hij denkt dat, daar hij de letter heeft, hij ook de Geest heeft; van de kracht verstaat hij niets. Hij weet niet wat waarheid in Jezus is. Hij weet niets van bevindelijk werk. Hij hoopt zalig te worden met de grote hoop. Ik hoop, zegt hij, want de Heere is voor alle mensen gestorven, dus ook voor mij. 't Is alles wereld, vlees en het verdoemelijk eigen. Hij verstaat onze spraak niet en haat ze ook. Hij houdt de hele bevinding voor een hersenschim, of schijnt hij er van te houden, het is alles gestotter. Hij laat woorden en zaken uit, die er noodzakelijk tussen liggen, waar het werk in waarheid is. Alles wat hij spreekt komt niet uit de diepten van de ellende voort. Hij blijft bij het blaten van de schapen. Waar geen rund meer op stal is, ziet u hem nooit. Hij zit altijd op de geloofstroom, maar nooit op de mesthoop. Hij kan soms met ophef van de beminnelijkheid van onze Koning spreken, intussen blijft hij een gewillige slaaf van de vijanden van de Koning. Hij staat stijf op genade, hoewel hij met onverbroken gemoed de wetten van de Konings laat schenden en zelf schendt. Hij is een slecht huishouder, een bedrieglijk arbeider, die alles half afwerkt; en een bode, waarop men zich niet verlaten kan. Hij vergadert aldoor stenen om te bouwen, maar van het bouwen komt niets, of zo er wat van komt, hij breekt het met eigen handen weer af. Het weten van de waarheid en de vorm van kennis van wat goed en recht is, voldoet hem. Hij worstelt nooit totdat het tot een waarachtig doen komt; en het niet doen naar de woorden van de Koning is hem bij andere ook niet tot hartzeer. Het uitwendige houdt hij voor het inwendige, en als het maar in het openbaar wat schijn heeft, dan vraagt hij er niet naar, hoe het in het verborgene uitziet. Zijn lof is uit de mensen. Wat alle doen, dat doet hij ook; *wat zouden de mensen er van zeggen*, denkt hij, zo ik tegen de stroom kwam op te roeien. Hij gelooft niet dat de Koning werkelijk leeft, hij ziet naar de mensen, naar hun gunst en naar hetgeen voordeel geeft. Hij kan voor de Koning niet de geringste blaam, ja, geen zuur gezicht of afkering van mensen verdragen. Zegt hij dat hij naar de mensen niet

vraagt, zo is dit in zo verre waar, dat hij niet naar de oprechten, de armen en hulpelozen, naar weduwen en wezen vraagt en naar deze vraagt, die hem bestraffen. Hij beroept zich op zijn goed hart. Kájafas is slecht, Judas is slecht, Pilatus is slecht, het Sanhedrin is slecht, de Farizeeën zijn slecht, maar hij is goed en houdt het met de Schriftgeleerden. Of, zo hij zegt dat hij slecht is, meent hij er toch niets van. Hij beweert dat niemand het weten kan, of iemand bekeerd of niet bekeerd is, of hij houdt zelfbekering voor bekering uit God. Dwaalsterren houdt hij voor hemellichten, omdat hij zelf altijd dwaalt met het hart en des Konings wegen niet kent. Volgens hem mag men niet altijd van de Koning en van de weg spreken, men moet ook eens zijn plezier hebben. Hij bidt, omdat hij denkt: “anders krijg ik het niet”, en hij offert om voor één honderd te krijgen. Hij is altijd op wat nieuws uit, elk fraai zijpad en opgeworpen hoogte verrast hem, de oude en beproefde weg is hem te plat, die kent hij al. Hij is zo verdraagzaam, dat hij de vijanden alles helpt wegdragen, en is vol van de liefde van de naasten om wolven te voeden en schapen te laten verscheuren. U zou hem beledigen met hem te vragen naar de inwendige staat van zijn ziel. Daar mag ge u niet mee bemoeien, dat is zijn eigen zaak. En volgens hem mag men van bokken niet oordelen dat zij geen schapen zijn. Alle mensen zijn volgens hem wel zondig, maar toch niet zo rampzalig en ellendig als wij getuigen, en dat wij in ongerechtigheid ontvangen en geboren en dus aan de verdoemenis onderworpen zijn. Dat het gedichtsel van ‘s mensen hart van zijn jeugd af alleen boos is, is hem te hard. Het voorbeeld doet er volgens hem veel aan toe. En wat onze Koning van ‘s mensen hart zegt, en wat er uit voorkomt dat is van zijn hart niet waar. Als het verstand maar verlicht is. Hartveranderende genade is bij hem dweperij. Dat iemand zelfs niet zou kunnen lezen en schrijven en toch geleerder zijn dan de beroemdste geleerde, is voor hem een bespottelijk geloof. Bewijs het hem, en hij gevoelt zich tot beter onderzoek niet opgewekt, of wil niet voor onwetend gehouden worden, óf hij heeft er zo geen tijd toe, óf zijn wandel en doen is toch even zo goed, zo niet beter, dan van degenen, die deze weg met volharding lopen. Ja, hij begint ze in zijn zeef te werpen, en dan komt er geen een goed uit; of hij verschuilt zich achter de onmacht: “de mens kan zichzelf niet bekeren. En men kan immers niet volmaakt zijn, wij zijn alle zondaren, wij struikelen alle in velen; bent u dan zo volmaakt?” Dat zijn zo zijn uitvluchten.

Verder lastert hij het oude beproefde, alsof het een nieuwe leer en wat ongehoords ware, en het eeuwig ware en enig heilzame begint hij een duivelse leer te noemen. Zij maakt volgens hem de mensen tot Hypocrieten, maakt ze naargeestig, of brengt ze van hun verstand. Of de ware waarheid is hem te onfatsoenlijk, men kan er niet meer mee door de wereld, men komt er niet mee tot deze of gene post, tot dit of dat ambt, of zij sticht verdeeldheid en veroorzaakt scheuring. Verder bevalt het hem niet, dat wij hem nooit iets goeds profeteren, dat wij ons niet schikken willen, maar zo stijfhoofdig op ons stuk blijven staan. Wij zijn maar woordenzifters; een klein hoopje, dat de wereld regeren wil. Hij zegt dat wij hem verachten en afscheiden, omdat wij in niets met hem en zijn gezelschap willen mee doen; daarom deugen wij ook voor niets. Alles en alle veroordelen wij, daarom mag ons ook niemand dulden. –

Dat ik het kort vatte: Een onbegenadigde kent geen banden tot aan zijn dood. Hij rechtvaardigt zich aldoor en heeft de kunst geleerd om zacht en zalig te sterven, zonder dat hij aan een eeuwigheid gelooft. Hij drinkt ongerechtigheid als water en verhardt zich in zijn Evangeliekennis. Hij houdt zich voor de goede aarde, die zestigvoudige vrucht voortbrengt, en het is bij hem nooit buiten hoop, alle slaat hij in wanhoop de handen aan zichzelf. Is hij een in zijn verstand overspannen driesthoofd, dan beweert hij dat hij toch zalig wordt, wat voor kwaad hij ook doet, of nog doen zal. Een onbegenadigde verdraait om het vergankelijke te blijven behouden, de sleutel van de kennis, zegt dat hij bidt en zijn best doet om de deur open te krijgen, doet wat hij niet laten kan om ze dicht te houden, gaat zelf niet in en belet ook

andere om in te gaan. De listen van deze hebben mij wat hart zeer berokkend, en toen zij van mij afgingen, zei een van hen: “Al gaan wij dan ook niet één weg, in de Stad zien wij toch elkaar weer”

RECHTUIT. Kent u ook meester “Dat-is-waar”?

VRAAGVRIJ. O ja, ik kon niets zeggen, of hij zei: “dat is waar”; ik geloof niet dat die man dacht dat hij een ziel te verliezen had. Als ik hem naar de weg vraagde dan maakte hij er zich af met te zeggen dat hij niet geleerd was, maar dat hij het toch alles voor waar hield wat ik zei, en dat hij ook van niets anders weten wilde. Hij kon tussenbeide mooi schilderen, maar hij schilderde altijd met waterverf; een natte spons er over, en het was alles uit. Tussenbeide deed hij zich voor, alsof hij met de waarheid zeer ingenomen was, maar zo dikwijls ik met hem voor een diepte kwam, was er geen vertrouwen, of het was althans niet hartelijk. Heden omvatte hij de een ketterij en morgen de andere weer en kon daarbij juichen, alsof hij, ik weet niet welk geheim ontdekt had. Als ik hem daarvan op het rechte spoor hielp, dan liep hij weer mee, zonder verootmoediging, of hij verontschuldigde zich daarmee dat een mens zichzelf niets kan geven, en dan moest ik een profeet zijn. Het kwam mij dikwijls voor dat hij ons, arme pelgrims, bijzonder hoog schatte. Hij liep graag een eind mee, had er ook wel wat besef van, dat hij lam was en van de Koning gedragen moest worden, zou hij er ooit komen. Hoe dikwijls vernam ik van hem de wens dat hij eens door en door aan zichzelf ontdekt mocht worden, en dat hij ook eens de Koning mocht zien. Ja, ik vond hem zelfs somtijd onder een boom liggen en roepen: “O God bekeer mij toch.”

RECHTUIT. Waar bleef hij?

VRAAGVRIJ. Hij bleef zitten in het oord; “Zonde-klein”, daar overviel hem de slaap in een koude winternacht, en hij vroer er dood. Zacht is hij ingeslapen, maar ik behoef u niet te zeggen hoe zulk een ontwaken is. Zijn zuster kwam er beter af.

RECHTUIT. Hoe kwam dat?

VRAAGVRIJ. Haar overviel onderweg een verschrikkelijke donderbui, het ratelde dat het haar was alsof zij met alles, wat haar omgaf, vergaan zou. Daarop volgde een machtige stilte. In eens sprong zij op, en schreeuwde het uit: “Ik ben verloren, wat baat mij het weten en het toestemmen; ik moet de Koning hebben, zó hebben, dat ik gevoel dat ik met mijn hart op Hem leun.” –

Maar wat zijn dat voor twee geraamten, die daar in de diepte liggen?

RECHTUIT. Dat zijn de geraamten van meester Dichtbij en zijn broeder meester “Wij-zijn-er al.

VRAAGVRIJ. Vertel mij eens hun geschiedenis.

RECHTUIT. Die meester Dichtbij profeteerde wat hij wilde; kwam het uit dan had hij roem, kwam het niet uit, dan vergat hij zijn profetie. ’t Was een vreselijk groot man, elk geloofde aan zijn zegen of beefde voor zijn vloek. Hij droeg een haar mantel om de attentie van de andere pelgrims te trekken, en hij was er verwonderlijk mee ingenomen dat hij de weg liep. Hij droeg een merkwaardige bril, daar kon hij, als hij op een hoogte stond, zo hij zei, niet alleen de Stad door zien, maar zelfs de Koning en de gelukkige bewoners van de stad; dan werd hij werkelijk als opgeheven in de wolken. Soms wierp hij zich op de grond, was als buiten zichzelf, en vertelde dat hij zelfs de Koning en de andere in de Stad had horen spreken en wat zij gezegd hadden zodat veel pelgrims zich over dat alles verbaasden. Ja, het was soms verrukkelijk hem

hun geluk te horen beschrijven.

Ook verhief hij zich niet weinig op zijn handigheid om valse munt uit de echte uit te werpen. Hij had een vuur en ijver in zich voor de waarheid en menigmaal een blijdschap over 's Konings woorden, dat hij als uitgelaten was. Hij scheen in staat te zijn om zelfs al zijn goederen weg te geven voor de andere pelgrims

En ik heb dikwijls er over verwonderd gestaan dat hij mij zo goed scheen te begrijpen, en van mijn zwakheden wist gebruik te maken om mij wat voor te toveren. Dikwijls dacht ik: "gij zijt hoog geklommen, mijn zoon." Want ik merkte het wel dat hem de wind van de Stad was aangewaaid, dat hij menigmaal een tros van Engedi van de Koning had gekregen en enige maten manna, en dat hij wat van de kracht had gevoeld, die er van de Koning uitgaat.

VRAAGVRIJ. Ontzettende dingen! En hoe komt het dat hij daar onder de verslagenen ligt?

RECHTUIT. Mozes heeft hem door enige van zijn knechten laten verslaan op bevel van de Koning, omdat hij Mozes naar het ambt stond. Verder laat ons aan de woorden van onze Koning denken: "Wacht uzelf dat uw hart en niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap" (Luc. 21: 34). En, "wie niet haat zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broeders en zusters, ja, ook zijn eigen leven, die kan Mijn discipel niet zijn" (Luc. 14: 36). En: "Wat baat het een mens zo hij de hele wereld gewint?" (Matth. 16: 26).

VRAAGVRIJ. Was zijn broeder ook zo een?

RECHTUIT. Zo wat. Hij had intussen meer droefheid over zijn slechte gang; zijn blijdschap over de Stad en begeerte naar de Koning scheen inniger. Nu en dan deed hij moedige zetten om vooruit te komen, en als hij wat nieuws ontdekt had op de weg, was hij daarmee zeer ingenomen en vertelde het dadelijk aan andere. Hij verbeterde zijn gang bij toeneming, kon met gemak veel kwade gewoonten afleggen; sommige misstappen had hij zijn leven lang niet gedaan, andere vertelde hij zo, alsof er geen schande in was ze gedaan te hebben. Ik moet zeggen dat hij in veel opzichten voor andere pelgrims een beschamend voorbeeld was. Want waar andere in de modder tot over de enkels inzakten, had hij nog niets aan zijn schoenen. En zakte hij ergens in dan kon hij zo bedroefd wezen, dan vond hij die misstap zo groot, zo verfoeilijk, dat hij óf verklaarde door en door van de duivel bezeten te zijn, óf het was alles wanhoop.

Verder was hij altijd aan het malen over vroegere verkeerde stappen die hij onwetend mocht gedaan hebben en was er op uit die goed te maken, zonder dat hij weten wilde dat hij juist op dat ogenblik verkeerde stappen deed. Hij kon alle zeer precies zijn om de modder te mijden. En de schoonste plaatsjes op te zoeken, was hem een genoegen. Het kleinste spatje aan mijn kleren merkte hij op, en zei het mij juist, als ik bedroefd was. En hij bleef een zeer lang eind meegaan, waar het verder gaan zelfs zeer gevaarlijk was. En als hij met ons bad, hing zijn hoofd het diepst. En zong hij met ons, dan klonk zijn stem boven alle uit. Lage noten kon hij echter niet meezingen, en als er een kruis kwam, zong hij altijd vals. Voorts had hij de akelige gewoonte om, als hij alleen was, stof te lekken en as te eten. En toen wij eens de Koning met opgeheven hoofden verwachtten, en niet wisten waar Hij was of bleef, stak hij zijn hoofd in een strop en viel zo in de diepte.

VRAAGVRIJ. Was er nog raad voor hem geweest?

RECHTUIT. Naar de mens zou ik zeggen dat, als hij in plaats van te schreeuwen: "Ach mij "Dicht-bij", ach mij "Dicht-bij", ik kom er toch niet", plat op de grond was gevallen en geschreeuwd had: "Ach mijn naam is "Ver-af", "Ver-af." Grote Ontfermer, ach mocht u mij nog willen trekken." En dat hij kordaat niet alleen alles, maar ook zichzelf aan de Koning had

gaan verkopen, dan had hem de vijand nooit zó als zijn eigendom kunnen in beslag nemen.

VRAAGVRIJ. Ach broeder, hoe is toch gierigheid de wortel van alle kwaad, en wie wil het weten dat hij van zijn geboorte af gierig is op het eigen en op het zichtbare.

RECHTUIT. Dat is de strik en het net waaruit alleen de hand van Almachtige genade telkens onze voet trekt.

VRAAGVRIJ. Maar waarop ziet u als u niets ziet?

RECHTUIT. Daarop, dat ik met hebben of niet hebben in mezelf niets ben en uit mezelf niets kan. Of men allen met Lots vrouw omziet, Sodom gaat toch in vlammen op, en men kan er geen stuk uit meedragen, waar men nauwelijks tijd heeft om lichaam en ziel te redden in Zoar. Ik denk dikwijls aan de woorden van de Koning: "Mijn zoon geef Mij uw hart en laat uw ogen mijn wegen bewaren" (Spr. 23: 26). Als wij op 's Konings wegen blijven, dan roept Hij wel de dingen, die niet zijn, alsof zij waren, en maakt het zó, dat er alles is, waar niets is. Daarentegen, als wij met Dicht-bij ons op eigen wegen zouden begeven, vooral op wegen van eer en zogenaamd nut-stichten, dan zouden wij in 's vijands handen vallen. Alle heten wij naar de Koning, alle dragen wij Zijn livrei, en alle hebben wij in Zijn Naam geprofeteerd. Want wij vinden de Koning, zijn troepen en bagage, waar Hij heen trekt en niet waar Hij niet heentrekt.

VRAAGVRIJ. Maar dat wij tot wat anders, overgaan, hebt u meester Waar-werk ook aan de weg gevonden?

RECHTUIT. O, ja, die kreeg ik lief en hij komt ons zeker achterop, of komt mij nog vooruit. Toen ik hem in het oog kreeg, had hij juist met zijn bloed zijn doodvonnis ondertekend, en toen hij mij zag, stak hij de hand naar mij uit en zei: "Gelukkige man, ik zie in u het beeld van de Koning. Ik heb tegen de Koning gezondigd, zei hij, en dat tegen alles in, ik ben diep verloren." T

oen ik hem zei dat ik ook een zondaar was wilde hij het niet geloven en antwoordde dat er toch geen zo grote zondaar was als hij. Dan zei hij: "Was ik maar meer bedroefd over mijn lelijke, vuile zonde, maar het hart wil niet breken, dat is als steen." Ik poogde hem gerust te stellen, maar daaronder werd hij alle benauwder en riep: "Ik moet de Koning, ik moet de Koning hebben en weten dat ik Zijn eeuwig eigendom ben." Sommigen kwamen met pijnstillende drankjes, andere met pleisters en zeiden dat die hun geholpen hadden, maar hij wilde ze niet nemen en wierp de pleisters van zich. Andere weer zochten hem te troosten met kentekenen dat hij toch zo en zo werkzaam was, en vroegen hem of hij dan niet dit en dat deed, wat toch alleen van de Koning gewerkt was. Maar dat wierp hij alles weg, het was alles zonde.

Ik was zo vrijmoedig om tot hem te zeggen: "Sta op, de Koning roept u!" maar toen had u eens zijn hartbrekende klachten moeten horen over zijn eigen onwilligheid. Toen ik al zijn zakken en vouwen van zijn klederen doorzocht, of er ook iets in was, dat hij niet graag ontdekt zag, was hij zo geduldig als een lam. Dat zijn roepen en begeerte om de Koning waar werk was, was hem niet aan zijn verstand te brengen, veelmeer was hij bang dat hij een huichelaar, en dat alles maar zelfbedrog was.

Ik vroeg hem of hij dan de Koning zou willen volgen, waar Hij ook heentrek" en het antwoord was: "Ja, had ik Hem maar, al moest ik met Hem naar de hel, dan zou mij de hel een hemel wezen."

Enige hielden hem allerlei beloften voor, maar zijn gedurig antwoord was: "Is dat voor mij?" Eens trof ik hem biddende aan, en zeggende: "Is het voor mij Heere, Heere, wat u daar zegt,

ach, verzegel het dan op mijn ziel. Ach, wanneer zult Gij U mij openbaren, ik kan niet leven zonder U.” Hij had in lange tijd geen rust gehad, en toch kon niemand er hem toe krijgen om een slaapdrankje in te nemen.

VRAAGVRIJ. Daar zult u wel gedacht hebben aan de woorden: “Wie kan een verslagen geest opheffen” (Spr. 18: 14).

RECHTUIT. Zeker broeder, en ik antwoordde bij mezelf: “Dat kunt u alleen, Gij, Geest mijns Konings.” Dikwijls meende ik, nu zal ik hem opgericht hebben, maar hij werd alle minder en minder in kracht. Dit bleek, toen ik eens dacht, nu moet hij toch mee voort. Want toen zonk hij in eens in elkaar en riep: “Och kon ik maar!”

VRAAGVRIJ. Waarwerk bleef immers zo niet liggen?

RECHTUIT. Dat weet u zelf wel beter, mijn broeder, dat Waarwerk het niet opgeeft. De Koning was het enigst oogwit van Zijn ziel. Hem moest hij Zelf gezien en gesproken hebben. En dat is hem ook gebeurd. Hij had nog alleen maar lust in zoeken en “die zoekt, die vindt.” Op een vroege morgen maakte hij mij wakker en zei: “Ik ben gelukkiger dan een koning, ik heb de Koning en genade in zijn ogen gevonden. Hij zelf heeft het mij gezegd dat Hij alles volkomen voor mij betaald heeft en dat Zijn Vader en God, mijn Vader en God is en eeuwig blijft.”

VRAAGVRIJ. Maar mijn lieve broeder Rechtuit, mag ik u nu nog wat vragen tot mijn eigen troost?

RECHTUIT. Vraag vrij!

VRAAGVRIJ. Waaraan kan ik weten dat ik uit de dood in het leven ben overgegaan?

RECHTUIT. Hebt u mij en alle ware pelgrims lief?

VRAAGVRIJ. Daar laat ik mijn leven voor, dat weet u wel!

RECHTUIT. Welnu, een dode leeft niet, een dode klaagt niet, vraagt niet en zoekt de Koning niet en zoekt niet bij Hem de toevlucht.

VRAAGVRIJ. Hoe is het u als u de Koning ziet?

RECHTUIT. Dan verfoei ik mij over mijn lelijkheid en roep: “Heere, ga uit van mij. Want ik ben een zondig mens!”

VRAAGVRIJ. Meent u dat?

RECHTUIT. O, Hij is zo hoog en ik gevoel mij bij Hem zo nietig; anders is het mij zalig, dat Hij toch bij mij blijven wil.

VRAAGVRIJ. Wat oordeelt u van uzelf, als u van de Konings wetten recht bedenkt?

RECHTUIT. Dat ik vleselijk en onder de zonde verkocht ben. En ik dank Hem van harte, dat Hij alles Zelf voor mij klaar maakt, wat Zijn Wetten zeggen dat ik klaar te maken heb.

VRAAGVRIJ. Wat zegt u van uw wil?

RECHTUIT. In mijn binnenste heb ik er een hartelijk vermaak in dat Zijn wil geschiedt en toch bid ik: “Laat mijn wil niet geschieden. Want die is dom en onheilig.” Ik verheug mij als ik zeggen mag: “Spreek Heere, want Uw knecht hoort.”

DE SPRAKE KANAÄNS

Gehouden op Pinkstermaandag, 5 juni 1854, 's voormiddags.

Voorzang: Psalm 87 vs. 1-3.

*Zijn' grondslag, Zijn onwrikb're vastigheden
Heeft God gelegd op bergen, Hem gewijd!
De Heer', Die Zich in Zions heil verblijdt,
Bemint het meer dan alle Jakobs steden.*

*Men spreekt van u zeer heerlijke dingen,
O schone stad van Israels Opperheer!
'k Zie Rahab, ik zie Babel, tot uw eer,
Bij hen geteld, die Mijne grootheid zingen.*

*De Filistijn, de Tyriër, de Mooren
Zijn binnen u, o Godsstad! voortgebracht:
Van Sion zal het blijde nageslacht
Haast zeggen: "Deez' en die is daar geboren".*

Mijn geliefden!

Omdat wij, voor zover wij de Heere toebehoren, als één familie bijeen zijn, zullen wij het genot hebben, ons in deze ure te onderhouden in een taal, die de wereld niet verstaat, die zij in hare hoogheid veracht, en die toch zo vertrouwelijk en gemoedelijk, zo welluidend en opwekkend is. De taal, die ik bedoel, heet bij de Profeet Jesaja de "**spraak van Kanaän**". (Jesaja 19:18.) Bij het vernemen hiervan beproeve zich een iegelijk, of zij hem klinkt als zijn eigen taal, of zij uit zijn hart gesproken is, dan wel of zij hem scherp, hard, ruw en bijgevolg vreemd voorkomt. Op de ganse aarde, zo ver zij zich uitstrekt, zijn er mensen, die deze taal verstaan, die alleen dan gelukkig zijn, wanneer zij een landsman aantreffen, die met hen in deze hartetaal spreekt.

Wat men evenwel ook overal van haar moge zeggen, God noemt haar een reine spraak. Het onderwijs in deze taal ontvangen en geven wij evenwel zó, dat een ieder dadelijk daaraan weten kan, uit welk land hij is, en of hij Schibboleth of Sibboleth zegt. (Richt. 12:6.) Wij nemen hiertoe aanleiding uit het feest, dat wij vieren, dat is uit het Pinksterfeest, opdat een ieder wete, of hij de Geest van Christus deelachtig is, of niet.

Als wij zeggen, dat wij in deze spraak onderwijs ontvangen en geven, verstaan wij dat zó, dat wij mensen wel is waar het Woord prediken en horen, en het ook geloven, dat echter de eigenlijke Onderwijzer in deze taal de Heilige Geest is.

Omdat de vorm van een catechismus de beste leerwijze voor het onderwijs is, willen ook wij ons onderricht in vragen en antwoorden geven.

Tussenzang: Psalm 89 vs. 7.

*Hoe zalig is het volk, dat naar Uw klanken hoort!
Zij wand'len, Heer!' In 't licht van 't God'lijk aanschijn voort.
Zij zullen in Uw' Naam zich al den dag verblijden.
Uw goedheid straalt hun toe, Uw macht schraagt hen in 't lijden,
Uw onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen,
Maar Uw gerechtigheid hen naar Uw Woord verhogen.*

Mijn geliefden!

U ziet mij aan, en ik zie u aan, en dan vragen en antwoorden wij aan de hand van Gods Woord het volgende:

Vraag. *Hoe heet u?*

Antwoord. Ik heet een goddeloze, en toch een rechtvaardige; een onreine uit de onreinen, en toch een heilige; ik heet een mens, bij wien men niets, dan wat menselijk is vinden zal; en toch, ja juist zó heet ik iemand die "Godes" is. Ik draag een naam, dien niemand kent, dan die hem, ontvangt, en die naam is: zoon van God. *Ik schrijf met mijne hand: Ik ben des Heeren; en ik word toegenaamd met den Naam van den God Jakobs.* (Jes. 44 vs. 5.) Mijn naam is bekend in de hemel, en daar staat hij goed opgetekend met bloed in een kroon. Op aarde *ben ik bekend en nochtans onbekend*, en daar staat mijn naam slecht aangeschreven, en toch gaan er ook wel goede geruchten van mij. (2 Kor. 6 vs. 8, 9.) Dikwijls heb ik geen moed om mijn naam te noemen; maar moet ik over boord, zoals Jona. Maar ook noem ik mij: "een Christen". Dat kan ik niet nalaten, vanwege de zalving, die op mij en in mij is.

Vraag. *Wat is uw godsdienst?*

Antwoord. Naar mijn godsdienst ben ik een Hebreëer, een Jood; doch de besnijdenis *des harten* ontvangen hebbende, en dat wel zonder handen. (Rom. 2 vs. 29.) Verder is dit mijn godsdienst, dat ik mij houd aan de onzichtbare God, Die de hemel en de aarde gemaakt heeft, alsof ik Hem zag; dat ik Hem alleen vrees en Zijn geboden onderhoud. Mijn godsdienst bestaat hoofdzakelijk in het doen, en daarbij in getuigenis af te leggen namelijk daarvan, dat een Ander alles voor mij en door mij doet, en dat ik bij al mijn doen niets anders op het oog heb, dan de eer van Zijn Naam en het waarachtig heil van mijn naasten.

Vraag. *Hoe oud bent u?*

Antwoord. Ik ben een pasgeboren kindeke, begerig naar de redelijke en onvervalste melk, opdat ik door dezelve moge opwassen. (1 Petrus 2 vs. 2.) Overigens heb ik ook wel vernomen, - en dit geschiedde in geen hoek, - dat God mij van eeuwigheid gekend heeft; daarom reken ik mijn leeftijd ook wel van dát ogenblik af; overigens ben ik altijd tevreden, als God tot mij zegt: "Heden heb Ik u gegeneerd".

Vraag. *Waar bent u geboren?*

Antwoord. Eerst ben ik geboren in een paradijs, - daar stierf ik; anders reken ik mijn geboorte van dát ogenblik af, dat de raad des vredes ook voor mij werd gehouden. Ik zag evenwel het eerste levenslicht in de stad de verderfs, in het land der Amorieten en Hethieten. Wederom werd ik geboren te Bethlehem en op Golgotha, en eindelijk in de grondeloze diepte van mijn

verlorenheid; daar was het tevens een vlak veld, waar ik heen geworpen lag in mijn bloed, en waar niemand naar mij, omzag, dan God. (Ezech. 16 vs. 5, 6.)

Vraag. *Wannéér bent u geboren?*

Antwoord. Het was een donkere nacht, maar met een snelheid, groter dan die der hinden, brak het morgenlicht aan.

Vraag. *Wie is uw vader?*

Antwoord. Mijn eerste vader was een bedorven Syrië (Deut. 26 vs. 5); hij is zeer rijk geweest, heeft grote schulden gemaakt, en had niets meer om te betalen; deze schuld ging op mij over, en al werkte ik ook mijn leven lang met vlijt, dan zou het toch een eeuwige schuld blijven.

Vraag. *Wie is uw moeder?*

Antwoord. Mijne moeder is "vlees"; en toen zij mij baarde, baarde zij mij als een verdraaid kind; mijn geheel innerlijk wezen bestond uit ondeugd, uit haat tegen God en de naaste, en in de ganse ziel en het ganse lichaam was niets dan allerlei ziekte van zonde en de dood.

Vraag. *Hebt u nog een anderen Vader?*

Antwoord. Ik word in de nood gedrongen en geperst, om uit te roepen: "Abba, lieve Vader!" En als ik dan neerzit als een wenend kind, dan drukt Hij mij aan Zijn hart, en spreekt mij moed in. Hij is een Vader, Die mij in Zijn huis heeft opgenomen en op voorspraak van Zijn enig en ééngelboren Kind heeft aangenomen. Hij is de God en Vader van mijn Heere Jezus Christus. Ik schaam mij, dat ik zeggen moet, dat ik zo dikwijls de moed niet heb, om te bekennen, dat deze glorierijke Vader mijn Vader is, omdat ik zó'n slecht, ongehoorzaam en ondankbaar kind ben. Maar toch: Vader is Hij, mijn God en mijn Vader, en Hij zal het blijven.

Vraag. *Hebt u ook nog een andere moeder?*

Antwoord. Ja, mijn andere moeder, die mij uit God door het Woord, door overschaduwning van de Heilige Geest ontvangen en gebaard heft, is een vrije, een edelvrouw; zij heet: *het Jeruzalem, dat boven is*. (Gal. 4 vs. 26.) Door deze moeder weet ik het, van welke Vader ik een kind ben. Zij was zeer oud, toen zij mij baarde, en allen zeiden, dat zij nooit een kind zou ter wereld brengen, want zij was onvruchtbaar en te zwak.

Vraag. *Hebt u ook broeders en zusters?*

Antwoord. Soms denk ik, dat ik geheel alleen sta en eenzaam en verlaten op de wereld ben; dit zal echter wel ten dele aan mijn eigenzinnigheid, eigenliefde en aan mijn hoogmoed liggen. Soms vind ik een broeder of een zuster, die mij verstaat; - maar naar het Woord mijns Vaders heb ik er 144.000, en daarenboven nog zo velen, dat niemand hen tellen kan. (Openb. 7 vs. 4, 9.)

Vraag. *Bent u gehuwd?*

Antwoord. Er is mij in mijn ellende en in mijn eenzaamheid en armoede een wonderschone Koning verschenen; en zo lelijk als ik was, zeide Hij tot mij: *"Ik zal u Mij ondertrouwen in eeuwigheid; ja Ik zal u Mij ondertrouwen in gerechtigheid en in gericht, en in goedertierenheid en in barmhartigheden; en Ik zal u Mij ondertrouwen in geloof; en gij zult den Heere kennen"*. (Hoséa 2 vs. 18, 19.) En nadat Hij dit gezegd had, stak Hij mij een ring aan de vinger. Ik heb Hem dikwijls terug gevonden, nadat ik Hem verloren had, - dikwijls weergezien, nadat ik Hem in lange tijd niet zag; en dan heeft Hij herhaalde keren tot mij

gezegd: "Ik heb u van eeuwigheid liefgehad, daarom heb Ik u tot Mij getrokken uit louter barmhartigheid." Sedert lange tijd is Hij van mij opgevaren, maar gevoel het nu en dan aan de ring, dat Hij wederkomt en mij tot Zich nemen zal, opdat ik eeuwig bij Hem blijven zal. Ik had eerst een andere man, maar die is dood; sloeg mij hard, geselde en tiranniseerde mij; mijn tegenwoordige Man spreekt altijd alleen vriendelijke, liefelijke woorden: "Ammi, Rucháma", - dat is: "Mijn volk, benadigde". (Hoséa 1 en 2.) Hij leeft met mij geheel volgens het trouwformulier.

Vraag. *Hebt u familie?*

Antwoord. Ik heb vele kinderen gehad bij de eerste man; (vruchten van het werkverbond) die bevielen mij eerst zeer goed en waren de lust van mijn ogen en mijn geluk; zij werden spoedig groot, maar zijn de een na de ander gestorven aan de tering. Vraag mij niet naar familie; want ik ben eenzaam en onvruchtbaar, alsof ik zonder man was. Ik heb evenwel een belofte, *dat ik een blijde moeder van zeven worden zal*, en dat mijn woning te klein zijn zal, om alle kinderen te bergen, dat mijn zaad zijn zal als de sterren des hemels; en al mijn kinderen van de Heere zullen geleerd zijn. Menigmaal sta ik voor deze belofte en lach, zoals Sara lachte, toen ook zij zo'n belofte ontving. De kinderen overigens, die ik heb, zijn mij van de hemel toegezonden en zijn mij tot tekenen en wonderen van de Heere der heerscharen. (Vergelijk Jes. 54, Ps. 113 vs. 9 en Jes. 8 vs.)

Vraag. *Hoe noemt u uw Koning?*

Antwoord. Ik kan Hem niet noemen, want Hij is wonderbaar. Als ik Hem noemen moest, dan zou ik dood aan Zijn voeten neervallen, zoals Johannes op padmos, Openb. 1. Ik noem Hem mijn Vriend; en Hij heeft met mij het uiterst geduld (Zie Richt. 13, vs. 18, Jes. 9 vs. 6 en Hoogl. 5 vs. 10.)

Vraag. *Wat denkt u van uw gestalte?*

Antwoord. Mijn Vriend zegt, *dat ik schoon ben*; ik kan het echter niet begrijpen. Ik kom mijzelf voor als een ongevormde vleesklomp; en somtijds heeft mijn Vriend ook geen gestalte noch schoonheid in mijn ogen. Wanneer Hij mij evenwel, als ik zo ellendig neerlig, op de wagen van Zijn vrijwillig volk zet, dan vraag ik niet naar mijn gestalte, maar verblijd mij daarin, dat Hij zo met mij daarheen rijdt. Dan zou ik, wat mijn gestalte aangaat, met alle engelen niet willen ruilen. (Hoogl. 1 vs. 8; Hoofdst. 4 vs. 7; Jes. 53 vs. 2, 3; Hoogl. 6 vs. 11.)

Vraag. *Wat denkt u van uwe lengte?*

Antwoord. Ach, ik wil altijd een span langer zijn, dan ik ben, en ben er dikwijls bezorgd over, dat ik te kort en te klein ben; want de mensen die een lange gestalte hebben, zeggen, dat ik niets beteken, en meten mij dan van het hoofd tot de voeten, en dan word ik al kleiner en kleiner, totdat ik een worm word, die zich in het stof tot zijn Schepper uitstrekt. Hij toch geeft genadig aan een ieder zijn bepaalde maat en te Zijner tijd ook de wasdom. En terwijl ik nu klein word voor het aangezicht van mijn groten God, en met de kleine Jozua, Kaleb en David op Hem zie, word ik getroost, dat ik geheel naar de maat van Zijn wet ben, en de Og's en Goliath's en alle reuzen hebben voor mij niet meer hun lange schaduwen, en de zo grote bultige berg Basan wordt klein bij de anders zo lagen heuvel Zion. (Jes. 2 vs. 2; Ps. 68 vs. 17.)

Vraag. *Wat denkt u van uw gang?*

Antwoord. Die is in mijn ogen slecht, want het is mij, bij de vorige tijd vergeleken, alsof ik al meer en meer achteruit ga; maar het werk, dat ik ondertussen doe, moet toch wel recht zijn, -

zo zegt ten minste de Werkmeester, aan Wie ik het werk heb af te leveren. Ben ik moede, dan krijg ik nieuwe kracht, en zo gaat het toch voorwaarts. Mijn Vriend heeft mij schoenen geschonken, en hierin is mijn gang, zoals Hij zegt, *als die van een koningsdochter*, - mijn gang gaat recht uit, en al wat op de weg mij tegenkomt, moet voor mij wijken. Op schoenen loop ik en word niet moede, hoe zwak ik ben. (Jes. 40 vs. 29-31; Hoogl. 7 vs. 1.)

Vraag. *Maar hoe bent u zo zwart, zo gewond, zijn uw ogen zo rood, alsof u geweend had? Hoe komt het, dat u zo bleek ziet, en uw wangen zo vervallen en zo doorgroefd zijn?*

Antwoord. Ik ben zwart door de brandende zonnehitte. Het kan niet anders op de reis door deze woestijn. Ik ben doorwond, omdat de vijanden van mijn Vriend mij hebben geslagen, omdat zij mijn Vriend haten, - ook mijn bekenden en die mij liefhebben, hebben mij geslagen, omdat zij mij en mijn Vriend nog niet recht kennen, en mij én hun Vriend voor een vijand houden. (Hoogl. 1 vs. 5, 6; Hoofdst. 5 vs. 7.)

"Wel, laat hen dan varen!"

Nee, ik was weleer ook zo verkeerd en sloeg hen die zo zijn, zoals ik nú ben. En de groeven in mijn gezicht komen daarvan, dat ik zo dikwijls geweend heb over mijn innerlijke verdorvenheid. Dat gaat evenwel allemaal voorbij; en als ik mijn Vriend slechts heb, dan komt alles in één oogwenk terecht. Dan ben ik toch liefelijk. Hij zegt het immers Zelf. Dan heb ik ook geen zonde of verdorvenheid, omdat Hij dat alles van mij neemt. Hij legt Zijn wonden op mijn wonden, en dan heb ik geen wonden meer. Dan ben ik opgeruimd, vrolijk en vergenoegd. En als Hij zegt: "Hoe ziet gij zo mager, gij koningskind? Dan ben ik op eens sterk.

Vraag. *Hoe kleedt ge u?*

Antwoord. Ik word altijd gekleed. Vroeger kleepte ik mezelf aan met schorten van vijgenbladeren; nu word ik dagelijks, op het bevel van mijn Vriend, door engelen gekleed; ik draag een kleed van lamsvellen en een rok die zonder naad is, uit één stuk geweven; dat is mijn priesterlijk kleed. Ik draag een leeuwenhuid, dat is mijn koninklijk kleed. Ik draag een bruiloftskleed, en zorg, dat ik het op de hoge feestdagen aanheb. Ik draag een gouden kleed, als ik aan Zijn Rechterhand zit; ik draag gestikte klederen, als ik tot Hem ga; ik draag een koninklijke hoed, aan welks voorzijde een plaat bevestigd is, waarop Zijn Naam staat: *de Heiligheid des Heeren*. Ik heb allerlei wisselklederen, die ik alle van mijn Koning ten geschenk gekregen heb, en Hij heeft er nog veel in Zijn kasten. In mijn hart draag ik Zijn beeld; dat maakt al de beelden van de mode van de wereld, die uit mijn hart aan mijn ogen worden voorgetoverd, lelijk en afschuwelijk. (Gen. 3; Matth. 22 vs. 12; Ps. 45 vs. 14; Zach. 3 vs. 4, 5; Ex. 28 vs. 36.)

Vraag. *Maar van al deze klederen zie ik niets; ik zie alleen, dat u een bestoven rouwkleed aanhebt?*

Antwoord. Laat u dat niet hinderen, dat betekent niets; dat is mijn reiskleed. De andere klederen zijn voor het oog verborgen. U weet immers, dat ik hier als vreemdeling verkeer!

Vraag. *Ik zie u wel eens in een wapenrusting, - beschrijf mij die eens, én uw strijd!*

Antwoord.

- Welaan, ik draag een harnas. In mijn ogen schijnt dat zelfs tegen de lichtste stoot of aanval niet bestand te zijn, maar het heeft zich altijd bewezen te zijn een harnas Gods.

- Ik sta dan, de lendenen omgord hebbende met een gordel, die "waarheid" heet; dikwijls is het mij daarin, alsof de waarheid aan de zijde van de vijand is, maar deze gordel houdt de slappe lendenen recht, zodat ik daarin staande blijf.
- Ik draag een pantser, het borstwapen der gerechtigheid; ik meen wel dikwijls, dat de gerechtigheid toch niet bij mij is, maar dan ervaar ik het, dat dit borstwapen uit over elkander schuivende platen bestaat, zodat al de ongerechtigheid van de antichrist er toch niet doorheen komt. Mijn voeten zijn geschoeid; maar als ik lopen moet, dan denk ik te vallen; dan word ik evenwel in mijn schoenen overeind gehouden, en loop daarin zonder moede te worden.
- Ik draag een schild, en houd het de vurige pijlen van de vijand voor. Ach, wat is het mij achter dat schild dikwijls bang, hoe vol versaagdheid en twijfelmoedigheid ben ik, vrezende, dat dit schild zal doorboord worden! Het heeft zich evenwel altijd als ondoordringbaar bewezen.
- Ik draag ook een helm. Ach, hoe dikwijls meen ik, dat het zwaard van de vijand die helm en te gelijk mijn hoofd zal klieven! Maar hoe is die in waarheid een helm der zaligheid! Elk vijandelijk zwaard is daarop telkens in stukken gesprongen. Ik draag een zwaard en omklem het met de hand. Wel meen ik dikwijls, dat het in vergelijking met de lange zwaarden van de vijanden te kort is, maar tot hiertoe heb ik van dat zwaard kunnen zingen: Het is in de Naam Heeren, dat ik met u, de vijanden verhouwen heb! Niets is bestand tegen dit zwaard.
- Hier hebt u nu een korte beschrijving van mijn wapenrusting. Mijn beste wapen is: *"geroep om hulp!"* En na elke verkregen overwinning denk ik: "Nog één zodanige slag, en ik ben gevallen in de handen van Saul!" Maar mijn Koning zegt gedurig: *"Gij zult stil zijn, want Ik zal voor u strijden"*. Zo ging het tot zóver nog goed, en er was een stem des gejuichs en des heils, waar ik meende alles verloren te hebben. (Eféze 6.)

Vraag. *Kunt u mij iets van uw levensgeschiedenis meedelen?*

Antwoord. Dat kan ik in weinige woorden doen: ik was dood in zonden, en ik werd levend gemaakt! Ik was blind en werd ziende gemaakt; lam was ik, doof, stom en melaats, en ik kreeg voeten, om te springen als een hert; oren, om te horen, wat zij, die om mij heen zaten niet vernamen; ik ontving een tong der geleerden, om het A. B. C. des geloofs te stamelen, en het "Onze Vader" uit te spreken, en de veelvuldige lof Gods te verkondigen, om Zijn gerechtigheid te boodschappen in de grote Gemeente. Ik was verloren, en zag mij meermalen volkomen gered; ik verloor alles, en toch werd mij alles weer goed gemaakt; ik verkwistte alles, en kreeg toch alles terug.

Mijn levensgeschiedenis is die van de verloren zoon, van David met Bathséba en Uria, van Manasse, van Petrus in de zaal van Kájafas, van Paulus op de weg naar Damaskus, van Maria Magdaléna. Zij staat beschreven in Psalm 32 en 51, Ezechiël 16 en Hoséa 2. Zij is in een hoofdsom: "Ik wist, dat gij een overtreders zoudt genoemd worden van de buik af." En dit: "Dit is Mijn Verbond met u, dat gij vanwege uw schaamte en schande uw mond niet zult opendoen, als Ik het u alles zal vergeven hebben". (Jes. 48 vs. 8. – Ezech. 16 vs. 63.)

Vraag. *Waar leeft u van?*

Antwoord. Ik leef niet van gestolen goed, maar van hetgeen mij op een eeuwige rechtsgrond, met eeuwig geldende rechtstitel is toegekomen. Ik vond een akker met een schat; ik verkocht alles om die akker, en de Koning gaf mij de schat; die schat is de mijne. Ik leef uit het geloof aan hetgeen mijn Koning mij heeft beloofd. Ik leef niet alleen bij brood, maar bij alle woord, dat uit de mond Gods uitgaat. Het heeft de schijn alsof ik van aalmoezen leef; want ik bedel, -

maar dat doe ik alleen bij mijn Koning. Ik leef van de rente van een kapitaal, dat in trouwe handen bewaard wordt, en voor alle dieven en alle geweldenarij veilig en zeker is, ja, zeker blijft, al gaat de aarde in vlammen op. Ik ben in volle gemeenschap van goederen getrouwd, en heb alles bij de hand; ik kan het reine zilver en goud van alle goede werken uitgeven, als ik maar gedachtig blijf aan mijn Koning en mijn gemeenschap met Hem. Doe ik dat niet, dan heb ik niets, waarvan ik leven kan, en zou van honger en dorst moeten omkomen. Want met hetgeen ik uit mijn huis heb meegebracht, is niets te beginnen. Hij evenwel, Die getrouw is, geeft mij, wat ik behoef, en verwijt mij niets. Ik leef evenwel bij Hem van ruilhandel; Hij neemt álles van mij dat volstrekt geen waarde heeft, en dat Hij ook niet kan gebruiken, en Hij geeft mij ál het Zijne. Dat is van eindige waarde, en ik kan het het best gebruiken, als ik eerst met het mijn geprobeerd heb, en daarmee te schande geworden ben.

Vraag. *Wat is uw voedsel?*

Antwoord. Wanneer ik maar honger en dorst heb, *een vette maaltijd, een maaltijd van reine wijn, van vet vol merg van reine wijnen, die gezuiverd zijn.* (Jes. 25 vs. 6.) Ik eet van het brood mijns Konings, en drink van de wijn, die Hij schenkt. (Spr. 9 vs. 5.) Ik moet mij evenwel schamen, dat ik dikwijls zo verzadigd ben, en het mij is, als walgde ik van het manna; dan moet ik zwijnendraf eten en vuile edik drinken, maar daarbij kan ik het niet uithouden. Ik word gedreven door eeuwige liefde, om die slecht kost te laten staan, en verblijd mij, dat ik, evenals Mefiboseth, mijn leven lang aan de dis van koning David mag aanzitten. (2 Sam. 9 vs. 13.) Ik geniet de vruchten van wat Hij heeft uitgewerkt, wandel in mijn lusthof te midden van de rozen, en eet appelen en druiven (Hoogl. 1 vs. 14, Hoofdst. 2 vs. 5 enz.)

Vraag. *Waarmede houdt u uzelf het meest bezig?*

Antwoord. Het is moeilijk, daarop een antwoord te geven. Wanneer ik de geboden van mijn Koning gadesla, hoe die zó geestelijk zijn, en dan acht geef op de uitgangen van mijn hart, ach, dan is er geen zonde, waarmede ik mij niet toegeef. Waarmede ik mij bezighouden moet en graag bezig wil houden, dat doe ik niet; en waarmede ik mij niet bezig wil houden, ja, wat ik haat, - dat doe ik. (Rom. 7 vs. 1 19.) Ik houd mij bezig met allerlei boze gedachten, met ongeduld, met alles wat verkeerd en wat tegen God in is. Wederom ben ik meestal bezig met versaagd-zijn, met klagen, wenen, schreien, met bidden en hopen.

- Echter ook daarmee, dat ik beken, minder te zijn dan een stofje, en dat de Heere het alles en alleen is;
- daarmede, dat ik met mijn hart vertrouw, dat Hij het met mij maken, en het voleinden zal naar het getuigenis Zijns Woords en Zijner belofte;
- daarmede, dat ik de toevlucht neem tot Zijn genade en barmhartigheid tegen zonde, nood en dood;
- eindelijk is ook dit mijn bezigheid, dat ik blijmoedig belijd en mij daaraan houd, dat mijn Koning en mijn God mijn hoogste Goed en de enige onuitputtelijke Bronwel van alle heil is; dat bij mij en alle schepsel, op zichzelf beschouwd, niets te vinden is, maar mijn vrucht uit Hem is gevonden. (Hos. 14 vs. 9.)
- Voorts ben ik een dienstmaagd, om de voeten der heiligen te wassen, en soms speel ik op het orgel, op de fluit, of op de harp.
- Ik houd mij dus daarmede bezig, dat ik voortdurend alle onreinheid opzoek, dat ik de middelen ter hand neem, om alles rein te krijgen, en dat ik op de zevende dag rust van mijn arbeid, en dan de hele dag luister naar het bazuingeschal.

Vraag. *Wie zijn uw vijanden, en wie uw vrienden?*

Antwoord. Het schijnt, dat ik haat, die mij liefhebben, en dat ik bemin, die mij haten. (2 Sam. 19 vs. 6.) Het zijn mijn vijanden, die mij vleien; en mijn vrienden, die mij op het hoofd slaan. Vraagt u naar de oorzaak hiervan? Mijn eigenlijke vijanden brengen aan het licht, dat mijn wapenrusting goed, en mijn zwaard niet te kort is; maar er zijn vrienden, die mij lastig vallen en mij kwellen, doordien zij zichzelf zoeken, en niet wat mijns Konings is. God rekene hen dit niet toe. De vrienden van mijn Koning zijn mijn boezemvrienden, en Zijn vijanden haat ik met een volkomen haat. (Ps. 139 vs. 21, 22.) Ik ben voor mijzelf de ergste vijand; en mijn Vriend is mijn enige Vriend, ook dan, als Hij Zich tegen mij stelt als een vijand.

Vraag. *Zeg mij iets van het karakter van uw vrienden?*

Antwoord. Hun karakter is: *recht voor zich heen, - alles voor de Heere!* Hun "ja" is ja, hun "neen" neen. Zij zeggen het niet alleen, maar doen het. Zij bewaren het Woord des Heeren in hun harten; zij zijn een volk, dat niet liegen zal; zij menen het oprecht. Zij hongeren en dorsten naar de gerechtigheid. Zij hebben de heilige lief, en hebben rust noch duur, totdat zij het 'hoe' gevonden hebben; hoe zij namelijk er toe komen zullen, dat zij zich met de Wet in overeenstemming bevinden. Zij zoeken niet hun lust, maar het welbehagen Gods. Ze zijn niet ongestadig, en hebben een afkeer van alle halfheid; zij rusten in God, en houden zich stil in Zijn Woord. Zij werken niet op eigen hand; zij genieten, en komt het bevel, dan staan zij op. Zij haten zichzelf, daartoe ook vader, moeder, vrouw, kind, have en goed, en alles, wat de wil Gods in de weg staat, - en dat doen zij met volharding. In alle stukken zijn zij standvastig en volhardend. Zij laten zich van God alles zeggen, alles toe schikken en brengen; zij verwachten niets van zichzelf. Een kudde schapen zijn zij, die over alle duivelen en slang heengaat en ze vertreedt; zij zijn een slagorde, blinkend in de zon met de gouden helmen, harnassen en schilden. Een heerlijk volk. (Hoogl. 6 vs. 9.) Zij zorgen, dat ze olie in de lampen hebben, en al slapen zij ook, als de Bruidegom vertoefte te komen, hun karakter is toch: "Opstaan!" als de wachter roept. Zij gedragen zich als onderdanen, als dienstknechten van de Allerhoogste, als kinderen des lichts. Ze zijn het evenbeeld des Heeren, en worden gaarne aan Zijn dood gelijkvormig gemaakt. Zij zijn Zijn eigendom, en moeten uit alle banden en uit elk graf te voorschijn komen; zij laten zich door zonde, duivel noch dood weerhouden. Zij versmaden des Heeren uitnodiging en Zijn tafel niet om een vrouw, of een kind, om een akker, of een juk ossen. Zij brengen in volständigkeit het woord des Heeren: "Vrees niet! Wanneer gij zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn, en door de rivieren, zij zullen u niet overstromen; wanneer gij door het vuur zult gaan, zult gij niet verbranden, en de vlam zal u niet aansteken" (Jes. 43 vs. 1, 2).

Hij verandert stromen in het droge. Weet u hoe? Hij gaat als de Eerste in de stroom, en Hij gaat er ook als de Laatste uit. De Ark des Verbonds vermag meer dan alle vloed van de dood. (Jozua 3.)

Vraag. *Maar hoe dan, als u een giftige slang bijt?*

Antwoord. Dan zie ik stervende op de koperen slang, dat is zo Gods wil.

Vraag. *Maar waarom neemt u niets uit de wereld mee?*

Antwoord. Wat God Zelf mij geeft, al schijnt het ook weinig, is meer dan de overvloed van vele goddelozen. Dat ik eerlijk eet en drink, dat ik mij kleed naar behoren, en wat verder mijn behoeften zijn, dat alles geeft Hij mij van Zijn aardrijk. *De aarde toch is mijns Konings, mitsgaders haar volheid.* (Ps. 24 vs. 1) Van de wereld wil ik echter niets hebben; mijn erfdeel is daarboven. De duivel heeft niets, hoe veel hij ook belooft. Wie het minst bij zich heeft, die reist het gemakkelijkst. Ook heb ik beloften waarin overvloedig goud gelegen is. Ik reis met

een goede kredietbrief, en mijn Koning heeft overal Zijn betaalmeesters.

Vraag. *Waar trekt u dus heen?*

Antwoord. Daarheen, waar reeds mijn wandel is, naar het Jeruzalem, dat geen mens, maar God Zelf gebouwd heeft voor mij en al de Zijnen, - gebouwd op het bloed des Verbonds.

Vraag. *Bent u daarvan zo zeker en gewis?*

Antwoord. Ik heb zegel en brief, namelijk de Geest, die Hij mij geschonken heeft, en Zijn Woord.

Vraag. *Maar al die oude zonden dan? En nog eens, als u voor die diepe stroom komt? U hebt immers geen bootje, en op die stroom is er ook geen?*

Antwoord. Ik moet toch in de hemel binnenkomen!

Vraag. Wat is dan uw verwachting?

Antwoord. Mijn zekere verwachting is, dat mijn Koning en Heer, mijn Zielsbruidegom mij zal tegenkomen aan de poorten van Zijn stad. Hij heeft mij het antwoord gegeven! Op mijn gebed heeft hij gezegd: *"Ik kom haastiglijk!"*

Vraag. *Maar hoe komt u die stad in, die zo hoog ligt?*

Antwoord. ***Op engelenwagens! Hij Zelf zet mij daarop, en ... dan geen tranen meer!***

Mijn geliefden! Dit is nu zo iets van de sprake Kanaäns. Die haar niet kan meespreken, ga als een kind in de leer bij de enige Profeet. Die haar veracht, weet toch dat de Vader, Die Zijn kinderen alzo leert spreken, hen zolang ook veracht.

Die haar geleerd heeft, bedenke van Wie hij haar geleerd heeft, opdat hij Hem vreze, en Hem eerbiedig aanbidde. Het spreken evenwel maakt niet zalig, zo het hart er niet bij is. *Schibboleth* alleen komt over de stroom. Daar heet het: *Voorwaarts! haast u, behoud u om uws levens wil.* Amen.

Nazang: Psalm 147 vs. 10.

*Hij gaf aan Jakob Zijne wetten;
Deed Isrel op Zijn woorden letten;
Hij leerde z' in Zijn wegen wand'len.
Zo wou Hij met geen volken hand'len.
Die moesten Zijn getuigenissen
En Zijn Verbondsgeheimen missen.
Laat dan Gods lof ten hemel rijzen!
Laat al wat adem heeft Hem prijzen!*